

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Sekty a ovlivňování postojů mladé generace

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:
PhDr. Alena Plšková

Vypracovala:
Bc. Martina Jindrová

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Sekty a ovlivňování postojů mladé generace“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 20. 3. 2009

.....
Bc. Martina Jindrová

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové, za velmi podnětnou a užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé diplomové práce.

Také bych chtěla poděkovat svému manželovi Ing. Miroslavu Jindrovi za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé diplomové práce, a které si nesmírně vážím.

Bc. Martina Jindrová

OBSAH

ÚVOD	1
1. CO JE SEKTA	3
1.1 Pojem sekta	3
1.2 Definice sekt	5
1.3 Znaky sekt	8
1.4 Kategorie sekt	15
1.5 Co je a co není sekta	17
1.6 Dílčí závěr	20
2. ČESKÁ REPUBLIKA A SEKTY	21
2.1 Legislativa	21
2.2 Informace o právních předpisech	22
2.3 Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů	25
2.4 Časopis Dingir	26
2.5 Charakteristika nejnámějších sekt	27
3. NEBEZPEČÍ SEKT	41
3.1 Rizika a nebezpečí jednotlivých sekt	41
3.2 Tragické události související se sektami	47
3.3 Náboženská autorita a její zdroje	52
3.4 Vůdce sekty a člen sekty	53
3.5 Problematika vstupu do sekty	55
3.6 Psychická manipulace a psychické násilí	57
3.7 Problematika odchodu ze sekty	59
3.8 Rady pro blízké členů sekt	61
3.9 Dílčí závěr	63
4. EMPIRICKÁ ČÁST	64
4.1 Přípravná fáze dotazníkového šetření	64
4.2 Fáze sběru empirického materiálu	67
4.3 Fáze zpracování empirických údajů a jejich zobecňování	68
4.4 Závěrečná fáze zpracování dotazníkového šetření	77
4.5 Využití diplomové práce v praxi	80
ZÁVĚR	81
Resumé	83
Anotace	84
Seznam použité literatury	85
Seznam příloh	87

ÚVOD

Všichni jsme součástí společnosti. Společnosti lidí, kteří nás obklopují. Společnosti lidí, se kterými komunikujeme. Společnosti lidí, se kterými jsme ve vzájemné interakci. Už svým narozením se stáváme členy primární skupiny – rodiny. Do dalších forem lidského společenství a sociálních skupin se postupně v průběhu života dostáváme sami tím, že do nich vstupujeme, určitou dobu v nich setrváváme a potom z nich vystupujeme. V každém takovém společenství získáváme určité kontakty, které nás obohacují o zkušenosti jak v dobrém, tak ve špatném smyslu.

Společenstvím osob je také sekta – pojem, se kterým se jistě každý z nás v životě již setkal. V současné době je tento pojem velmi často spojován se sociálně patologickými jevy. I když veřejnost se o sektách zpravidla dozvídá většinou ze sdělovacích prostředků. Zpravodajství s podtextem “sekta“ jsou většinou obklopena tajemstvím a záhadností a informace bývají pouze kusé, většinou se týkají tragických zpráv. Možná právě proto tento pojem lidé často spojují s něčím negativním a špatným.

Ve své diplomové práci jsem se rozhodla zpracovat téma: Sekty a ovlivňování postojů mladé generace. Práci jsem rozdělila na čtyři kapitoly, přičemž první tři kapitoly jsou teoretické, čtvrtá kapitola je empirická.

První kapitola je věnována pojmu sekta a jeho definicím, jsou zde uvedeny znaky sekt a jejich kategorie, také vysvětluje problematiku co je a co není sekta. Druhá kapitola je nazvaná Česká republika a sekty, je zde popsán legislativní rámec a informace o právních předpisech spojených s touto problematikou. Krátce tato kapitola pojednává také o Společnosti pro studium sekt a časopise o současné náboženské scéně Dingir. Na konci kapitoly jsou charakterizovány nejznámější sekty. Třetí kapitola popisuje nebezpečí sekt a rizika se sektami spojená, shromažďuje informace o tragických událostech, hovoří o problematice vstupu, setrvání a odchodu ze sekty a na konci jsou uvedeny rady pro blízké členů sekty.

Poslední, čtvrtá, část diplomové práce je v rovině empirické. Je zde popsán dotazníkový průzkum, který jsem provedla u mladé generace – studentů středních škol. Cílem diplomové práce je verifikace dvou hypotéz týkajících se setkání se sektami a ovlivňování sektami. V této části diplomové práce je popsána příprava průzkumu, dotazník, sběr dat a vyhodnocení. Úvahou o možném využití diplomové práce v praxi

končí empirická část. Zjištěné skutečnosti jsou shrnuty v závěru na konci diplomové práce.

Jako podklad pro svoji práci jsem použila literaturu autorů uvedených v seznamu literatury. Nezanedbatelnými poznatky pro moji diplomovou práci byly také informace získané při bakalářském a magisterském studiu oboru Sociální pedagogika a při Doplnujícím pedagogickém studiu na Institutu mezioborových studií Brno – Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Dále jsem ve své diplomové práci využila svých znalostí a dovedností studiím získaných a aplikovala je v praxi při provádění dotazníkového průzkumu na středních školách ve městě Brně.

1. CO JE SEKTA

Sekta je pojem většinou spojovaný s náboženstvím a církvemi. Svobodu náboženského vyznání a víry má každý z nás zaručenu Listinou základních práv a svobod. Zároveň má každý z nás právo svobodně projevovat své náboženství a víru buď sám, nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu.¹

„Náboženství a církve v minulosti byly a v dnešní době stále jsou neopomenutelnou součástí ekonomických, kulturních, politických, filozofických, etnických a dalších procesů ve společnosti. Velmi důležitou věcí je jejich váha v každodenním životě, v uvažování a při rozhodování. Člověk má schopnost uvažovat o přesahu vlastní existence a hledat vyšší řád. S tím se pojí potřeba poznání smyslu života a absolutně platných morálních pravidel.

Náboženství je v nejobecnějším smyslu vztah člověka k tomu, co ho přesahuje, představa nebo pocit, že vedle světa přirozeného existuje nadpřirozený svět (síly, bytosti, mocnosti) a víra, že je člověk na této transcendentní skutečnosti nějakým způsobem závislý. Tato víra implikuje snahu navázat s nadpřirozenem přímý nebo zprostředkovaný styk.“²

1.1 Pojem sekta

V *Malém slovníku sekt* se dočteme, že „pojem sekty je poměrně nepřesný a málo selektivní. Je odvozen od latinského *sequi* (sledovat, následovat) nebo *secta* (škola, učení, strana). Běžné odvozování od *secare* (odsekávat) je etymologicky nesprávné, ale především hovorově se dnes slovo sekta používá v tomto významu.

Sektou je míněno odštěpení od větší náboženské společnosti nebo společenství víry a většinou to znamená negativní označení zvláštní náboženské (někdy i politické)

¹Úplné znění Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod. Praha: Armex Publishing, 2008, s. 31.

²BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. Nebezpečí sekt. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, s. 13.

skupiny, která se věroučně a sociálně oddělila od nějaké větší skupiny a zpravidla naráží na malé přijetí veřejnosti.“³

Už v první definici pojmu se dočteme, že pojem sekta je spojován s označením něčeho negativního. Ale porovnejme ji s dalšími definicemi a výklady:

Další výklad slova sekta najdeme v *Ottově encyklopedii*, kde se k pojmu sekta uvádí: „Sekta – menšinová náboženská skupina, zvláštní případ malé skupiny s převažujícím osobním pojitkem. Charakteristické znaky sekt: naprostá izolovanost od jiných společenských skupin, svébytné učení (zpravidla zaměřené na dosažení osobní či kolektivní spásy), přesvědčení o výlučně správné cestě, přísná skupinová disciplína, vůdce, který má absolutní autoritu. Často se jedná též o radikální odnože větších náboženských útvarů.“⁴

Ottův slovník naučný k pojmu sekta uvádí:

„**Sekta** jest sociální skupina, izolovaná od ostatní společnosti tím, že v určitém směru vyznává jiné názory nežli ostatní společnost, v níž vzniká, proti jejímž názorům dělá duševní revoluci a v níž soustřeďuje elitu „vyvolených“. Vlastní význam má sekta v životě náboženském, kde tvoří protiklad církve; církve má sjednotiti co nejvíce lidí a dobýti celého světa pro svoje učení (univerzální učení) a proto slučuje i ty, kdož mají býti spaseni, i ty, kdož mají býti zatraceni. Má charakter mocenský a musí vzhledem ke své univerzálnosti dělat ústupky dennímu životu, takže se uvolňuje v etice, ale upevňuje v dogmatice. Naproti tomu sekta zásadně souhlasí s tím, že má málo členů, neboť tento malý počet skýtá záruku vybranosti božnosti a nekompromisnosti. S charakterem sekty jako skupiny elitní souvisí, že v čisté sektě jsou přijímáni pouze dospělí (novokřtění, baptisté nebo pod.), kteří již mohou pochopiti učení a u nichž jest jisto, že budou dobrými členy. Kromě toho sekta vyhovuje touze člověka po intimním sespolečenštění a po přimknutí se k vůdci-proroku, které církve, vládnoucí byrokratickým aparátem, nemůže dáti.“⁵

³ Malý slovník sekt. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 106.

⁴ Ottova encyklopedie A-Ž. Praha: Ottovo nakladatelství, s.r.o., 2004.

⁵ Ottův slovník naučný/Dodatky. Díl pátý, svazek druhý Rón- Sl. Praha, Paseka/Argo, 2002, s. 1089-1090.

Přikláním se nejvíce k vysvětlení pojmu sekta, jak o něm píší autoři Blažek, R., Pokorný, V. a Telcová, J. ve své knize *Nebezpečí sekt: „Pojem sekta je přijímán spíše s negativní konotací a takto označené uskupení zpravidla nebývá přijato většinou společnosti.“*⁶ Tito autoři chápou pojem „sekta“ jako sociálně patologický jev, spojený v české společnosti s omezováním práv a svobod jednotlivce, manipulací, ekonomickou kriminalitou (neplacení daní, vyžadováním darů, požadováním odkazů ve svůj prospěch), terorismem.

Pro současné užívání pojmu sekta charakterizují uvedení autoři dva přístupy:

1. vnímání sekty jako malé náboženské skupiny, odštěpené od církve, například pro odlišný výklad učení či provádění obřadů.
2. použití pojmu pro popis skupin izolujících se od společnosti vůbec, nebo od nějakého širšího hnutí, a které dogmaticky hlásají určité zásady, názory, zpravidla odtržené od běžné, sociální reality.⁷

K pojmu sekta bychom jistě našli mnoho dalších více či méně podobných vysvětlení. Při studiu materiálů o sektách jsem zjistila, že existuje mnoho definic, které jsou si sice v něčem podobné, ale ne vždy jsou jednotné

1.2 Definice sekt

Knihou *Průvodce sektami a novými náboženstvími* autora Enroth, R. a dalších, v sobě zahrnuje velmi obsáhlou definici pojmu sekta. K definování pojmu sekta zaujímají tito autoři celkem tři přístupy:

1. **Senzacechtivý či populární**, který staví na žurnalistických člancích v populárním tisku, které se často soustřeďují na dramatické a někdy bizarní aspekty sektářského chování.

„Většina lidí získává představu o tom, co sekty jsou a jak se projevují, ze sdělovacích prostředků. Od novinářů se často žádá, aby hloubkový průzkum a pečlivou analýzu

⁶ BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. *Nebezpečí sekt*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, s. 38.

⁷ BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. *Nebezpečí sekt*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, s. 38.

obětovali ve prospěch článků, které se dobře prodávají, tedy takových, které lidi přitahují. Sekty mnohdy poskytují médiím exotický materiál. Příběhy o nezvyklém chování, včetně tajemných rituálů, pohlavní promiskuity, okultních praktik a hávů z bílé pytloviny jdou na odbyt. Populární a často senzacechtivé popisy sekt mají tendence stavět do popředí adjektiva jako „podivný“, „zvláštní“ a „nekonvenční“.⁸

2. **Sociologický** – obsahuje autoritářské, manipulativní, totalistické a někdy komunitní aspekty sekt.

„Sociologové definují sektářské náboženství proto, aby našli jeho místo v širším společenském kontextu.

Ze sociologického hlediska existují důležité rozdíly mezi kategoriemi *církev* a *sekta* nebo *kult*. Církev je náboženská organizace, které přijímají kulturu, v níž žijí, to znamená, že se v různé míře přizpůsobily převažujícím kulturním a společenským skutečnostem. Sekty a kultury na rozdíl od církví domácí kulturu odmítají.

Řečeno slovy sociologa Johna Loflanda jsou sekty „malé skupiny“, které se oddělují od společností přijatých konvencí a „přiklánějí se ke zcela odlišným pojetím toho, co je skutečné, možné a morální“.

Ve vyčerpávající sociologické definici sekty by byly zahrnuty úvahy nad takovými faktory, jako nakolik je vedení autoritářské, nad mechanismy věrnosti a oddanosti, hlavními rysy životního stylu, jakým způsobem je dosahováno shody (včetně použití různých sankcí vůči členům, kteří se odchyľují od normy) a mnohé další rysy běžné sektářským, elitním náboženským skupinám.⁹

3. **Teologický** - na formulaci teologické definice se podílí určitá standardní ortodoxní věrouka.

„Pro křesťany nejdůležitější součástí definice sekta je ve své povaze teologická. Teologická definice sekty musí být založena na standardní křesťanské věrouce. S použitím biblického učení jako ohniska James W. Sire definuje sektu jako „jakékoliv náboženské hnutí, které je organizačně odlišné a má učení či praktiky, které odporují učení a praktikám zjeveným v Písmu, jak ho vykládá tradiční křesťanství reprezentované katolickým a hlavními protestantskými denominacemi a jak je vyjádřeno v prohlášeních typu Apoštolské vyznání“.

⁸ ENROTH, R. a další, Průvodce sektami a novými náboženstvími. Praha: Návrat domů, 1995. s. 10, 11.

⁹ ENROTH, R. a další, Průvodce sektami a novými náboženstvími. Praha: Návrat domů, 1995. s. 11, 12.

Teologická analýza věroučného systému určité skupiny by se zabývala otázkami jako porozumění dotyčné skupiny osobě a dílu Ježíše Krista, její pohled na přirozenost člověka a hřích, její učení o spasení, o Boží Trojici a o povaze a úloze Bible, stejně tak i mnoha dalšími otázkami, které jsou rozhodující pro postavení ortodoxní věrouky v dějinách lidstva.¹⁰

„Zatímco sekularisté obvykle přehlížejí teologickou stránku otázky kultů a sekt, evangelikální křesťané se provinují tím, že se soustředí téměř výlučně na otázky věrouky a teologie a zanedbávají psychosociální odchylky kultů. Jak řekl jeden zainteresovaný křesťan laik (aniž by navrhol, že se máme zříci teologické kritiky kultů), „myslím si, že je užitečné položit větší důraz na jiné oblasti nebezpečí vytvářené sektami, například psychologická a morální újma, porušení rodinných pout, poškození akademické a profesionální kariéry.“¹¹

Podle názoru Chmelíka, J., lze sektu charakterizovat jako „organizovanou skupinu lidí s dogmaticky nekonvenčními názory na úlohu a postavení člověka ve společnosti, založené na kultu osobnosti s výraznou psychickou manipulací osobnosti zaměřené na rozložení osobní identity až vytvoření duševního otroctví.“¹²

V publikaci *Extremismus* Chmelíka, J. je také uvedeno, že sekty jsou obvykle charakterizovány značně odlišně, např. jako organizace či skupiny různého druhu působící v rozmanitých sférách života lidí. Jde o organizace, které porušují práva svých členů a poškozují je obvykle metodami nazývanými psychickou manipulací. Někdy jsou sekty označovány za zhoubné kulty, které se liší od běžné společenské či náboženské skupiny tím, že nutí své členy setrvávat ve skupině přemlouváním, nátlakem nebo jinými nepřijatelnými způsoby ovlivňování.

Kultem je pak rozuměno slepé uctívání autority, nadměrné zveličování zásluh jednotlivce, jehož teoretickým základem je nekritický často až dogmatický názor na dějiny a zejména na vedoucí a rozhodující úlohu některých osobností v dějinném vývoji.¹³

Enroth, R. s dalšími autory se ve svém *Průvodci sektami a novými náboženstvími* zabývají v souvislosti se sektami také dalšími používanými termíny. Doslova uvádějí,

¹⁰ ENROTH, R. a další. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Praha: Návrat domů, 1995, s. 12.

¹¹ ENROTH, R. a další. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Praha: Návrat domů, 1995, s. 12, 14.

¹² CHMELÍK, J. *Extremismus*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997, s. 19

¹³ CHMELÍK, J. *Extremismus*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997, s. 19.

že: „zmatek, rozpory a emoce obklopují slovo *sekta*. Co je sekta? Definice se samozřejmě liší podle toho, čemu věří a jaké hodnoty uznává její autor. Akademikové a další uznávání pozorovatelé kultů se rozcházejí v názoru na použití a význam termínu jako *sekta* a *kult*.“¹⁴

Kromě termínů kult a sekta používají mnozí odborníci a vysokoškolsky vzdělaní komentátoři k označení nových a netradičních náboženských skupin termíny jako „nekonvenční náboženství“, „vznikající náboženství“, „nenormativní náboženství“, „okrajová náboženská hnutí“ a nejčastěji „nová náboženství“.¹⁵

„V české odborné terminologii se užívá termínu „sekta“ pro označení těch náboženských skupin, v nichž vůdce skupiny je vůči řadovým členům nadán absolutní a všeobecnou autoritou, a to jak epistemickou (autorita znalce) tak deautickou (autoritou šéfa). Termín „kult“, respektive „destruktivní kult“ poukazuje již na jisté dezintegrující působení dané skupiny na psychiku (ale i na fyzickou integritu) člověka. Oba termíny se obsahově značně liší, pojmovými rozsahy jsou však téměř identické.“¹⁶

1.3 Znaky sekt

Z předchozího textu, vysvětlujícího pojem sekta, jednoznačně vyplývá, že pro sekty jsou charakteristické znaky, které se někdy označují jako sektářské charakteristiky.

Chmelík, J. hodnotí činnosti sekt z pohledu trestněprávního a kriminologického. Rozhodující je zodpovězení otázky, jaký dopad má členství v sektě na lidskou osobnost, na její mezilidské vztahy, zda činnost sekty je vzhledem ke společnosti sociálně patologická a zda sekta porušuje platné právo.¹⁷

Z tohoto pohledu můžeme u sekt vytipovat tyto **základní znaky**:

- **bezmezná víra** člena sekty **v autoritu** - vůdce. Výroky vůdce jsou zákonem a nepřipouští naprosto žádnou polemiku či diskusi.

¹⁴ ENROTH, R. a další. Průvodce sektami a novými náboženstvími. Praha: Návrat domů, 1995, s. 8.

¹⁵ ENROTH, R. a další. Průvodce sektami a novými náboženstvími. Praha: Návrat domů, 1995, s. 9.

¹⁶ Poznámka překladatele Milana Koldinského v knize ENROTH, R. a další. Průvodce sektami a novými náboženstvími. Praha: Návrat domů, 1995 s. 20.

¹⁷ CHMELÍK, J. Extremismus. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997, s. 20.

- autorita – vůdce má vybudován **obranný mechanismus proti kritice** své osoby. Zpravidla tímto obranným mechanismem je hrozba exkomunikace, vytváření informačních bariér apod.
- v sektách je vytvořena **přísná hierarchie** postavení jednotlivců.
- členové sekty jsou vmanipulováni do **dobrovolné kázně a poslušnosti**.

Tím je ovládán i citový a intimní život členů sekty. Je ovšem paradoxem, že právě toto psychické ovládání je jedním z důvodů, proč jedinci vědomě vstupují do sekty. Důvodem je zřejmě to, že se nemusí sami rozhodovat, rozhoduje za ně někdo jiný a nemusí tak za své rozhodnutí nést odpovědnost. Sekta pomáhá lidem v úniku od reality. Zbavuje nutnosti přemýšlet, zbavuje úzkosti ze svobody a odpovědnosti.¹⁸

Malý slovník sekt uvádí následující **všeobecné znaky sekt**:

- Sekty často **vznikly z protestu** vůči úřednímu rázu oficiální církve nebo náboženské společnosti.
- Sekty zdůrazňují **svobodné a vědomé rozhodnutí členů pro vstup**. Odtud částečně i požadavek konverze nebo křtu dospělých.
- Sekty se **odchylují od celkové naukové stavby** nebo od celkové teologie té které větší skupiny a zvláště vyzdvihují jednotlivé aspekty (např. očekávání brzkého konce světa
- Zhusta jsou charakterizovány **dualistickým pohledem na svět a společnost** (dobro – zlo; přítel - nepřítel; vnitřek – vnějšek...).
- Nabízejí jednoznačné nauky a odpovědi, které jejich přívržencům zprostředkovávají jasný **vzor myšlení a chování**.
- Někdy se extrémně **oddělují od svého okolí**, zdůrazňují jedinečnost svého vyvolení. Komunikace a dialog s ostatními společenskými, ideologickými nebo náboženskými skupinami jsou považovány za spíše nebezpečné. Důsledkem je neschopnost dialogu.
- Sekty jsou zvláštním způsobem charakterizovány osobností zakladatele, který namnoze představuje **absolutní autoritu**.

¹⁸ CHMELÍK, J. Extremismus. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997, s. 20.

- Interní znalosti, **interní spisy a návody** ke službě jsou určeny **pouze pro vlastní členy** a nesmějí být zprostředkovány nečlenům.¹⁹

Autoři Blažek, R., Pokorný, V., a Telcová, J. ve své publikaci *Nebezpečí sekt* uvádí rysy sekt. Tyto rysy jsou shodné se znaky, uváděné Enorthem, R. v *Průvodci sektami a novými náboženstvími*. Jedná se o těchto **9 společných znaků sekt**. Tvrdí, že ve všech sektách nalezneme některé z nich, nicméně ne všechny sekty se vyznačují všemi těmito znaky.

1. **Autoritářský** – rozhodující panovačné vedení. V každé organizaci je centrem skupiny živý vůdce (člověk), který vyžaduje naprostou věrnost a oddanost. Jejich Tituly: „Apoštol“ – Církev živého slova, „Dokonalý Mistr“ - Misie božského světla, „Otec David“ – Boží děti (nyní známých jako Rodina, resp. Rodina lásky.), „Matka vesmíru“ a „Posel velkého bílého bratrství“ - Church Universal and Triumphant, „Mistr „ a „Pravý rodič“ – Církev sjednocení.
2. **Opoziční** – jejich vyznání, praxe i hodnoty jsou v protikladu k vyznáním, praxi a hodnotám převládající kultury. Často se staví do role soupeře hlavních společenských institucí. Opoziční postoj k sektám zaujímá také rodina. Snad nejotevřeněji kritizují nová náboženská hnutí rodiče, kteří na vlastní kůži zažili často bolestivé oddálení a oddělení, když se jejich děti zapletly s extrémistickými skupinami.
3. **Výlučný** – s opozičním charakterem sekt souvisí jejich elitářství a výlučnost. Daná skupina je ta jediná, která má „pravdu“, a proto opuštěním skupiny člověk ohrožuje vlastní spasení. Nová „pravda“ je obvykle založena na novém zjevení daném proroku- zakladateli – vedoucímu skupiny.
4. **Zákonický** – přísně strukturované autokratické skupiny fungují v zákonickém rámci, který řídí jak duchovní záležitosti, tak drobnosti každodenního života. Pravidly a zásadami se to v nich jen hemží. Praktiky a postupy zaváděné vedením ovládají konkrétní stránky života členů skupiny.
5. **Subjektivní** – Sektářská hnutí kladou značný důraz na zkušenost – pocity a emoce. Především v psychoterapeutických skupinách jako New Age, nebo ve skupinách s důrazem na sebezdokonalení jako Lifespring.

¹⁹ Malý slovník sekt. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 106-107.

6. **Pocit pronásledování** – vědomí pronásledování je jedním z charakteristických znaků skutečně všech nových náboženských hnutí. Jejich literatura, veřejná prohlášení i interní školení vyjadřují téma, že hlavní křesťanský proud, tisk, rodiče nebo vláda si je tím či oním způsobem vybrali za terč pronásledování.
7. **Důraz na sankce** – sekty vyžadují přizpůsobení se zavedeným praktikám a věrouce a proti vzpurným členům pohotově uplatňují sankce. Ti, kteří neprojevují patřičnou oddanost, mají příliš mnoho otázek, neřídí se pravidly nebo se otevřeně bouří, jsou potrestáni, formálně vyloučeni nebo jsou pouze požádáni, aby ze skupiny odešli.
K zajištění poddanosti členů se používají různé ovládací mechanismy. Extrémnější sekty pravidelně manipulují svými členy strachem, zastrašováním a obviňováním. Často je členům vštěpován strach, že kdyby někdy skupinu opustili, stalo by se jim nebo jejich rodině a přátelům něco hrozného. Někdy jsou užívány i emocionálnější tělesné „výtky“ jako třeba facka. Dalšími prostředky k dosažení nadvlády je podepisování smluv a přísahy věrnosti.
8. **Esoterický** – sektářské náboženství je plné tajnůstkářství a utajování.
9. **Protikněžský** – sekty se obvykle skládají z laiků. Nemají placené duchovenstvo ani profesionální náboženské funkcionáře jako tradiční skupiny. Ovšem mají svou duchovní hierarchii a tituly používané k označení určitých úloh. Protikněžské skupiny zdůrazňují aktivní účast všech členů, všichni dostanou příležitost, každý člen má stejný přístup k pravdě.²⁰

Vojtíšek, Z. se ve svém materiálu *Náboženství a sekty*, který vyšel jako příloha časopisu *Policista* č. 8/1998, rozepisuje velmi podrobně o nejdůležitějších znacích sekt:

Na tzv. sektách bývá již při prvních kontaktech nápadné, že v nich **nevládně atmosféra svobodného myšlení a rozhodování**. Členové vnějšímu pozorovateli připadají jakoby „programování“, bez ochoty překročit dané mantinely a pohledět na cokoli, co se týká jejich skupiny s nadhledem, či odstupem.

Příčinou nápadné absence svobody bývá nevidaně **silná autorita**. Výroky zakladatele, vůdce, mesiáše, vedoucích výborů nebo jiných orgánů jsou považovány za závazné a nezpochybnitelné a těmto lidem jsou přisuzovány božské atributy.

²⁰ ENROTH, R. a další. Průvodce sektami a novými náboženstvími. Praha: Návrat domů, 1995, s. 14-18.

Literatura bývá šířena z jednoho centra, nebývají obvyklé žádné spontánní lokální aktivity. Členům silně **nedoporučují sledování televize, poslech rozhlasu, četbu knih, novin, či časopisů**, které neprošly schválením těch, kdož stojí v hierarchii skupiny alespoň o stupínek výš.

Poslušnost autoritám nebývá ovšem přijímána jako omezení, ale spíše **jako úleva**. Tato poslušnost odnímá totiž břemeno rozhodování a odpovědnosti za nesprávná rozhodnutí. Odpovědnost za běžného člena nese silný vůdce, obklopený často světovou organizací.

Autorita je také snadným receptem na všechny otázky a **vyplní pocit prázdnoty**, který může být v konzumní společnosti a zvláště v určitých životních periodách a situacích pocíťován velmi palčivě.

Základní **prvky víry** mohou být v sektě **fixovány v extatických či hypnotických** stavech. Je pochopitelné, že „pravdy“, které členové přijali tímto způsobem, jsou zvnějšku jen velmi těžko zpochybnitelné. Na straně člena sekty vždy stojí argument jeho vlastního prožitku či „svobodného a nezávislého“ objevu. Je těžké vysvětlit, že do těchto „pravd“ může být člověk snadno vmanipulován. Podobně mohou sloužit i změněné stavy vědomí, způsobené např. meditací, společným zpěvem, hlubokým dýcháním, rytmickou hudbou apod.

Druhou stranou mince bývá podceňování rozumu. Bývá **snížována hodnota poznání** a nezřídka se **opovrhuje vzděláním**. Vyloučeno je jakékoli kritické posouzení autoritativní „pravdy“.

Silná autorita umožňuje členovi sekty zažívat **pocit důležitosti**. Bývá lákavé příslušet k organizaci, která dříve, či později bude vládnout nad tímto světem.

Bezvýhradná poslušnost není vynucována. Jen se předpokládá a stává se pak záležitostí cti a nejlepšího svědomí následovníků, aby přání svých autorit vyplňovali. Jemný, **nenápadný a většinou nepsaný tlak** ze strany skupiny **zajistí poslušnost** snadněji, než kázeňské prostředky.

Opustit takovou skupinu je ovšem většinou téměř nemožné, takže je možno mluvit o určitém typu silné závislosti. Nejdůležitější roli hrají emoce. Již při získání pro skupinu hrály city pravděpodobně rozhodující úlohu – adept byl obklopen lidmi, kteří ho oceňovali, dávali mu najevo svou lásku, přesvědčili ho o bezproblémovosti vztahů mezi sebou a vzbudili touhu mezi ně patřit - **tzv. bombardování láskou**.

Při náboru do sekty jsou využívány i jiné **metody psychické manipulace**. Vytvoří se např. taková atmosféra, aby adept nabyl dojmu, že se právě nyní jedná o jedinečnou

příležitost, pro níž se vyplatí dát stranou i část svého pohodlí. V prostředí „bojové pohotovosti“ bývá natolik zahlcen novými informacemi a setkáními s množstvím nových, zajímavých a milujících lidí, že je jeho pozornost a možnost kritického posuzování velmi oslabena.

Tam, kde byla na počátku - při náboru do sekty – láska, ovšem **časem přichází strach a vnitřní napětí**. Časem nováček zjistí, že láska bývá vázána na výkon a skupina mu dává najevo, že by měl pro ni pracovat.

Výsledky práce člena sekty bývají dávány do souvislosti s jeho **duchovní pokročilostí**. Za jakýkoliv neúspěch osobní, či kolektivu se člen sekty cítí osobně vinen. **Pocit viny** je hnacím motorem a způsobuje až neuvěřitelné výkony jednotlivých členů sekty.

Neúspěchy, ani jiné problémy se neřeší. Pokud se problém stane „zřejmým“ ordinuje se více četby posvátných textů, více poslechu motivačních kazet, více modliteb či meditace, větší objem práce pro sektu, větší oddanost apod. Největším zatížením vinou a totální životní prohrou by bylo sektu opustit.

Utajování informací před veřejností a před méně pokročilými členy je způsobeno hierarchií v přístupu k informacím – vyšší postavení v žebříčku skupiny znamená vědět o skupině více. Z toho vzniká **dvojitá literatura** – pro vnější propagaci a pro vnitřní potřebu.

Sekty cíleně a trpělivě budují ve svých **členech představu nebezpečného nepřítele** (může jím být např. vláda, psychiatrie, komunismus, „systém“ tohoto světa apod.), který sektu neustále pronásleduje, a před nímž je nutno mít strach. Sekta kreslí černobílý svět. Před příchodem do sekty bylo všechno zlé a nesprávné (často včetně rodinného života, přátel, zaměstnání apod.), po příchodu se vše rázem ocitlo v jásavém světle.

Tyto společnosti vzbuzují ve svých členech **pocit výjimečnosti a nadřazenosti**, která může být dána buď zvláštním a jedinečným poznáním, jehož se jim údajně dostalo, nebo posláním, k němuž byli vyvoleni. Poslání či poznání jsou považována za důležitá až v kosmickém dosahu.

Je upevňován **pocit výlučnosti**. Lpí se na fundamentalismu. V sektě, je vše sešněrováno velkým množstvím předpisů, určujících oblečení, účes, jídelní zvyky, denní režim, výběr partnera, sexuální život atd. Není podporováno svobodné sebevyjádření, (např. umění), humor ani kreativita.

Doba členství přinese zpravidla velké množství **myšlenkových stereotypů**, jež není snadné ani po případném odchodu z této společnosti opustit. Někde jsou předepsány vzorce, podle nichž členové vedou rozhovor na jednotlivá témata, jinde je nutné osvojit si speciální pojmy formou slovníkových definic, jinde je nutné mnohonásobné opakování manter. Sekty často vedou své členy k tomu, aby si „vyčistili“ mysl od všeho, čím byla před příchodem do skupiny „zanesena“, a zavrhlí tak do té doby používané „nesprávné“ způsoby myšlení.

Tyto všechny charakteristiky činí ze sekty uzavřenou společnost, která projevuje malý zájem o život vnější společnosti, její členové se zřídka angažují v politických stranách, občanských sdruženích či sportovních klubech. Zcela výjimečná je i dlouhodobá a konkrétní sociální práce. Sekta nechápe sebe samu jako otevřenou každému bez ohledu na jeho motivy a postoje. Daleko více jí jde o vytržení člověka z jeho dosavadního působení a bezohledné ovládnutí.²¹

Mezi znaky sekt bych také zařadila **nábožensko – sociologické a psychologické aspekty**, o kterých se píše v *Malém slovníku sekt*:

- Sekty jsou zařízeními pro orientaci a utváření života, které nabízejí rychle osvojitelnou nauku. Jsou to zařízení rychlé socializace, rychlého obrácení.
- Vstup je často velmi snadný, ale výstup je ztížen extrémním obrazem nepřítele, vnitřními (osobními, duševními) a vnějšími (finance) investicemi, neboť vstup často znamená přerušení dosavadního způsobu života, roztržku s povoláním a rodinou.
- Hranice organizace jsou zároveň hranicemi pravdy: pravda je uvnitř skupiny, a ne venku. Uvnitř je dobro a spása, venku je zlo a neštěstí.
- Extrémními organizacemi se dají především oslovovat lidé, kteří jsou sami dezorientováni, nemají domov a jsou psychicky labilní.
- Sekty poskytují bezpečí ve společnosti stejně smýšlejících, poselství, pro které se vyplatí přesvědčivé nasazení a bezprostřední zkušenost vlastního pravého já.
- Členům jsou nabízeny intenzivní náboženské a duchovní zkušenosti: vědomí, že patří k vyvoleným; ucelenou praxi víry a života; prorocké mluvení; zázrak uzdravení; charismatické bohoslužby a způsoby modlitby; velké emocionální zasažení.²²

²¹ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 3-5.

²² Malý slovník sekt. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 107.

1.4 Kategorie sekt

Zároveň vedle znaků Enroth, R. v *Průvodci sektami a novými náboženstvími*, předkládá také **kategorie sekt**, kvůli pochopení rozličnosti sekt a nových náboženských hnutí, odkazuje na profesora Bryana Wilsona, který rozděluje sekty na 3 skupiny:

1. Sekty negativním postojem vůči světu zdůrazňují zvrácenost systému světa a nutnost být před ním ochráněn. Mají sklony odloučit své věřící z širší společnosti a vytvořit oddělený komunitní (i když nikoli klášterní život) životní styl. Do této skupiny sekt patří pro ilustraci hnutí Boží děti, Haré Kršna, Kristova rodina.

2. Sekty s lhostejným přístupem ke světu sekulární společnosti tolerují avšak zároveň své věřící povzbuzují, aby ve světě usilovali o čistší a duchovnější život, aby se snažili být ve světě, avšak nikoliv ze světa. Členové těchto skupin se stýkají především spolu navzájem, avšak obvykle nezřizují oddělené komunitní systémy. Podílejí se na normálních „světských“ činnostech jako zaměstnání či vzdělání. Pro příklad je možno uvést hnutí The Way International (Mezinárodní cesta), někteří členové Církve sjednocení a scestné křesťanské skupiny jako The Walk.

3. Mezi sekty zkrášlující svět patří takové skupiny, které vědomě usilují o posílení svého potěšení z účasti na životě širší společnosti – mnohé z nich jsou kvazináboženské nebo se prohlašují za nenáboženské (jako Transcendentální meditace). Jejich nejvyšším cílem je proměna a zlepšení sebe sama. Do této kategorie spadá např. Scientologická církev a Transcendentální meditace.²³

Tímto seznamem však rozdělování sekt, podle R. Enortha nekončí, dále odkazuje na svou knihu *Svody sekt* (The Lure of the Cults, zní název v originále), kde uvádí schéma **5 základních kategorií sekt**:

1. mystické východní,
2. scestné křesťanské,
3. duševně-duchovní nebo zaměřené na rozvoj vlastní osobnosti ,
4. eklekticko-synkretické,
5. psycho-kultně-astrální.²⁴

²³ ENROTH, R. a další. Průvodce sektami a novými náboženstvími. Praha: Návrat domů, 1995, s. 18-19.

²⁴ ENROTH, R. a další. Průvodce sektami a novými náboženstvími. Praha: Návrat domů, 1995, s. 19.

Také řada sociologů se pokoušela o určitou klasifikaci sekt. Jedna z klasických a zřejmě i nejčastěji užívaných **klasifikací vychází z náboženských počátků skupin**. Je použitelná, i když zahrnuje i skupiny vznikající spontánně. Tato klasifikace je uvedena v knize autora Jeana-Maria Abgralla *Mechanismus sekt* a v podstatě rozlišuje tři velké typy sekt:

- sekty inspirované **židovsko-křesťanskou tradicí**, které se dovolávají Bible (Jehovisté, Mormoni),
- sekty s **orientální inspirací**, které se opírají o více, či méně věrné interpretace buddhismu, hinduismu a islámu. Vyhledávají mystickou extázi, jsou organizované okolo mistra, držitele nejvyššího vědění,
- sekty s **gnostickou inspirací**, která odvozuje svůj původ od vyznání a praktik Orientu i Západního světa. Žijí z ezoterismu, astrologie, mýtů o mimozemšťanech apod. Nekáží zjevnou skutečnost, ale objev dosahovaný studiema vynakládaným úsilím.²⁵

Další možná klasifikace dle Abgralla zahrnuje mimo **náboženské analýzy i kulturní prvky** různého původu:

- klasické sekty vyšlé z historického protestantismu,
- odvozené z křesťanství (Mormoni, Svědkové Jehovovi, Moonisté),
- okrajové proudy, či paralelní církve, které se prezentují jako katolické, či pravoslavné (Katolická protireformace, Abbé z Nantes),
- proudy ezotericko-okultní (řády Chrámu),
- skupiny uzdravující a modlitební,
- školy moudrosti (Hnutí Grálu, Scientologové),
- skupiny vycházející z okultismu,
- nové praktiky a noví mesiáši (Óm),
- skupiny duševního a tělesného zdraví (Zen),
- ekologové,
- novopohané.²⁶

²⁵ ABGRALL, J. *Mechanismus sekt*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 1999, s. 23.

²⁶ ABGRALL, J. *Mechanismus sekt*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 1999, s. 23.

Žádná klasifikace nemůže být nikdy konečná a plně uspokojující, jak již vyplynulo z úvodních kapitol. Sekty jsou v určitém vývoji, dokáží se vzájemně směřovat a ovlivňovat. Většina sekt, které v dnešní době působí, vznikla po 2. světové válce. Náboženství nabídlo alternativu řešení problémů. Okolo roku 1970 došlo k oslabení tradičního náboženského cítění, na své místo na slunci se prodrala nová společenství, která byla organizována okolo vůdce – gurma a jeho nových a často podbízivých myšlenek. Sekty začaly vegetovat na okraji náboženských a společenských struktur. Nabídky náboženské a filosofické koncepce a kritiku existujících struktur. V rámci vnitřní organizace sekty vytvořily přepážky bránící pronikání nepovolaných, přetvořily skutečnost a daly k dispozici nové modely chování a myšlení.

„Ať již se použije jakýkoli systém klasifikace nebo vyjmenuje jakýkoli seznam rysů typických pro sekty, vždy v nich budou nějaké mezery, v něčem budou nepřiměřené, budou se překrývat a někdy budou dokonce rozporuplné. Konečný rozbor ukáže, že každá sekta je jedinečná a vyžaduje zvláštní a pečlivé studium.“²⁷

1.5 Co je a co není sekta

V České republice se v současné době vyskytuje velké množství různých náboženských skupin, církví a společností, které mohou být vnímány jako netradiční a nové. Někdy mohou být tato náboženská seskupení mylně označována za sektu.

Autoři Profant, V. a Štampach, I. upozorňují ve svém článku nazvaném: *Co je a co není sekta* (publikováno v časopise Dingir č. 4/2000), na možnost nepřesného uvádění pojmu sekta. Článek byl napsán v době, kdy ještě nebyl v platnosti zákon o církvích a náboženských společnostech č. 3/2002 Sb., a reaguje tak na situaci, že veřejnost a politiky znepokojuje jev náboženského sektářství. Autoři zdůrazňují, že se tento jev znovu dostává do novin, rozhlasu a televize právě v souvislosti s přípravou nového zákona o postavení církví a náboženských společností.²⁸

²⁷ ENROTH, R. a další. Průvodce sektami a novými náboženstvími. Praha: Návrat domů, 1995, s. 19.

²⁸ <http://vit.p.sweb.cz/streva/skta.html>. PROFANT, V., ŠTAMPACH, I. Co je a co není sekta. DINGIR č. 4/2000, Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 2000, s. 7-8.

„Pod výrazem *náboženská sekta* se nejčastěji míní seskupení vystižené některou ze čtyř dále uvedených charakteristik.

1. Náboženská společnost vzniklá ve snaze reformovat nauku a/nebo praktiky větší a starší náboženské společnosti, např. některé etablované církve. Obvykle přejímá většinu nauky původní skupiny, ale má i nové, odlišné ideje. Protože porušila tradice, existuje mezi ní a okolím určité napětí. Mnoho takových sekt brzy zanikne. Jiné přežívají. Další rostou a vyvíjejí se v etablované náboženské společnosti, od kterých se případně zase odštěpují nové sekty. Jako sekty v tomto smyslu začínala mnohá dnes etablovaná náboženství, včetně křesťanství. (Římští Židé označili podle Skutků apoštolů 28, 22 v rozhovoru s apoštolem Pavlem začínající křesťanství jako sektu.)
2. Podle některých křesťanů relativně nová, spíše menší náboženská společnost, buď výslovně mimo křesťanství, nebo odmítající pojetí křesťanství jimi preferované. V této souvislosti bývají označováni za sektáře např. adventisté, letniční křesťané jako celek, kvakeři, Křesťanská věda, Obec křesťanů, případně antroposofie, a někdy také (zejména evropští) buddhisté, hinduisté, taoisté, někdy i muslimové.
3. Náboženská společnost, v níž převládají tendence jako autoritářství, uzavřenost, fanatismus, nesnášenlivost, selekce informací apod.
4. Náboženská společnost, která svým stoupencům škodí, obvykle takzvaným vymýváním mozku. (Kolem toho ale zřejmě koluje mnoho pověr. Je nesnadné to exaktně potvrdit. Z téhož bývají recipročně obviňovány i některé antisektářské aktivity.) Dále do této skupiny patří náboženské společnosti s násilnými, popř. vražednými či sebevražednými tendencemi.

Slovo *sekta* pochází z latinského *secta*. Není rozhodnuto, je-li původem slovo *seco*, *secare* (sekat) nebo *sequor*, *sequi* (následovat). Do evropských jazyků proniklo z latinského překladu Bible, kde v Novém zákoně je několikrát uvedeno jako překlad původního řeckého *hairesis*, jež je nejbližší významu 1.

S užíváním termínu *sekta* vznikají problémy. Může jít o ohrožení dobré pověsti, právní komplikace, narušení rodinných a jiných sociálních vazeb. Proto je třeba usilovat o výstižnou terminologii.

Můžeme shrnout, že zmatek, nepřesnost, nejednoznačnost a nedostatečnost v definování sekty znamená, že netradiční a atypické náboženské společnosti, jež by mohly být někdy i přínosem a povzbuzením pro ostatní, jsou vyřazovány, ba ohrožovány tím, že se jim samovolně a nespravedlivě připisuje nebezpečný nebo dokonce zločinný charakter. Něco takového je nutno velmi pečlivě dokládat. Je třeba eliminovat u sebe i u jiných třeba i skrytou a nepřiznanou zaujatost.

Zmatek plynoucí z obecně **špatné definovanosti slova sekta** je živnou půdou pro útlak náboženských menšin a nejen jich. Abychom tomuto zmatku zamezili, je třeba užívat termínu *sekta* s maximální opatrností, tak aby bylo jasné, co jsme jím mínili, to znamená, vždy jej předem definovat. Ale i pak zůstává nebezpečí, že nás bude někdo citovat, aniž by o citoval onu definici. Proto je pravděpodobně nejrozumnější se tomuto slovu úplně vyhnout a jednotlivé shora uvedené významy nahradit termíny, které se vlastně již v menší míře používají.

1. Pro (nedávno) odštěpenou náboženskou skupinu můžeme použít termíny *nové náboženství*, *nové náboženské hnutí* nebo *nová religiozita*. Musíme si ale uvědomit, že tyto pojmy jsou širší a zahrnují tedy i skupiny, které se odnikud nevydělyly, ale vznikly naprosto nově.
2. K označení nekřesťanské či výrazně jinak křesťanské skupiny v křesťanském prostředí bychom měli používat názvy *alternativní náboženství/religiozita*, *alternativní náboženské hnutí*. Protože sám výraz "náboženské hnutí" zahrnuje směry křesťanské i jiné, můžeme říci, že tu vedle sebe stojí církve a alternativní směry. Nemusí nutně stát proti sobě.
3. Skupině, které vyčítáme znaky shora uvedené u bodu 3, bychom měli říkat konkrétně *autoritářská / uzavřená / nesnášenlivá náboženská skupina / společnost / organizace / církev* v závislosti na tom, na co chceme upozornit.
4. Chceme-li nějakou skupinu označit za nebezpečnou (ad bod 4 na předchozí straně), použijme termínů *destruktivní / škodlivá / nebezpečná / zločinná náboženská skupina / společnost / organizace*, popř. *destruktivní kult*. Zde je však na místě připomínka, že destruktivních náboženských skupin je zřejmě málo, i když na sebe pochopitelně poutají pozornost. Ctěme také důsledně presumpci nevinu.²⁹

²⁹ <http://vit.p.web.cz/streva/skta.html>. PROFANT, V., ŠTAMPACH, I. Co je a co není sekta. DINGIR č. 4/2000, Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 2000, s. 7-8.

1.6 Dílčí závěr

Různý výklad pojmu sekta a značná nejednotnost definic poukazuje na chaotičnost a zmatek. Nebezpečnost, která sekty obklopuje, může být tím pádem zastřena právě různým výkladem tohoto pojmu.

Veřejnost, která se o sektách dozvídá většinou z masmédií, chápe tento pojem jako negativní, nebezpečný, neboť většina novináři publikovaných zpráv je o sektách v negativním světle.

Velký obrat nastává v současné době u odborníků, kteří slovo sekta začínají používat velmi uváženě, snaží se tomuto slovu nejraději vyhnout. V souvislosti s tím, je v současné době užíváno spíše pojmu náboženská společnost vykazující znaky sekt.

2. ČESKÁ REPUBLIKA A SEKTY

2.1 Legislativa

Zapátráme-li po právním základu slova sekta, dojdeme ke zjištění, že se v českém právu nevyskytuje. Jak jsem již uvedla na začátku první kapitoly své diplomové práce, je pojem sekta většinou spojován s náboženstvím a církvemi. Svoboda náboženského vyznání je nám všem zaručena v článku 15 Listiny základních práv a svobod: „Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena. Každý má právo změnit své náboženství nebo víru anebo být bez náboženského vyznání.“³⁰

V čl. 16 Listiny základních práv a svobod je stanoveno, že každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu. Církev a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.³¹

Církev a náboženská společnost, případně církev nebo náboženská společnost, jsou sousloví, která se objevují v právních předpisech České republiky a jejich předchůdců nejméně od poloviny 19. století.³²

Církev a náboženské společnosti definuje zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Konkrétně v § 3 písm. a) tohoto zákona jsou církve a náboženské společnosti označovány, jako „dobrovolné společenství osob s vlastní strukturou, orgány, vnitřními předpisy, náboženskými obřady a projevy víry, založené za účelem vyznávání určité náboženské víry ať veřejně nebo soukromě, a zejména s tím spojeného shromažďování, bohoslužby, vyučování a duchovní služby.“³³

³⁰ Úplné znění Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod. Praha: Armex Publishing, 2008, s. 31.

³¹ Úplné znění Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod. Praha: Armex Publishing, 2008, s. 31.

³² <http://cs.wikipedia.org/>

³³ zák.č. 3/2002 Sb. ve platném znění

2.2 Informace o právních předpisech

Ucelené informace o právních předpisech týkajících se církví a náboženských společností podává Ministerstvo kultury České republiky, které také vede rejstříky registrovaných církví a náboženských společností a dalších právnických osob založených registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi a registrovaných nebo evidovaných podle **zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech**, ve znění pozdějších předpisů.

„Ústavním základem pro realizaci svobody náboženské víry je **Listina základních práv a svobod**, která zejména v člancích 3, 15 a 16 stanovuje individuální i kolektivní práva. Vztah státu a církví a náboženských společností je v Listině rámcově vymezen v čl. 2 odst. 1 ustanovením, že stát je založen na demokratických hodnotách a nesmí se vázat ani na výlučnou ideologii ani na náboženské vyznání.

Zákonná úprava je obsažena v zákoně o církvích a náboženských společnostech č. 3/2002 Sb., který konkretizuje individuální a kolektivní práva daná Listinou základních práv a svobod a vztah mezi státem a církvemi a náboženskými společnostmi. Zákon o církvích a náboženských společnostech je založen na respektování svobody náboženského vyznání a vnitřní autonomie církví a náboženských společností a na důsledném uplatňování konfesní neutrality státu vůči církvím a náboženským společnostem. Upravuje registraci církví a náboženských společností a jejich svazů, která je realizována podle správního řádu, evidenci orgánů církví, řeholních a jiných církevních institucí a účelových zařízení jako právnických osob podle tohoto zákona a konkretizuje práva a povinnosti registrovaných církví a náboženských společností.³⁴

V zákoně č. 3/2002 Sb., se hovoří o registrované církvi a náboženské společnosti. Podle § 6 odst. 1 tohoto zákona, se stává církev a náboženská společnost právnickou osobu registrací. Tento zákon také snížil nutný počet osob příslušejících ke společnosti na 300, přičemž podpora 10 000 osob se stala podmínkou pro přiznání tzv. zvláštních práv.³⁵

O registrovaných církvích a náboženských společnostech vede Ministerstvo kultury **tři rejstříky** (viz. Příloha č. 1), jejich úprava je obsažena ve vyhlášce Ministerstva kultury č. 232/2002, kterou se provádí zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského

³⁴ <http://www.mkr.cz/>

³⁵ <http://cs.wikipedia.org/>

vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech).

„Registrované církve a náboženské společnosti mohou na základě zákona o církvích a náboženských společnostech č. 3/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, získat k plnění svého poslání oprávnění k výkonu zvláštních práv uvedených v § 7 odst. 1 tohoto zákona:

- a) vyučovat náboženství na státních školách podle zvláštního právního předpisu,
- b) pověřit osoby vykonávající duchovenskou činnost k výkonu duchovenské služby v ozbrojených silách České republiky, v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova,
- c) být financovány podle zvláštního právního předpisu o finančním zabezpečení církví a náboženských společností,
- d) konat obřady, při nichž jsou uzavírány církevní sňatky podle zvláštního právního předpisu,
- e) zřizovat církevní školy podle zvláštního právního předpisu,
- f) zachovávat povinnost mlčenlivosti duchovními v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství, je-li tato povinnost tradiční součástí učení církve a náboženské společnosti nejméně 50 let; tím není dotčena povinnost překazít trestný čin uložená zvláštním zákonem.

Výkon zvláštních práv podle odstavce 1 písm. a) až e) upravují zvláštní právní předpisy a každoročně o jejich výkonu zveřejňuje registrovaná církev výroční zprávu.

Samotný výkon zvláštních práv neupravuje zákon, ale zákony, které jsou v kompetenci těch resortů, kterých se výkon zvláštních práv týká. Ministerstvo kultury pouze přiznává oprávnění k výkonu zvláštních práv podle zákona. Protože nově registrované církve a náboženské společnosti mohou podat žádost o získání oprávnění k výkonu zvláštních práv nejdříve po 10 letech od své registrace, byla jednotlivá ministerstva v únoru 2002 upozorněna, že by do této doby měla podle § 7 odst. 2 v příslušných zákonech výkon zvláštních práv upravit.³⁶

„Náboženské skupiny mohou v České republice působit i mimo rámec výše citovaného zákona č. 3/2002 Sb. Ke své existenci nemusí být v postavení právnické osoby, popř. mohou být v postavení jiné právnické osoby než církve či náboženské

³⁶ <http://www.mkcr.cz/>

společnosti. Mohou být registrovány jako **nadace, obecně prospěšné společnosti, spolky nebo dokonce jako občanská sdružení**. Pro existenci skupiny osob, kterou spojuje stejné náboženské přesvědčení tedy není nutné, aby byla tato skupina českým státem registrována jako církev nebo náboženská společnost dle zákona 3/2002. Tento zákon však stanoví v § 5, že vznikat a vyvíjet činnost nemůže církev a náboženská společnost, jejíž činnost je v rozporu s právními předpisy, jejíž učení nebo činnost ohrožuje práva, svobody a rovnoprávnost občanů, je v rozporu s principy lidskosti atp. V odstavci c) je pak uvedeno, že vznikat a působit dále nemůže taková náboženská společnost, která: ...“omezuje osobní svobodu osob, zejména tím, že využívá psychický a fyzický nátlak k vytvoření závislosti, která vede k fyzickému, psychickému, ekonomickému poškozování těchto osob a jejich rodinných příslušníků, k poškozování jejich sociálních vazeb, včetně omezování psychického vývoje nezletilých a omezování jejich práva na vzdělání, zabraňuje nezletilým přijmout zdravotní péči odpovídající zdravotním potřebám, nebo (v odstavci d) je utajována v celku nebo v některých částech...”³⁷

Ve své publikaci *Encyklopedie náboženských směrů v České republice* Vojtíšek, Z. také upozorňuje na diskutabilnost formulací výše uvedených odstavců. Zejména připomíná nejasný obsah slov „nátlak“, „závislost“, „poškození“ apod. Kritici zákona právem poukazují na možnost zneužití takového paragrafu proti některým náboženským skupinám. Tento český zákon je zjevně inspirován rovněž široce diskutovaným zákonem „proti sektám“ ze 30.5.2001. Francie tímto zákonem reagovala na několik šokujících událostí hromadných vražd a sebevražd, k nimž došlo v 90. letech minulého století v několika náboženských skupinách. Veřejným míněním obyvatel západní Evropy tehdy zvláště otráslly tři vlny vražd a sebevražd příslušníků Řádu Chrámu Slunce ve Švýcarsku, Francii a Kanadě v letech 1994-1997.³⁸ Blíže k těmto událostem je pojednáno v kapitole 3.2 Tragické události spojené se sektami.

³⁷ VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 14.

³⁸ VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 14.

2.3 Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů

Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů vznikla jako základna informací o nových náboženských hnutích v době, kdy tyto informace chyběly. Zmínky o nových náboženských hnutích se sice již v době jejího vzniku často objevovaly v médiích, ale neprovázela je hlubší znalost. Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů (dále jen společnost) je občanské sdružení se sídlem v Praze, které je registrováno Ministerstvem vnitra od roku 1993. Jeho členové pochází většinou z akademického prostředí a informace o nových náboženských hnutích potřebují ke své profesi. Činnost společnosti spočívá na dobrovolnosti.

Společnost pořádá různé semináře, věnuje se projektům a vydává informativní publikace. O všech aktivitách je možno se dočíst na internetových stránkách, kde je také zmínka o některých hnutích a nabízí knihovnu částečně zpřístupněnou badatelům, studentům a ostatním vážným zájemcům. Poskytuje také duchovní poradenství v poradně. Snahu o akademický přístup a zároveň i o srozumitelnost Společnost dokládá svým dlouhým názvem: název obsahuje jak odborné a neutrální označení "nový náboženský směr" (dnes častěji "nové náboženské hnutí" podle anglického "new religious movement"), tak i populární, ale citově negativně zatížené slovo "sekta". Od počátku se členové Společnosti pokoušejí tento nesnadný pojem uchopit tak, aby to vyhovovalo jak odborné, tak laické veřejnosti.

Silnou stránkou Společnosti vždy byl přímý osobní kontakt se studovanými hnutími. Během let tak byly navázány stovky přátelských kontaktů, a Společnost tak slouží i jako prostor multikulturního i mezináboženského dialogu. Této stránky činnosti Společnosti se týkají také její současné projekty.³⁹

Poradenstvím v oblasti sekt se také zabývá Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy, kde je zřízena Poradna o náboženských sektách, která má podobné zaměření, avšak plní méně rozsáhlou činnost v této oblasti.⁴⁰

³⁹ <http://www.sekty.cz>

⁴⁰ VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 18.

2.4 Časopis Dingir

V roce 1998 vznikl časopis Dingir⁴¹, který se zabývá současným náboženským životem. Náboženství ani jeho jednotlivé formy nepropaguje ani neodsuzuje, pokouší se k nim přistupovat otevřeně a nepředpojatě. Vydavatelem časopisu je Dingir s.r.o. a časopis má také své internetové stránky www.dingir.cz. Na těchto stránkách najdeme informace o celém časopisu, je možné si zde přečíst některé články, objednat starší čísla časopisu a také zjistíme, jaká témata jsou v jednotlivých číslech zpracována.

Šéfredaktorem časopisu je **Zdeněk Vojtíšek** (*1963), který je odborným asistentem Husitské teologické fakulty UK a mluvčím Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů. Dlouhodobě se věnuje výzkumné, přednáškové a publikační činnosti v oblasti náboženské scény s důrazem na nová hnutí a společnosti.

V redakčním týmu časopisu působí také další český odborník **Ivan O. Štampach** (*1946), který je vedoucím katedry religionistiky a filozofie na Fakultě filozofické Univerzity Pardubice, působí rovněž na Evangelické teologické fakultě UK v Praze a je předsedou Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů a členem výboru České společnosti pro studium náboženství. Další aktivity I. O. Štampacha jsou podrobně popsány na jeho internetových stránkách <http://www.stampach.cz/>.

V časopise Dingir publikuje celá řada dalších odborníků. Akademický rozhled po současné náboženské scéně mají také další vysokoškolští učitelé: Tomáš Novotný (*1952), Dušan Lužný (*1964), Vladimír Šiler (*1950). Přednášky o současném náboženství se konají např. na Fakultě humanitních studií Univerzity Pardubice, na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy, v Ústavu religionistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a na řadě dalších vysokých škol.⁴²

K časopisu Dingir ještě uvádím, že jeho původní podtitul "časopis o sektách, církvích a nových náboženských hnutích", který odpovídal na poptávku, typickou pro celá 90. léta - poptávku po sektách ve smyslu zvláštních, ba až bizarních a někdy nebezpečných jevů, byl v polovině roku 1999 změněn na nový podtitul "časopis o současné náboženské scéně". Tento nový podtitul vyjadřuje vůli redakční rady

⁴¹ www.dingir.cz

⁴² VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 18.

nezůstávat jen u organizovaného náboženství a nesoustřeďovat se jen na zajímavé, ale přece jen okrajové jevy. Každé číslo časopisu Dingir má své téma, proto je možné věnovat se vybraným jevům podrobněji. Cílová skupina čtenářů: časopis je nadále připravován a distribuován spíše vzdělanějším lidem se zájmem o společenské dění a o náboženství.⁴³

2.5 Charakteristika nejznámějších sekt

Tato podkapitola sice nese název Charakteristika nejznámějších sekt, ale pojednává také o náboženských hnutích a směrech, které jsou někdy rutinně mezi sekty řazeny z důvodů uváděných v první části této práce, z důvodu neznalosti pojmosloví, netradičnosti náboženského hnutí nebo směru a v neposlední řadě z důvodu novosti.

Antropozofie

Zakladatelem je Rudolf Steiner (1861-1925). Základem učení je snaha o objektivní poznání duchovního světa. K poznání tzv. neviditelných světů pak vede meditativní stezka. Podle Steinera má hmotný svět své vědomí a příroda je oživena bytostmi. Tyto bytosti, včetně člověka se stále pohybují mezi zhmotňováním a zduchovňováním a teprve impuls od Krista zachraňuje člověka a bytosti pro jeho další vývoj. Evoluce je zde chápána jako lidský úděl. Snaha o harmonii zrání člověka, vnímavost ke kultuře, přírodě, umění, rozvoj člověka se staly praktickou aplikací antropozofie v rámci **waldorfských škol**. Waldorfské školství je také na veřejnosti nejznámější praktickou aplikací antropozofie. Vznikla tak známá pedagogika, která ovlivnila pedagogiku minulého století. Další nový pojem vzniklý z antropozofického směru je **eurytmie**, pohybové umění na pomezí tance, gymnastiky a pantomimy, v níž gesty a pohyby vyjadřují duchovní skutečnosti. Eurytmie ve waldorfském školství nahrazuje tělesnou výchovu.

Antropozofové také často pečují o mentálně postižené, přičemž mentální postižení vysvětlují jako odpočinek duše po minulém životě génia. Činnost antropozofů

⁴³ www.dingir.cz

je většinou veřejností kladně hodnocena. Sama sebe považuje antropozofie za metodu duchovního poznání, která je ověřitelná, jelikož spojuje náboženství s vědou.⁴⁴

Bahá'í

Zakladatelem je Bahá'illáh. Učení vychází z islámu, z odnože tzv. bábismu. Základem je víra v jednotu všech náboženství. Náboženství si vzájemně neodporují, jen reagují různě na jednotlivé dějinné epochy. Do každé epochy pak Bůh seslal jednoho nehmotného a neomylného proroka, který dává lidem boží zjevení. Učení je shrnuto v Nejposvátnější knize a je považována za neomylné a svaté dílo. Obsahuje předpisy modliteb, očistné rituály, zákazy, morální pravidla i praktické rady. Učení je prodchnuto ideou jednotné světové teokracie. Prosazuje rovnost sociální, majetkovou, rasovou, i mezi pohlavími.⁴⁵

V České republice je několik set stoupenců této víry. Národní duchovní centrum sídlí v Praze. S vírou bahá'í je spjata i střední škola s výukou v angličtině (Towshendova mezinárodní škola) v Hluboké nad Vltavou.⁴⁶

Dianetika a scientologie

Oficiální název je **Scientologická církev**, která byla založena v roce 1954 v USA. Zakladatelem je L. Ronald Hubbart. Vedení Mezinárodní scientologické církve sídlí v Los Angeles. Učení vychází z východních náboženství. Je založeno s cílem dovést člověka ke svobodě pomocí duchovních konzultací, studia, sebeuvědomování si sama sebe a zdokonalením schopností uvědomit si Boha. Jako nedílnou součástí scientologie je brána dianetika. Dianetika je brána stoupenci jako učení o duševním zdraví a metodách zmírnění zátěže a stresu jakožto prožitků minulosti. Je jimi považována za moderní vědu. Tradiční obory jako psychologie, psychiatrie a psychopatologie dianetiku neuznávají. Nemá totiž základ v akademickém prostoru. Základní učebnicí Dianetiky je kniha Dianetika – Moderní věda o duševním zdraví, kterou napsal Američan L. Ronnald Hubbard. Tato kniha vyšla i v českém vydání. Dianetika staví jako svůj základní cíl přežití a to jak přežití individuální

⁴⁴ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality. 1998, s. 6-7. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 235-238.

⁴⁵ NOVOTNÝ, T. Víra Bahá'í – pokus o reformu Islámu. DINGIR č. 2/2002. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 2002, s. 2-4. ENROTH, R. a další. Průvodce sektami a novými náboženstvími. Praha: Návrat domů, 1995, s. 21-26.

⁴⁶ VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 311.

tak i skupinové. Na cestě k očištění se objevují tzv. engramy, což jsou stopy vjemů zejména fyzické bolesti a emocí. Tyto jsou příčinou aberací, tedy iracionálního a nevhodného chování. Důsledkem tohoto jsou pak různé nemoci. Dianetika má pomoci překonat engramy a docílit člověka – clear, čistého a optimálního. Často je v rámci očištění užíván program Purification, který má odstraňovat jedovaté látky a drogy z těla člověka. Tento program zahrnuje tělesná cvičení, jogging, saunu, úpravu stravy a je doplněn řadou konzultací, jak čelit nepříznivým životním situacím. Tento program je placený a poskytuje prostředky na krytí nákladů a výdajů církve. V rámci Scientologické církve působí řada populárních osobností a celebrit, pomocí kterých si církev vylepšuje image a působí na podvědomí lidí.

Samotná scientologie má spíše charakter náboženství. Je členy brána jako nástavba nad dianetikou. Spíše než soubor znalostí, je scientologie pokládána za cestu. Důraz klade scientologie na tzv. trojúhelník ARK. Jeho prvním stupněm je afinita, tedy náklonnost. Nejvyšší afinitou je klid bytí. Na dolních stupních škály afinity je apatie a náklonnost ke hmotě. Druhým vrcholem je realita. Má být porozuměním vztahů a vzájemných příčin. Třetím vrcholem pak je komunikace, jako prostředek řešení problémů. Scientologií byly inspirovány různé programy, např. Narconon. Jedná se o program určený pro návrat původně drogově závislých lidí do společnosti. Scientologie a dianetika bývají přijímány různým způsobem. Časté jsou námitky o zneužívání statutu církve, nebo lépe řečeno náboženské společnosti k získávání finančních aktivit a prostředků a k výdělečné činnosti, zejména u tzv. terapeutických auditingů, což jsou stále pokračující a stále dražší scientologické kurzy.⁴⁷

V České republice je střediskem aktivit scientologů Dianetické centrum v Praze a Pražská mise Scientologů. Počet praktikujících scientologů v ČR je odhadován na několik desítek.⁴⁸

⁴⁷ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník, vydává Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality. 1998, s. 13-14.

<http://www.icm.uh.cz/str/socialnepatologickejvy/socialne-patologicke-jevy/sekty>

BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. Nebezpečí sekt. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, s. 73-77. MRÁZEK, M. Je scientologie náboženstvím? DINGIR č. 4/2000. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 2000, s. 21-22. VOJTÍŠEK, Z. V ušlechtilosti je síla. časopis DINGIR č. 1/1999. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 1999, s. 6.

⁴⁸ VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 260.

Hare Kršna

Oficiální název této společnosti je **Mezinárodní společnost pro uvědomování si Kršny**. Byla založena v roce 1966 v USA. Zakladatelem je Bhaktivédánta Svámí Prabhupáda. Vychází z hinduismu. Hnutí Hare Kršna patří k novodobému indickému obrodnému směru gaudíja vaišnáva. Kršna je pokládán za nejvyšší Božskou osobu. Je vševědoucí, všudypřítomný, všemohoucí a věčný. Pečuje o každou živou bytost. Jedná se o společenství založené na šíření lásky a oddanosti bohu. Součástí učení je aktivní aplikace jógy (bhaktijóga). Hlavním rysem tohoto hnutí je hlásání požadavků mravní čistoty jedince a společnosti, šíření světové lásky a dobra. Členové vyznávají abstinenci alkoholu, drog, tabáku, kávy a čaje, jsou vegetariáni a to včetně odmítání ryb a vajec, odmítají mimomanželský sex a sex uznávají pouze jako prostředek k plození dětí. Muži mají vyholenou hlavu a nosí safrónové róby. Dobrovolně se vzdávají i požitků jako je např. četba, sport. Základem jejich duchovní praxe je recitace a zpěv. Zejména pak zpěv: Hare Kršna Hare Kršna Kršna Kršna Hare Hare Hare Ráma Hare Ráma Ráma Ráma Hare Hare. Tato základní formule o 16 slovech se musí opakovat 1728x za den. Postup zabere asi 2 hodiny denně a nazývá se džapa. Někteří z oddaných se natrvalo zaváží k učení Hare Kršny a stávají se sannjásiny, tedy v podstatě mnichy. Později se z těchto mnichů stávají duchovní učitelé – guru. Na veřejnosti se společnost prezentuje často zpěvem manter za doprovodu hudebních nástrojů. Kršnovo hnutí je neagresivní, odmítá násilí. Mezinárodní společnost pro vědomí Kršny je známa také pod zkratkou ISKCON. Popularitu získalo zejména v době hippies a zajímali se o něj i Beatles.⁴⁹

V České republice je střediskem hnutí Hare Kršna chrám v Praze a Centrum pro vědecká studia, dalšími středisky je ekologická farma Kršnův dvůr u Chotýšan na Benešovsku a 2 vegetariánské jídelny v Praze. Roku 2002 získalo hnutí pod jménem Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny – hnutí Hare Krišna status státem registrované náboženské společnosti. Vydává časopis Náma Hatta. Mimo hnutí Hare Kršna stojí **Oddaní Kršny**, kteří zůstali mimo mezinárodní organizaci ISKCON, viz. výše, nebo ti, kdo tuto organizaci časem opustili. Většina z nich se již k žádné organizaci nepřipojila.⁵⁰

⁴⁹ Nová náboženství a sekty. Informativní materiál pro učitele. MŠMT, Praha, 1999. s. 13-14. VOJTÍŠEK, Z. Faktor času a hnutí Hare Kršna. DINGIR č. 3/2001. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 2001, s. 5-7.

⁵⁰ VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 326-327

Hnutí Grálu

Oficiální název je Hnutí Grálu a bylo založeno v roce 1928 v Rakousku. Založil je spisovatel Oskar Ernst Bernhardt, který v roce 1923 rozpoznal své poslání jako ztělesnění vůle Boží s cílem pomáhat druhým. V roce 1926 vydal spis: *Ve světle pravdy*- poselství grálu a přijal jméno Abd Ru Shin (Syn světla) a v roce 1929 se prohlásil Mesiášem. Učení vychází z ranného křesťanství a vlastního výkladu Kristova učení. Toto učení je shrnuto ve spise *Poselství grálu*. Svatý Grál zde není chápán jako nějaká nádoba do níž byla zachycena krev Ježíše Krista na kříži, ale jako duchovní sídlo Pravdy, Lásky a Bytí. Členové Hnutí grálu označují knihu *Poselství Grálu* za Nový zákon. Tento zákon vykládá tři vyšší zákony a to zákon tíže, zákon přitažlivosti stejnorodého a zákon zvratného působení. Zákon tíže říká, že čím těžší (přízemnější) jsou naše myšlenky, tím více klesáme. Zákon přitažlivosti stejnorodého hovoří o tom, že náš osud záleží na tom, jakými myšlenkami se obíráme a jaké činy konáme - jinak lze vyjádřit jako vrána k vráně sedá. Zákon zvratného působení pak říká, že žádná myšlenka ani čin nezůstanou bez následků - jinak vyjádříme jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá. Součástí učení Svatého Grálu je i víra v reinkarnaci. Hnutí Grálu učí, že kolem našeho vesmíru jsou ještě další sféry a to bytostná, duchovní, praduchovní a božská. Na hranicích praduchovní a božské sféry stojí duch Grálu, který kontroluje vše co přichází z božské oblasti do oblastí ostatních. Nad vším děním stojí bůh, jako garant neměnných zákonů. V roce 1991 v České republice Jan Dietrich Dvorský došel k přesvědčení, že je převtělením Abd Ru Shina. Založil pak následně sektu Imanuelitů.⁵¹

V České republice je nyní asi 1500 příslušníků Hnutí Grálu. Nadace Hnutí Grálu sídlí v Brně.⁵²

Imanuelité

Zakladatelem je Čech Jan Dietrich Dvorský (foto viz. Příloha č. 3). Tento muž si na základě četby knihy *Ve světle pravdy* (viz. Hnutí Grálu) uvědomil v roce 1991, že je Syn člověka, Parsifal Imanuel, znovu inkarnovaný Abd Ru Shin. Ustanovil sebe mesiášem s úkolem vybudovat Tisíciletou říši. Svou družku Lucii Dvorskou pak nazval Labutí pannou. Dvorský vydal následně knihu *Syn člověka-Mesiášovo živé slovo*

⁵¹ <http://www.icm.uh.cz/str/socialnepatologickejevy/socialne-patologicke-jevy/sekty>.

VOJTÍŠEK, Z., DVORÁKOVÁ, M. Mesiášství v jasném světle. DINGIR č. 2/1999. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 1999, s. 15-18.

⁵² VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 182.

k všenápravě světa, kde vykládá Abd Ru Shinovo náboženství v rámci moderní doby, s komentářem k soudobým událostem a návodem na řešení každodenních problémů. Dle Dvorského je každý člověk převrácencem, neboť duše mužů reinkarnují do ženských těl a naopak. Jedinými kdo nejsou převrácenci jsou právě Jan Dvorský a jeho družka Lucie. Tito mají spolu s povoláními vybudovat Tisíciletou říši, dříve než katastrofy zahubí svět. V roce 1993 vznikla okolo Dvorského skupina lidí – pomocníků Syna člověka. Tito přerušili styk s rodinou, děti nechodily do školy, knihy, noviny apod. byly škodlivé. Po postupném fyzickém i psychickém zubožení byli tito členové vylučováni z důvodů špatné aury. Vyloučení pak vyhledávali smrt, protože jediné ta mohla přivodit novou reinkarnaci a tím možnost příště vstoupit do Tisícileté říše. Vyloučení pak také často končili ve zdravotnických zařízeních či na psychiatrii. V roce 1995 sekta přestala existovat, když se o dění kolem Dvorského začala zajímat policie. S jeho rodinou pravděpodobně udržuje kontakty pravděpodobně pouze několik jednotlivců. V ilegalitě Dvorský vydal několik knih, většinou romány.⁵³

Jóga v denním životě

Zakladatelem je indický učitel Paramhansa Svámí Mahéšvaránanda. Jóga v denním životě je systém pro fyzické, mentální, sociální i duchovní zdraví sestavený na základě indického náboženství se zřetelem k možnostem a zájmům západního člověka. Jedná se o jógu v Pataňdžalioho pojetí, které rozeznává osm stupňů – dva etické (např. neublížování živým tvorům, pravdivost, tělesná a duchovní čistota), dále tělesná cvičení (ásana) pro správné fungování mysli, ovládnutí dechu (pránájáma), schopnost odpoutání mysli od rušivých vlivů, schopnost koncentrace na jediný předmět, meditace, jejíž jednotlivé druhy a stupně tvoří celý systém, a konečně osmý a nejvyšší stupeň pohroužení (samádhi), při němž jogín dospívá k blaženosti poznání jednoty s božstvím.

Cest ke spojení s božstvím je celá řada, lze mluvit o hathajóze (cestě tělesných a dechových cvičení), rádžajóze (cestě meditačního soustředění) a mantrajóze (opakování manter – slabik, slov či vět, o nich se věří, že jejich vibrace uvolňují v člověku energii), dále o bhaktijóze (cestě lásky a oddanosti božství) či karmajóze (dává důraz na projevení této lásky konkrétními činy). Mimo indické prostředí se jógou

⁵³ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 9. VOJTÍŠEK, Z. Vstanou noví mesiáši. DINGIR č. 2/1999. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 1999, s. 12-14. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004, s. 185.

zpravidla myslí pouze provádění tělesných a dechových cvičení – hathajóga, jimž se nepřiklání žádný duchovní obsah. Mahéšvaránandův systém má toto cvičení také na svém počátku a někteří zájemci, přicházející do kontaktu s tímto systémem, jsou nic netušíc postupně vedeni k duchovním cílům. Po úvodních cvičeních jsou obvykle pozváni na setsangy – sezení s Mistrem, při nichž se poslouchají východní moudrosti a zpívají oslavné písně a jedí posvěcené vegetariánské jídlo (prašad). Zájemce postupně přijímá svou osobní mantru a gurua a změní svůj způsob života: přijme duchovní jméno, slaví indické svátky, vybuduje domácí oltář, změní způsob oděvu a několikrát denně džapuje (přeřikává mantru) několik kol mály (růžence) apod.

Českým centrem této skupiny je ášram ve Střílkách na Kroměřížsku, kde je zaregistrováno i občanské sdružení Český svaz Jóga v denním životě. Tento svaz zastřešuje téměř 30 samostatných občanských sdružení této jógové školy v různých městech ČR.⁵⁴

Moonisté – církev sjednocení

Oficiální název je Společenství ducha svatého pro sjednocení světového křesťanství. Založena byla v roce 1954 v Koreji. Zakladatelem je Sun Myung Moon. Sám Moon se prezentuje jako reverend, kterému se v roce 1936 zjevil Ježíš a byl vyvolen, aby dokončil Ježíšovo dílo. Principy své nauky formuloval v roce 1946 v Izraelském klášteře nedaleko Soulu a v roce 1972 je vysvětlil v knize Boží princip. Učení vychází z křesťanství a orientálních systémů. Moonisté se charakterizují jako náboženská a politická organizace. Základním spisem jsou Moonovy zákony. Na veřejnosti se Moonisté často prezentují jako organizace bojující proti komunismu, bojující za mír, za rozvoj rodinného života. Vedení Církve sjednocení vybírá přijímaným mladým lidem manželské partnery s cílem založení tzv. dokonalé rodiny a dosažení dokonalého lidstva. Známost se tato organizace stala také díky pořádání hromadných svateb. V ČR se Moonisté prezentují např. v organizaci Federace rodin za mír ve světě, Federace žen za mír ve světě a ve studentské organizaci CARP. Dále v ČR působí také dětská organizace HARP. Moonovy ideály snaží převést do osvětové činnosti, zaměřené

⁵⁴ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998 s. 9-10. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 347.

na prevenci AIDS u školské mládeže – Free Teens. Dnes počet moonových následovníků v České republice pravděpodobně nepřekračuje několik desítek.⁵⁵

Mormoni

Oficiální název je Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů. Založeno v roce 1830. Je jednou z nejrozvinutějších na světě. Učení je šířeno formou pochůzek dům od domu, nabízením literatury, bezplatných kurzů učení, pozváním na bohoslužbu. Mormoni chodí vždy viditelně označení vizitkou se svým jménem a názvem církve. Chodí většinou velmi upraveni, často v bílé košili a černém obleku. Mormoni jsou přesvědčeni, že nejsou odštěpkem nějaké již existující církve, ale že jejich vznik byl přáním samotného Boha. Dle tohoto učení ke vzniku církve použil Bůh Američana Josepha Smitha (První zjevení - viz. příloha č. 6). Hlásají evangelium, které má přispět k otevření člověka k dokonalému rozvoji duševních, tělesných a mravních schopností. Mormonskou biblí je Kniha Mormon. Zde se praví, že Bůh nebyl od počátku dokonalý, ale že to byl vyvýšený člověk, který sám byl jednou tím, čím jsme nyní my. Amerika je dle Mormonů zaslíbená země, neboť Kristus se zjevil právě v Americe a je důležité stavět Bohu chrámy, neboť skrze chrám získává člověk přístup do nebe. V rámci Mormonů může být knězem pouze muž a to starší již 12 let. Odmítají křest jako rouhání. Prosazují spravedlivý a uspořádaný život. Považují se za jedinou pravou církev Kristovu a proto neochotně vnímají ekumenickou spolupráci.⁵⁶

V České republice je více než 1500 příslušníků této církve. Roku 1990 získala Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů postavení státem registrované náboženské společnosti. Centrem této církve je Ústředí české misie se sídlem v Praze.⁵⁷

New Age

Hnutí Nového věku nemá faktického zakladatele. Jde spíše o proud myšlení, životní postoj, životní styl lidí různého věku a zaměření, ve kterém se prolíná řada prvků mnoha náboženských tradic. Kořeny hnutí je možno dohledat v okultismu, spiritismu a astrologii. Součástí hnutí je silná orientace na ekologii. Postupně dojit k syntéze

⁵⁵ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998 s. 10. <http://www.icm.uh.cz/str/socialnepatologickejvy/socialne-patologicke-jevvy/sekty>. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 114.

⁵⁶ ENROTH, R. a další. Průvodce sektami a novými náboženstvími. Praha: Návrat domů, 1995, s. 97-108. NOVOTNÝ, T. Ježíš přišel do Ameriky. DINGIR č. 3/2001. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 2001, s. 14-16.

⁵⁷ VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 89-90.

nových moderních poznatků vědy a východních nauk moudrosti. Charakteristická je potřeba změny a hledání nového, hledání alternativ. Vyvíjí se tak např. alternativní medicína, alternativní pedagogika, alternativní umění i náboženství.⁵⁸

Osho

Jedná se o skupinu orientovanou na gurua Bhagwana Rajneeshe, který si připisuje božské vlastnosti. Učení vychází z hinduismu, buddhismu, džinismu a je metamorfováno pro západní společnost. Hlavním cílem je život ve stavu meditace, kdy myšlení a rozum jsou odloženy. Zakladatelem je Ind Mohan Chandra Rajneesh, který v roce 1953 údajně prožil osvětlení. V roce 1971 přijal jméno Bhagwan, tj. požehnaný bůh. V roce 1974 založil ášram, komunitu vyznavačů a v roce 1981 přesídlil do USA. Zde v Oregonu založil vlastní město Rajneeshpuram. Pokud se týče vlastního učení pak obsahuje prvky západního i východního náboženství, tradic a technik. Tyto jednotlivé prvky spojoval svou osobou a cílem bylo dovést lidstvo skrze sebe k absolutní svobodě a to zejména destrukcí všech uzavřených náboženských systémů. Osou učení pak bylo, že člověk je schopen uvědomit si svou božskou přirozenost pouze tehdy, když je zbaven neustálého potlačování svých emocí a pudů. Hlavní bohoslužbou je práce. Bhagwan je též označován jako sexguru, kdy různé sexuální techniky mají vést k vyššímu vědomí. Praktikována je i tzv. dynamická meditace. Členové nosí oděv oranžové barvy a malú - růženec.⁵⁹

Do České republiky se Oshovy myšlenky dostaly až po roce 1989. Je několik desítek příslušníků v naší republice. Působí zde dvě centra – Osho Shangari La Meditation Centre v Lažánkách u Žlutic v Západních Čechách a Osho Sugama Meditation Center v Lažánkách u Veverské Bitýšky. Pravidelné Oshovy meditace se konají asi v deseti českých a moravských městech.⁶⁰

Rodina

Zakladatelem je David Brandt Berg, který působil po určitou dobu v komunitách hippies. V roce 1968 vyhlásil potřebu změny stávajícím vzdělávacím, církevním

⁵⁸ VOJTÍŠEK, Z. Hnutí nového věku. DINGIR č. 2/2003. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 2003, s. 46-48. Nové náboženství a sekty. Informativní materiál pro učitele. Praha: MŠMT, 1999, s. 14-15.

⁵⁹ OSHO, Oranžová kniha, meditační techniky. Praha: Pragma, 1991. s. 10-15.

<http://www.icm.uh.cz/str/socialnepatologickejvy/socialne-patologicke-jevy/sekty>.

⁶⁰ VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 335.

a rodinným strukturám. Tuto potřebu změny nazval revolucí. Revoluce proti systému byla praktikována i v sexuální oblasti, kdy Bible byla vykládána tak, jako by hovořila o sexu. Charakteristickým se stal tzv. sharing (sdílení), tedy sex na základě rozpisu určeného vedoucím komunity. Příslušnice ženského pohlaví se věnovaly prostituci, jako prostředku k šíření božího slova a zvěstování Ježíšovy lásky. V 80. letech se členové této společnosti více orientovali na tradiční církve s cílem prolomit izolaci a zmírnit kritiku svého jednání. V České republice má toto typické komunitní společenství jen několik členů v Praze a Brně. Několikrát se neúspěšně pokusila ustanovit v ČR komunitu. Náborová činnost je vyvíjena v současné době jen jednotlivými zahraničními misionáři.⁶¹

Sahaja Joga

Zakladatelkou je Indka Sri Mataji Nirmala Devi (Velká matka Nirmala). Od roku 1970 nastala údajně největší událost celého duchovního dění vesmíru. Došlo prostřednictvím Nirmala Devi k otevření tzv. sahasrára čakry a jejímu zpřístupnění všem lidem. Nastala doba osvícení skrze sahadža jógu (sahaja značí přirozenost, jóga pak spojení). Osvícení je chápáno jako prostředek obnovení energetické rovnováhy v čakrách a tím upevnění zdraví, odstranění problémů, zhojení emocí. S osvícením je spojena řada očistných obřadů, meditací, ve kterých hraje významnou roli fotografie Velké matky, vydávající údajně silné vibrace. Sri Mataji je považována za celosvětovou matku všech sahadža jóginů. Velká matka ovlivňuje rodinný život, výchovu dětí, výběr partnera. Důraz je kladen na duchovní růst, oddanost, meditaci a recitaci manter. Posilována je kolektivní výchova dětí, bez zvláštní role rodičů. V České republice se počet příznivců Sahaj Jogy odhaduje i s volně připojenými sympatizanty na 300. Programy Sahaja Jogy v České republice zastřešuje občanské sdružení Společnost Sahadža Joga se sídlem v Úvalech.⁶²

⁶¹ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 11-12. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 117.

⁶² KOUBEK, J. Kult božské matky. DINGIR č. 1/1999. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 1999, s. 17-18. VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, str. 12. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 343.

Satanismus

Oficiální název je Církev Satanova a byla založena v roce 1966 v USA. Zakladatelem je A. Szandor La Vey, který myšlenkově čerpal z učení německého filozofa F. Nietzsheho. Učení vychází z černé magie, pozměněné židovsko-křesťanské nauky a čarodějnictví. Satanismus odštěpuje řadu podobných satanistických skupin. Dělí se do tří hlavních typů dle toho, proti kterému aspektu židovsko-křesťanské společnosti vzdoruje. Může se tak jednat o protest proti křesťanskému náboženství, proti morálce založené na tomto náboženství, nebo protest proti kulturním hodnotám křesťanské civilizace. Společné je uctívání Satana, který je chápán nikoliv jako princip zla, ale jako duch pokroku, duch revolty vedoucí ke svobodě. Je temnou silou řídící pozemský život, silou pro kterou věda nemá pojmenování ani vysvětlení. Samo jméno Satan pochází z hebrejštiny a znamená zářivá hvězda. Latinský překlad Lucifer pak znamená světloňoš. Učení je shrnuto v tzv. Satanské bibli jejímž autorem je A.S. La Vey. Satanisté hlásají návrat k původní přirozenosti člověka (zejména v oblasti sexu) a zdůrazňují nenahraditelnost vlastního poznání. Symbolem Satanistů je obrácený kříž. Dále je užívána řada symbolů jako pentagram v kruhu, číslo 666. V rámci rituálů praktikují satanisté černou mši, kde mohou být časté např. sexuální orgie, obětování zvířat, a snad i vraždy lidí. Kořeny satanismu jsou v křesťanství a v jeho inkviziční fázi. Vše co se tehdy odchylovalo od oficiální víry, bylo automaticky satanské, ve spolku s ďáblem. Toto nazírání, byť skrytě přetrvává u mnohých lidí i dnes. Ze satanistického hnutí musíme však vyloučit osamělé jedince, kteří se zaštitují Satanem, aby kryli své často psychopatické jednání. V podstatě je satanismus často považován za docela výhodný obchod. Roku 1991 byla Satanská bible přeložena do češtiny a téhož roku vznikla pobočka Církve satanovy v Brně, vedena je Veleknězem Jiřím Valtrem, zpěvákem hudební skupiny Root (viz. příloha č. 5). U nás má tato církev asi 100 členů. Projevem tzv. kulturního satanismu je projev vandalismu a uměleckých výkonů zavrhuje tradiční hodnoty krásy, dobra a života. V satanistických výtvarných, literárních a především hudebních dílech se objevují témata hnusu, krve, smrti, masakrů apod. Hudební skupiny spojují satanismus s komerčním zájmem. Představitelé tohoto žánru death metal nebo black metal – hard rocková skupina Black Sabbath a po ní Root, Törr nebo Master's Hammer.⁶³

⁶³ BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. Nebezpečí sekt. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002. s. 68-72. REMEŠ, P. Kult uctívající ďábla. DINGIR č. 3/1998. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 1998,

Sri Chinmoy

Zakladatelem je Chinmoy Kumar Ghose. Učení je založeno na integrální józe, kdy se spojuje umění, sport a duchovní techniky. Toto učení má dovést člověka k sebeuvědomění, jako k poslednímu stádiu lidské evoluce. Vychází z hinduismu. Žák při tomto učení může zažít věčnou jednotu s Nejvyšším (Supreme). Schopnosti v umění a sportu jsou projevem duchovní pokročilosti. Sri Chinmoy je také aktivní v oblasti mírových aktivit, jakožto projevu božských kvalit. Členové nosí bílé meditační oděvy, alespoň hodinu denně čtou Sri Chinmoyovy spisy. Příslušníků tohoto hnutí u nás se odhaduje na 200-300. Největší centra jsou v Praze a ve Zlíně.⁶⁴

Svědkové Jehovovi

Tato náboženská společnost byla založena v roce 1872 v USA. Založil ji Charles T. Russell jako malou skupinu příznivců v Pittburghu a Allegheny (Pensylvánie, USA). V té době měla název Vážní bibličtí badatelé. Vychází z ranného křesťanství a alternativního výkladu Bible. Členové jsou přesvědčeni o konci světa, kdy dojde ke konečnému zápasu Svědků Jehovových a říší zla. Tuto říši zla reprezentují ostatní církve a politická moc. Svědkové věří, že jejich náboženství bude existovat navěky. Budou skončeny dny pohanů, dojde ke zničení bezbožného lidstva a nastane Kristovo tisícileté panství. Společnost je přísně organizována, centrum se nachází v Brooklynu v USA. Vyznačuje se pečlivostí provádění činností, precizností, zpětným přehodnocováním a kontrolou. Podle učení jsou shromažďovány dvě skupiny lidí. Jednu tvoří tzv. pomazaní křesťané, kteří budou s Kristem vládnout v nebi. Druhou jsou pak lidé (ovce), kteří mají jakousi pozemskou naději, že po Armagedonu budou žít v obnoveném ráji na Zemi. Charakteristická je rozsáhlá propagační činnost, např. vydávání časopisu Strážná věž a časopisu Probuďte se! (titulní stránka časopisu viz. Příloha č. 4), aktivní činnost v rámci vyhledávání a přesvědčování nových možných členů. Časopis Strážná věž sleduje světové události, které jsou prezentovány jako naplnění biblických proroctví. Časopis Probuďte se! slouží k poučení celé rodiny. Dává rady na řešení dnešních problémů. Texty bývají vysoce emočně zabarvené, mají působivé ilustrace, nabízejí pocit okamžitého řešení problémů, jsou jednoduché a jasné,

s. 10-13. <http://www.icm.uh.cz/str/socialnepatologickejvy/socialne-patologicke-jevvy/sekty>. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 171.

⁶⁴ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 14. NOVOTNÝ, T. Sri Chinmoy – muž kvantity. DINGIR č. 1/1999. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 1999, s. 16-17. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 338.

vše je jen bílé a černé, je nabízen řád a pořádek (tedy to co mnohým lidem dnes chybí). Řada členů nabízí svou službu v té nejlepší víře, že vám přináší skutečně jen dobro a to nejlepší pro život. Často si však neuvědomují, že touto službou zbavují druhé možnosti rozhodovat samostatně o svém životě. Svědkové Jehovovi jsou pokládáni za jednu z nejaktivnějších náboženských společností. V rámci svého učení nevěří v okamžitý posmrtný život. Po smrti člověk nejprve „spí“ a čeká na své vzkříšení. Po vzkříšení ti co vyhovují božským pravidlům budou žít život věčný v nebi, nebo na znovuobjevené zemi. Nehodní jsou zatraceni a odsouzeni k záhubě. Svědkové Jehovovi odmítají slavit vánoce, velikonoce, narozeniny, odmítají transfúzi krve, vojenskou službu, kouření, jakoukoliv činnost v rámci politické správy. Jediný jejich svátek je tzv. Památná slavnost, která připomíná poslední večeři Ježíše Krista a jeho učedníků.⁶⁵

Transcendentální meditace

Zakladatel indický fyzik Mahesh Prasad Warma, známý jako Maharishi Mahesh Yogi, si stanovil za cíl rozšířit po celém světě transcendentální mediaci, jógickou technikou, zjednodušenou pro západní svět. Lidská duše přirozeně hledá štěstí, ale pravý mír je možné dosáhnout jen tehdy, když mysl přesáhne (transcenduje) tři běžně prožívané stavy vědomí - spánek, snění a bdělost – a dosáhne čtvrtého stavu bdělosti a čistého svědomí, v něm se uvolní jeho tvořivá inteligence. Vhodnou propagací se v 70. letech Maharishimu podařilo vytvořit organizace se zákrytnými názvy a pomocí nich získal přístup do veřejných škol a vzdělávacích institucí ve Spojených státech. Jako vědeckou metodu tak propagoval transcendentální meditaci do roku 1977, kdy byla soudem prohlášena za náboženské hnutí. Základem je obřad „puja“ (pudža), při němž hinduistický kněz přináší oběť za věřícího, který přinesl do chrámu dary. Tento obřad slouží v transcendentální meditaci jako iniciace nového Maharishiho následovníka, který se zúčastnil několika úvodních „vědeckých“ přednášek a který tyto kurzy zasvěcení zaplatil. Transcendentální meditací je pak učedníkově soustředěné opakování tzv. osobní mantry, krátké slovo vzaté z indické posvátné literatury, kterou je nutno dvakrát denně soustředěně opakovat

⁶⁵ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998 s. 14-15. BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. Nebezpečí sekt. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, s. 50-52.
<http://www.icm.uh.cz/str/socialnepatologickejvy/socialne-patologicke-jevy/sekty>

po dobu 15-20 minut. Pro pokročilejší praktikanty připravil Maharishi tzv. siddhi projekt, jehož součástí je i levitace. Zatím ovšem siddhové dosáhli pouze prvního stadia "levitace" spočívající ve skákání v tureckém sedu. Tyto „vědecké metody“ mají být uplatněny jako tzv. Maharishiho efekt, díky kterému se sníží kriminalita, agresivita, dopravní nehodovost a jiné negativní jevy o 20-30 %. Maharishiho teorie jsou podporovány jeho vědeckou univerzitou, která produkuje desítky pseudovědeckých studií.⁶⁶

V České republice působí Společnost Maharishiho vědecká univerzita v Liberci a v Praze potom působí další centrum Maharishiho otevřené univerzity. V roce učinila v Liberci V. Schreiberová pokus o uplatnění Maharishiho efektu pro ozdravení města a pro snížení jeho kriminality.⁶⁷

Vyjmenováním některých těchto hnutí však výčet nových náboženských směrů a nových náboženských společností zdaleka nekončí. Ve své diplomové práci jsem se rozhodla uvést pouze výběr těch nejvíce známých.

⁶⁶ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998 s. 14.

⁶⁷ VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 322

3. NEBEZPEČÍ SEKT

Chmelík, J. sekty řadí mezi extremistické skupiny. Uvádí, že „sekty mají převážně náboženský charakter, proto jsou také obecně hodnoceny jako odnože - odštěpené skupiny od základní církve. Pro většinu sekt jsou charakteristické extremistické názory na život, společnost, vztah jedince ke společnosti apod. Hlavním důvodem proč se sektami (jinak nazývanými i jako zhoubné kulty) zabýváme v rámci extremismu je skutečnost, že psychické působení sekt na jedince, zejména mladého člověka je velmi nebezpečné. Vede k páchání trestné činnosti a v řadě sekt jsou objektem páchání trestné činnosti i děti a mládež.“

Veřejnost existenci sekt příliš nevnímá. Sporadicky se o těchto extrémistických skupinách – sektách dozvídáme ze sdělovacích prostředků a to v několika málo případech, kdy činností sekt bylo poškozeno několik jedinců na psychickém zdraví.⁶⁸

3.1 Rizika a nebezpečí jednotlivých sekt

V této kapitole je stručně pojednáno o rizicích a nebezpečí v rámci již vyjmenovaných sekt, která mohou zasáhnout člena sekty. Následně pak v další podkapitole jsou uvedeny příklady nebezpečných zahraničních sekt, v jejichž komunitách došlo k tragickým případům poškození zdraví či přímo úmrtí.

Antropozofie není považována za nebezpečný směr. Nedorozumění se může ojediněle týkat waldorfských škol, kdy rodiče hledající pouze alternativní školství, mohou být překvapeni duchovní atmosférou, jíž jsou waldorfské školy prostoupeny.⁶⁹

Bahá'í se nevyznačuje žádnou známou rizikovostí. V muslimských zemích je považována za nepravověrnou sektu, někde jsou její stoupenci pronásledováni. Veřejnost v západních zemích oceňuje zájem příslušníků o věci míru, rovnosti, vzdělávání a výchovy.⁷⁰

Dianetika a Scientologie je předmětem kritiky zejména v oblasti auditingů, kritika přichází zejména od psychologů a psychiatrů, kdy se při auditingu uplatňuje tzv. Syndrom falešného vědomí. Často dochází k umělému pěstování stále nových

⁶⁸ CHMELÍK, J. Extremismus. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997, s. 19.

⁶⁹ VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 237-238.

⁷⁰ VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 312.

problémů a strachu před zhoršením psychického stavu, který by nastal přerušáním již nastartovaného programu. Charakteristická je izolace člena. Zdůvodněním je pak negativní působení okolí na zdravotní stav a psychiku. Scientologové často pomocí auditingů pronikají k citlivým datům, osobním informacím o svých klientech, které následně využívají k další manipulaci s jedincem. Politikové ani religionisté nejsou jednotní v pohledu, zda je Scientologická církev skutečně náboženskou společností, pouhou svéráznou psychoterapií, nebo zástěrkou výnosných podnikatelských aktivit.⁷¹

Hare Kršna je typické jednostranným zaměřením na náboženské uctívání a na opakování mahámantry. Tento postup je někdy spojován s možností narušení psychické rovnováhy členů. V otázce dětí bývá problematická jejich izolovanost, neboť většina z nich nenavštěvuje běžnou školu. Taková charakteristika provází Hnutí Hare Kršna od 60. let minulého století. Toto hnutí je učebnicovým příkladem netradičního náboženského směru na Západě, často odmítané většinovou společností jako sekta. Ačkoliv se hnutí ve svém vývoji nevyhnulo mnoha skandálům, je stále více považováno za reprezentanta indického náboženství. Zejména se to týká těch národních poboček, které upustily od agresivní formy misí a zápasu o přežití (např. nelegálního podomního prodeje literatury nebo snaha o izolovat svoje členy). Současným problémem se jeví zejména selhávání autorit hnutí, které má nepříznivý dopad na řadové oddané, kteří jsou vedeni k tomu, aby jim svěřovali moc nad všemi oblastmi svého života.⁷²

Hnutí Grálu nebylo donedávna považováno za nebezpečné. Určité riziko bylo spatřováno v rozvinutí odkazu Abd Ru Shina cestou Jana Dvorského a jeho Imanuelitů. Na přelomu 20. století bylo toto hnutí známé v České republice tím, že jeho členové neposílali své děti do školy a vyučovali je doma. Následkem toho se často dostávaly na povrch informace právě o Hnutí Grálu v souvislosti s trestním stíháním rodičů pro zanedbávání mravní výchovy mládeže dle ustanovení § 217 tr. zákona. V současné době bylo celé nazírání na Hnutí Grálu změněno otřesným případem týrání dvou nezletilých chlapců tzv. kauzou Kuřim.

⁷¹ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 13-14. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 260.

⁷² VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 7-8. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 327.

Myslím, že nikoho z nás nenechaly zprávy o této kauze v klidu. Případ vyšel najevo v květnu 2007 náhodou, když muž v Kuřimi testoval videochůvičku (zařízení na sledování miminek). Místo, aby spatřil své dítě, zařízení se spojilo se zařízením od sousedů a uviděl nahého týraného sedmiletého chlapce Ondru. Věc byla oznámena Policii ČR, která šetřením případu zjistila, že nezletilý Ondra (8) a jeho bratr Jakub (10) byli týráni od letních prázdnin 2006 do května 2007, na různých místech ve městě Brně, Kuřimi a Veverské Bitýšce. Násilí mělo v chlapcích zpřetrhat rodinné vztahy, vytvořit z nich zlomené lidi necitlivé k bolesti, kteří budou vykonávat všechny příkazy. Hoši byli surově bití, svazováni, zraňováni, mučeni a ponižováni. Mezi vyšetřovanými a nyní již odsouzenými jsou: matka dětí Klára Mauerová, její sestra Kateřina Mauerová, Barbora Škrlová (alias třináctiletá Anička, adoptovaná Klárou Mauerovou, později alias stejně starý Adam, za kterého se vydávala v Norsku) Jan Škrla, Hana Bašová a Jan Turek.

Podle některých informací hraje v případě důležitou roli **sekta odštěpená od Hnutí Grálu**. Vůdcem této sekty je údajně Josef Škrla, otec jedné z odsouzených – Barbory Škrlové. Celou kauzu obestírá zvláštní propletenec vztahů. Nakolik však celá kauza souvisí se sektářstvím neobjasní ani krajský soud, kde se případ projednával. Odpověď na tuto otázku měl dát Josef Škrla, který se však na týrání přímo nepodílel. Policie jej však zatím nevypátrala.

Na začátku března 2009 v odvolacím procesu Vrchní soud v Olomouci potvrdil vysoké tresty. Matku dětí Kláru Mauerovou odsoudil na 9 let k trestu odnětí svobody, tetu dětí Kateřinu Mauerovou k 10-ti letům odnětí svobody, Hana Bašová a Jan Škrla byli odsouzeni k 7-mi letům odnětí svobody. Jan Turek byl odsouzen k 5-ti letům odnětí svobody. Případ Barbory Škrlové bude projednán u vrchního soudu v Olomouci samostatně, kvůli nemoci jejího advokáta. Krajský soud v Brně Škrlovou odsoudil k 5-ti letům odnětí svobody.

K matce dětí soud uvedl, že byla sice manipulována, ale metody, které jako matka používala k tzv. převýchově svých synů, byly dlouhodobě mimořádně brutální. Z toho vyplývá, že matka dětí byla jak obětí, tak pachatelkou. Kvůli absenci odvolání státního zástupce nemohl vrchní soud v kauze tresty přitvrdit. V úvahu bral soud zejména to, že následek na duševním zdraví obou chlapců bude podle znalců dlouhodobý a pravděpodobně i celoživotní.

Matka Klára Mauzerová se za své chování svým synům veřejně omluvila. Uváděla, že ji k týrání navedl muž přezdívaný Doktor. Ukázalo se však, že tato osoba pravděpodobně neexistovala, vytvořily ji Barbora Škrlová a Kateřina Mauzerová.⁷³

Imanuelité jsou považováni za jednu z nejnebezpečnějších sekt v ČR. V rámci této sekty došlo k opakovaným trestných činům, ohrožení života a zdraví. Izolovanost komunity působila negativně na psychickou i fyzickou stránku členů, vysoce negativní vliv se projevoval na dětech, byla absence školní docházky apod. Rovněž tak oddanost udělat pro Mesiáše cokoliv byla výrazně nebezpečnou psychickou manipulací. V období tzv. sarinového útoku sektou Óm Šinrikjó v tokijském metru v roce 1995 (popsáno podrobněji v následující podkapitole) byly obavy z toho, že se také Imanuelité budou dále vyvíjet tímto směrem. Naštěstí se obavy nenaplnily.⁷⁴

Jóga v denním životě někdy je okolím negativně pocíťována změna způsobu života Mahéšvarándova žáka. Negativně je vnímáno postavení duchovního učitele, který je autoritou uznávanou nejen v duchovních, ale i ostatních životních postojích. Zkušeností frekventantů kurzů na prvních stupních je pocit manipulace směrem k přijetí Mahéšvaránandy jako duchovního vůdce. Jiné nebezpečí není známo.⁷⁵

Moonisté jsou dnes pojímáni v rámci zmíněné problematiky jako skupina, která má propracovaný způsob mentální manipulace se svými členy. Charakteristické jsou i mocenské ambice a velmi silný vliv v oblasti médií, zejména tisku (The Wahington Post). Moonisté jsou považováni za velmi bohaté hnutí a hovoří se i napojení na korejskou rozvědku. Největší rozvoj Moonistů v české společnosti byl zaznamenán v 90. letech minulého století. Po přelomu tisíciletí se vyskytl téměř naprostý nezájem o toto společenství.⁷⁶

Mormoni nejsou v rámci ČR považováni za rizikovou skupinu. Jiná situace je však v zahraničí, zejména v USA, kde extrémní mormonské skupiny mohou praktikovat mnohoženství a také tzv. smíření krve, což je čin na úrovni rituální vraždy. V posledních letech je však patrná snaha působit na veřejnosti jako křesťanská církev

⁷³ <http://www.novinky.cz>

⁷⁴ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 9. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 186-187.

⁷⁵ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 9-10. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 347.

⁷⁶ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 10. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 114.

a nezdůrazňovat ty prvky církve, které ji z hlediska tradičního náboženství diskvalifikují.⁷⁷

New Age je charakterizována volnou strukturou různých aktivit, ve kterých se ztrácí riziko psychické manipulace. Riziko je možné spatřovat ve stoupající oblibě ezoterických nauk, tajných obřadů apod., které mohou způsobit izolovanost zasvěcených členů a mnohdy i nevysvětlitelné a možno i nebezpečné jednání. Další riziko plyne z tzv. amatérských kurzů či psychoterapií, nebo i užití alternativní medicíny bez aktivní účasti erudovaného lékaře (holotropní dýchání, homeopatie, biotronika).⁷⁸

Osho v rámci ČR není hodnocen rizikově. Problémy může přinášet výrazná idealizace skutečného života. Kritika byla věnována zejména zjevnému vykořisťování oddaných pracujících v prosperujícím ášramu, kde vyráběli růžence. Mistr byl kritizován za jeho přepych a oblibu v drahých automobilech a v rouchách posázených diamanty. V ČR vzbudilo pozornost Sdružení divadelních aktivit, které se zaštitěním Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR konalo nábor mezi středoškoláky na kurzy tvořivosti v centru meditace Lažánky. Frekventanti a rodiče se velmi podivovali nad manipulativními způsoby, jimiž jsou tyto kurzy vedeny.⁷⁹

Rodina (Děti Boží) v rámci svého učení přináší výrazná rizika zejména do oblasti výchovy dětí. Izolovanost a utajenost komunit vytváří nepříznivé klima v oblasti životních podmínek, které je dále zvyšováno absencí vzdělávání. Nepřirozené vztahy u dospělých v komunitě, sexuální experimenty a zejména hlásání zapojení dětí k sexuálním zážitkům již v 5-6 letech věku, vedly k kritice a nesčetněkrát ke konfliktům s policií. Nebezpečí – zejména dětem mohou takové praktiky způsobit výrazné frustrace a narušit jejich normální vývoj.⁸⁰

Sahaja jóga je riziková zejména v oblasti promyšleného způsobu vyvolání závislosti na Velké Matce. Propagované heslo – čím více dáš tím více dostaneš – navozuje u členů potřebu stále větší oddanosti, následně spojenou s oslabením vazeb člena na osoby

⁷⁷ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 10-11. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 90.

⁷⁸ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 8.

⁷⁹ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 11. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 335-336.

⁸⁰ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 11-12. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 117.

mimo tuto společnost. Problematická je také výchova dětí, kdy je důraz na výchovu v kolektivu, s minimální účastí rodičů.⁸¹

Satanismus může přinášet rizika a hrozby hlavně v případech, kdy exhibicionistický satanismus přeroste do fáze tzv. tvrdého satanismu. Zde již může docházet k porušení zákona, včetně páchaní trestných činů. Nenápadnou pobídkou k účasti v tomto hnutí může být aktivní účast na koncertech některých metalových skupin, zdánlivě nezávazné magické hry na vzývání satana, informace přinášené zejména bulvárními sdělovacími prostředky či „atraktivní“ literatura propagující satanismus jako prostředek odporu a vzdoru. Satanská silácká póza může být široce nakažlivá zvláště pro mladé muže a ženy v neuspokojivém společenském postavení.⁸²

Sri Chinmoy přináší nebezpečí v oblasti totální oddanosti dané duchovní osobnosti. Tato oddanost může způsobit tragické odloučení člena od svých nejbližších s následnou psychickou poruchou. Zejména v otázkách manželství se negativně projevuje odlišný životní styl a přehlížení sexuální stránky tohoto života.⁸³

Svědkové Jehovovi jsou charakterističtí zcela nekritickým postojem k autoritativnímu vedení. Neprojevování úcty ke státním symbolům, distance od politických a občanských záležitostí apod. Různé zákazy a příkazy mohou významnou měrou ovlivnit život členů a jejich dětí. Jedná se např. o zákaz transfúze krve, odmítání slavit svátky jako vánoce, narozeniny apod., odmítání vojenské služby, odmítání transplantací či očkování. V posledních letech však tato společnost prochází závažnými změnami v učení, které jí patrně mají pomoci překonat stagnaci v počtu členů a přiblížit k veřejnosti i křesťanským církvím.⁸⁴

Transcendentální meditace kritizována zejména pro její podvojně vystupování jak v roli náboženství, tak v roli vědy. Částečně jsou považovány za nebezpečné ambice členů a následovníků Mahárishiho na ovlivnění místního politického života. Další diskuse se vedou o škodlivosti této techniky, které však nejsou přesvědčivé. Kritiku

⁸¹ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 12. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 341.

⁸² VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 12-13. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 172.

⁸³ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 14. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 338.

⁸⁴ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 14-15. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s. 100.

sklízí také mimořádná finanční náročnost zasvěcení a kurzů a Mahářiho okázale luxusní život.⁸⁵

3.2 Tragické události související se sektami

Další část této kapitoly je věnována sektám působícím v zahraničí, jejichž činnost je spojena s tragickými následky. Ze zahraničí je známo několik případů, kdy velká závislost na vůdci a izolovanost členů způsobily tragédie – vraždy, hromadné vraždy či sebevraždy členů sekt.

Dne 9. srpna 1969 byla brutálně zabita herečka Sharon Tateová a její čtyři přátelé. Tateová byla ubodána 16 ranami nožem, přičemž byla ve vysokém stupni těhotenství. Zdi pokoje byly popsány krví a nápisy „válka“ a „smrt prasatům“. Její manžel, režisér Polanský, v tu dobu nebyl doma. Tuto a další dvě vraždy spáchala skupina, která si říkala **Rodina** a byla zcela v moci vůdce Charlese Mansona. Skupina žila v kalifornské poušti a podnikala výpravy proti lidem, kteří dle Mansonovy filosofie žili zhýralým životem a zasloužili potrestání.⁸⁶

Jim Jones, vůdce sekty **Svatyně lidu**, byl uznávaným duchovním vůdcem a zasloužilým iniciátorem sociální pomoci. V naději vybudování ideálního společenství odešel s většinou svých věrných do amazonské džungle a ve státě Guyana vybudoval město Jonestown. Jeho praktiky vzbudily podezření z "vymývání mozků" (brainwashing), bití a pohlavního zneužívání. Jednou z nebezpečných praktik byla zkouška oddanosti Jonesových věrných tekutinou, jejíž požití mělo způsobit smrt. Vždy se jednalo o pouhou zkoušku - až do 17. 11. 1978. Tehdy se přiletěla delegace kongresmana Lee Ryana přesvědčit, co je pravdy na podezření z psychické manipulace a fyzického zneužívání. Mezi delegací a Jonesovými lidmi vznikl konflikt, při němž bylo zastřeleno 7 lidí včetně Ryana. Následující den se opět konala zkouška oddanosti, při níž byli obyvatelé Jonestownu otráveni kyanidem. Ostatní, včetně Jonese, byli zastřeleni. Celkový počet obětí tak dosáhl 913 lidí, včetně 260 dětí.⁸⁷

⁸⁵ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, str. 14. VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha: Portál, 2004. s.322-323.

⁸⁶ KOTRČ, J., VOJTÍŠEK, Z. Denverská sekta, scientologové a jiní. DINGIR. č. 1/1999. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 1999, s. 23.

⁸⁷ BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. Nebezpečí sekt. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, s. 78-79.

V září 1985 oznámil filipínský časopis Times Journal, že na ostrově Mindanao se otrávil 60 příslušníků **kmene Ata** na příkaz velekněze Datu Mangayanona, který jim slíbil, že po požití jedu uvidí Boží tvář.⁸⁸

V listopadu 1986 na pláži Vakajama v západním Japonsku se upálilo sedm žen. Jednalo se o příslušnice **Církve přátel pravdy**. V dopise na rozloučenou uvedly, že se rozhodly obětovat své životy po smrti duchovního vůdce sekty Kijohary Mijamota.⁸⁹

V prosinci 1990 se 12 členů sekty v mexickém městě Tijuana otrávil nápojem. Vůdce této sekty Padres Mejía konal ve svém domku černé mše a dle pověstí i zázraky a dobré skutky. Nebyla však vyvrácena možnost, že se jednalo o náhodu.⁹⁰

Blízký konec světa a izolovanost skupiny hrály rozhodující roli i v tragédii **Davidovské větve adventistů sedmého dne**. Tuto skupinu vedl na farmě Mt. Carmel u města Waco v americkém Texasu Vernon W. Howell, který si dal jméno David Koresh. Tento muž v mnohahodinových kázáních přesvědčoval své následovníky, že musejí po boku andělů vybojovat konečnou světovou bitvu s americkou armádou. Na tento boj se těžce vyzbrojili, farmu opevnili a připravili se i zásobami potravin. Pro podezření z nezákonného držení zbraní byla komunita sledována agenty FBI (Federální úřad pro vyšetřování) a ATF (Úřad pro alkohol, tabák a střelné zbraně). Při záměru agentů zkontrolovat druh a počet zbraní na ranči se však strhla přestřelka, při níž byli čtyři z agentů zabiti a 15 bylo zraněno. Podle víry davidíánů začala apokalypsa. Následovalo jednapadesátidenní obléhání ranče. Ráno 19. 4. 1993 podnikli obléhající na ranč útok s cílem vypudit obyvatele slzným plynem. Nenarazili na odpor, protože v té době se davidíáni připravovali na hromadnou sebevraždu zastřelením či upálením. Ranč nakonec lehl popelem. Počet obětí dosáhl 86, včetně 17 dětí. Uniklo jen 9 osob.⁹¹

⁸⁸ KOTRČ, J., VOJTÍŠEK, Z. Denverská sekta, scientologové a jiní. DINGIR. č. 1/1999. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 1999, s. 23.

⁸⁹ KOTRČ, J., VOJTÍŠEK, Z. Denverská sekta, scientologové a jiní. DINGIR. č. 1/1999. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 1999, s. 23.

⁹⁰ KOTRČ, J., VOJTÍŠEK, Z., Denverská sekta, scientologové a jiní. DINGIR. č. 1/1999. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 1999, s. 23.

⁹¹ BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. Nebezpečí sekt. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, s. 80-81.

V říjnu 1993 ve vietnamské provincii Son La spáchalo sebevraždu 52 členů **Sekty zániku světa** a to na příkaz samozvaného krále.⁹²

Již celkem 74 členů tajné sekty **Řád Chrámu slunce** (Ordre du Temple Solaire) spáchalo od října roku 1994 v několika vlnách a na různých místech hromadnou sebevraždu či se stali obětí rituální vraždy. První vlna přišla 4. a 5. 10. 1994 a znamenala oběť téměř 50 lidí. Vůdcem sekty, která měla či ještě má několik set členů ve Švýcarsku, Francii a Kanadě, byl lékař Luc Jouret. Před lékařskou praxí dal přednost alternativní medicíně (stal se známým homeopatem) a začal se orientovat na esoterismus, magii a okultismus. Nashromáždil značný majetek. V rukou sekty bylo údajně až 56 domů, především vil a horských hotelů. V nich se odehrávaly náboženské obřady, čerpající pravděpodobně především z ezoterických tradic rosikrucianství a templářství. Inspirací pro apokalyptické vize bylo i hnutí, které odvozuje z ekologického a ekonomického vývoje brzký konec světa. Učení sekty bylo založeno na sebevražedném rituálu, po němž se členové sekty znovu probudí na nové planetě Síríus. Smysl rituálů a okolnosti provázející smrt členů sekty nejsou ještě stále zcela známy. V prosinci 1995 byly na náhorní plošině Vercors u Grenoble v jihovýchodní Francii objevena těla ohořelých osob, která byla identifikována jako pohřešovaní členové Řádu Chrámu slunce. Policie později připustila možné spojení sekty a mezinárodního obchodu se zbraněmi či praním špinavých peněz. V březnu roku 1997 našli hasiči v kanadském městě St. Casimir těla 5 osob, členů sekty Řád Chrámu, kteří spáchali sebevraždu upálením.⁹³

Útok nervovým plynem sarinem v tokijském metru dne 20. 3. 1995, při němž zahynulo 12 lidí a tisíce byly přiotráveny, rázem "proslavil" japonskou sektu **Óm šinrikjó** (Učení pravdy AUM). V rámci tohoto útoku byl použit 30 % sarin, který byl v 11 sáčcích umístěn na 5 stanicích metra. Zakladatelem sekty je Šókó Asahara, který se brzy po absolvování školy pro slabozraké začal plně věnovat náboženské činnosti - vyučoval jógu a praktikoval léčitelství. Učením se sekta hlásí k buddhismu, je ale patrný i značný vliv hinduismu. Sekta je organizována přísně hierarchicky a poslušnost je zajišťována tvrdými tresty (kobky, hladovka, aplikace

⁹² KOTRČ, J., VOJTÍŠEK, Z. Denverská sekta, scientologové a jiní. DINGIR. č. 1/1999. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 1999, s. 23.

⁹³ BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. Nebezpečí sekt. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, s. 81-82. KOTRČ, J., VOJTÍŠEK, Z. Denverská sekta, scientologové a jiní. DINGIR. č. 1/1999. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 1999, s. 23.

neznámých tekutin do žil apod.). Podmínkou vstupu do sekty je život v komunitě, přerušování veškerých styků s okolním světem, odevzdání veškerého majetku a podrobné přiznání o celém předchozím životě. V Japonsku se sekta neobvykle rychle rozrostla na 10 000 členů (mezi nimiž je řada vzdělaných lidí) a založila i čtyři významné zahraniční pobočky. Vytvořila i vlastní politickou stranu. Sekta nakoupila množství pozemků a vystavěla desítky objektů, v nichž se vyrábějí a skladují chemické prostředky. Je možné, že sarinový útok v metru měl vyprovokovat světovou válku, po níž by přišel konec světa. Tím se údajně mělo vyplnit Asaharovo proroctví.⁹⁴

V červnu 1994 ve městě Macumoto provedli členové „sarinový test“ se speciálně upraveným vozidlem. Terčem útoku byli 3 soudci, kteří rozhodovali ve sporu o pozemky zakoupené sektou. Byl použit rozprašovací vůz se sarinem. Působením větru byly zasaženy domy soudců a okolí. Následně 7 osob zemřelo, 59 bylo vážně zasaženo a dalších 500 muselo být lékařsky ošetřeno. Tato sekta je nebezpečná i svou mezinárodní působností. Známa je její snaha o získání špičkových technologií pro výrobu ničivých zbraní. Její aktivity se projevíly snahami o získání vzorců pro výrobu sarinu, tabunu, plynu VX v Rusku, nalezení ložisek uranu v Austrálii, získání informací o tzv. seismických zbraních v bývalé Jugoslávii, v Zairu se jejich „lékařská mise“ zajímala o virus eboly. Uvedená sekta disponuje značným movitým i nemovitým majetkem. Nově přichozí do sekty musí odevzdat svůj majetek, finance, akcie, pojistky, zkrátka veškerý hmotný i nehmotný majetek. Další příjmy pak plynou z prodeje např. takových rekvizit jako je zázračná voda z Asaharovy koupele tzv. „Zázračný rybník“, který je možno pořídit za 1000 USD za litr, nebo sluchátka iniciující úplné spasení (helma s dráty, které přijímají vlny od Asahary), které je možno pouze zapůjčit za 10.000 USD za měsíc. Uvedená sekta byla monitorována BIS při zasedání MMF v Praze v roce 2000.⁹⁵

Dokonale skryta před světem žila v Kalifornii na vile v Rancho Santa Fe až do své hromadné sebevraždy náboženská skupina zvaná **Nebeská brána**. Tato sekta je řazena do tzv. ufologických náboženských hnutí (UFO new religious movements). Její členové tvořili třídu, která se pod dohledem svých vedoucích připravovala k přechodu na vyšší duchovní úroveň. Vedoucími byli - podle jejich

⁹⁴ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 6.

⁹⁵ BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. Nebezpečí sekt. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, s. 63-68.

víry - dva mimozemšťané Do a Ti, kteří se vtělili do lidské podoby jako učitel hudby Marshall Applewhite a zdravotní sestra Bonnie Nettlesová (ta r. 1985 zemřela a dávala údajně svému druhovi Do příkazy z vyšší úrovně). Pro přechod na vyšší úroveň bylo třeba odložit tělo, které bylo chápáno stejně jen jako pouhý „kontejner“ či „dopravní prostředek“. Vhodná doba k tomuto odložení se pro sektu naskytlá při přeletu Hale-Boppovy komety v blízkosti Země. V jejím chvostu měl snad být skryt kosmický koráb, k němuž se s "mimozemšťanem" Applewhitem 22. 3. 1997 „vydalo“ dalších 38 obětí dlouho nacvičované a pečlivě připravené sebevraždy. Vražednou směsí byl pudink a jablečná šťáva, do kterých byla vmíchána smrtící droga.⁹⁶

Další pokus o hromadnou sebevraždu byl zaznamenán 8. 1. 1998 v **sektě**, již založila německá **psycholožka Heide Fittkau - Gartheová**. Ona a jejích více než třicet následovníků mělo vyjít na Kanárských ostrovech na horu, aby tam společně pozřelo jed. Tato rituální sebevražda měla umožnit jejich duším, aby mohly vstoupit na vesmírnou loď a odletět na ní na jinou planetu. Policii se podařilo tomuto činu zabránit. Sílu přesvědčení o pravdivosti slov vůdkyně ovšem dokazuje skutečnost, že se o pět dní později (v době, kdy Heide Fittkau - Gartheová byla ve vyšetřovací vazbě) pokusilo 19 následovníků (včetně tří dětí) o sebevraždu znovu.⁹⁷

V říjnu 1998 šest členů sekty **Církve věčného života** se upálilo v jihokorejském Soulu. Sebevraždu organizoval pastor církve Wu Čong-min. Členové sekty včetně pastora se upálili v dodávkovém automobilu s vírou, že po upálení čeká jejich duše věčný život v ráji.⁹⁸

Dne 8.1.1999 izraelská policie deportovala 14 příslušníků **tzv. denverské sekty**. Tato sekta se chystala páchat v Izraeli před příchodem nového tisíciletí násilí. Policie zjistila, že skupina nazývající se **Znepokojení křesťané** (Concerned Christians) hodlala provést v ulicích Jeruzaléma „zvlášť násilné akce s cílem zahájit proces, který povede k návratu Ježíše Krista na Zemi“.⁹⁹

⁹⁶ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, str. 6. MRÁZEK, M. Slyšet varovný hlas. DINGIR. č. 4/2002. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 2002, s. 2.

⁹⁷ VOJTÍŠEK, Z. Náboženství a sekty v České republice. Příloha časopisu POLICISTA. č. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, 1998, s. 6.

⁹⁸ KOTRČ, J., VOJTÍŠEK, Z. Denverská sekta, scientologové a jiní. DINGIR. č. 1/1999. Časopis o současné náboženské scéně. Praha, Dingir, 1999, s. 23.

⁹⁹ KOTRČ, J., VOJTÍŠEK, Z. Denverská sekta, scientologové a jiní. DINGIR. č. 1/1999. Časopis o současné náboženské scéně. Praha Dingir, 1999, s. 23.

Na jaře roku 2000 došlo k hromadné sebevraždě v Ugandě. Asi 800 příslušníků **Hnutí za obnovu Desatera** božích přikázání spáchalo sebevraždu zastřelením. Existuje však i názor, že se mohlo jednat o likvidaci nepohodlných členů.¹⁰⁰

Dne 6. července 2001 ubodal 66 ranama manželský pár **satanistů** v Německu náhodně vybraného 33 letého muže.¹⁰¹

Z výčtu tragických událostí souvisejících se sektami je patrné, jak nebezpečné některé skupiny mohou být a co všechno jsou členové schopni udělat pro své vůdce.

3.3 Náboženská autorita a její zdroje

Prakticky ve všech oblastech lidského života se projevuje snaha o určitou koordinaci dění. Podobně je tomu i v oblasti náboženství. Řada věcí je uskutečňována na základě dohody, v řadě případů je však nezbytně nutné, aby v čele stanul někdo, kdo bude řídit a organizovat chod věcí za účelem dosažení stanoveného cíle. Touto koordinační silou se stává **autorita**, koordinující společný postup, společné dílo.

V Štampach, I. O. uvádí v rámci této problematiky **4 zdroje náboženské autority:**

1. **Znovuvtělení někoho slavného.** Dotyčná autorita prohlašuje, že je někým jiným. Příkladem může být skupina Hnutí Grálu. Zakladatel tohoto hnutí Oskar Ernst Bernhardt svou autoritu vybudoval na tvrzení, že je vlastně Abd-Ru-Shin tedy arabský kníže, který žil době Mojžíše. Obdobně tak si počínal i Čech Jan Dvorský (Parsifal Immanuel), který prohlašoval, že je znovuvtělením již zesnulého Bernhardta. Podobnou vizi sdílel i guru Osho Bhagwan Rajneesh ,jenž byl údajným znovuvtělením velkého mistra z minulosti. Poměrně časté je i znovuvtělení do osoby Ježíše. Tragickou podobu tato vize získala v osobě Marshalla Herffa Applewhita, který takto řídil sebevražednou sektu Nebeská brána.

2. **Dotyčná osoba nemluví za sebe, ale je mluvčím někoho.** Vynikajícím příkladem je korejský náboženský vůdce Sun Myung Moon. Svou činnost odvíjí od poslání,

¹⁰⁰ MRÁZEK, M. Slyšet varovný hlas. DINGIR. č. 4/2002. Časopis o současné náboženské scéně. Praha, Dingir, 2002, s. 2.

¹⁰¹ V., BLAŽEK, R., POKORNÝ, TELCOVÁ, J. Nebezpečí sekt. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, s. 68.

keré mu dal Ježíš. I zakladatel mormonismu Joseph Smith měl jako rádce jistého Moroniho (což byl mimozemšťan) a tento mu dodával autoritu a instrukce.

3. Konání a činnost navazující na tradici. Charakteristický je tento zdroj autority pro judaismus. Autorita rabínů roste hlavně ze skutečnosti, že se zařazují do linie tradice. Úcta a autorita pramení z toho, že rabín učí to, co přijal od svých učitelů.

4. Nositel úctu vzbuzujících vlastností. V rámci tohoto zdroje je zahrnuta řada projevů a důkazů o zvláštních vlastnostech a schopnostech osoby. Spadají sem osoby konající zázraky, léčitelé uzdravující nemocné, šamani, kouzelníci, osoby jednající s nadpřirozenem a se záhrobím.

Je samozřejmé, že člověk, který je slepě poslušný náboženské autoritě, ať již křesťanské, židovské, muslimské, hinduistické, buddhistické či jiné je na zřejmé cestě k fundamentalismu, který chápeme jako přesvědčení o absolutnosti vlastní pravdy ve spojení s netolerancí k odlišným názorům. Takovýto člověk je však i sám ohrožen a potřebuje pomoc. Mnoha nábožensky založeným lidem může připadat jako nesmysl, že náboženství se může jevit jako překážka lidského rozvoje, potlačení lidské důstojnosti, ohrožení svobody člověka. Uvedené faktory vedly k následné kritice náboženství a poklesu religiozity, zejména v západním světě v první polovině 20. století. Sektářství na křesťanské bázi je jedním z projevů těchto jevů.¹⁰²

3.4 Vůdce sekty a člen sekty

V různých kapitolách této práce se hovoří o osobě vůdce sekty a o členu sekty. Tato pasáž se týká stručné charakteristiky těchto postav.

Vůdce sekty, učitel, guru nebo mistr, jak bývají tito duchovní vůdci často označováni, nemá v literatuře z hlediska popisu osobnosti jednotný výraz. Poměrně často jsou vůdci sekt popisováni jako psychopati, s amorálními rysy, nepoučitelní z vlastních chyb, impulzivní, zaměřeni do oblasti mýtů. Tedy v první skupině vůdců se vesměs jedná o lidi duševně narušené, kteří však přesto jsou schopni získat řadu stoupců. Můžeme sem zařadit jedince paranoidní, dále jedince s psychotickým

¹⁰² ŠTAMPACH, I. Problémy náboženské Autority. DINGIR. č. 1/1999. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, 1999, s. 14-15.

onemocněním obsahujícím symptomy halucinací či delirantních stavů. Řada takových vůdců se také od osobních vizí dostává k patologickému vnímání reality.

Další skupinou vůdců jsou **obyčejní podvodníci**, kteří využívají pro své ekonomické či politické zájmy lidské důvěřivosti.

Charakteristické je pro sektu, že **vůdce sekty je členům předkládán v podobě odlišné od reality**. Je to vesměs jedinec s nadpřirozeným nadáním a schopnostmi. Časté je i vylepšování životopisu vůdce, kdy je ztotožňován s velkými postavami dějin. Zobrazení např. na fotografiích s důležitými lidmi je pak prezentována jako doklad o významném postavení vůdce. Jedná se o výraznou a cílenou idealizaci. Vůdce sekty je pak v konstantním kontaktu se členy sekty. Osobní kontakt může být nahrazen např. fotografií vůdce, portrétem. Co však vůdce sekty výrazně odlišuje od ostatních členů je jeho **schopnost komunikace a rétoriky, umění přesvědčit**. Oslava vůdce jako jediného spravedlivého, vyvoleného bojovníka proti zlu a špatnostem je součástí této rétoriky. Myšlenkovou kostrou rétoriky vůdce se tak stává paralogické uvažování. Jakýkoliv postoj je tímto legitimován. Samozřejmě že velký význam sehrává i fantazie samotného vůdce. V rámci projevů pak vůdce uplatňuje **kognitivní disonanci**, jako schopnost skupiny „přeměřit“ si svoje cíle a myšlení v okamžiku, kdy konfrontace se skutečností poukazuje na falešnost hlásaného učení. Je-li mezi učením a skutečností disonance, tedy nesoulad, vůdce sekty často volí jiné způsoby projevů a konání. Například již nevyhrožuje apokalypsou, která může vyvolat strach a tím apatii základny, ale hovoří o potřebě boží lásky a budoucnosti a tímto nepřímou manipuluje členy sekty k chování, které požaduje. Kognitivní disonance se tak stává při konfrontaci se skutečností tmelem sekty. Dalším znakem vůdce je schopnost **tzv. magického myšlení**. Tato schopnost udržuje členy v pocitu jisté úzkosti a posiluje jejich potřebu inklinovat k iracionálním. Využívá se zde jednání člověka, který v okamžiku, kdy selhávají běžné mechanismy jak čelit úzkosti a nejistotě, se uchyluje k magickým formám jak pochopit realitu.¹⁰³

Člen sekty, je oproti vůdci, ve zcela jiném postavení. Izolovanost členů sekty od okolí často způsobuje nazírání tohoto okolí na sektu jako na něco opovrženého, něco směšného apod. Obdobně je pak nazíráno i na samotné členy sekty. Služba pro sektu vyžaduje značné množství času, čímž je snížen časový potenciál člena na vlastní vzdělávání, je omezena, nebo zakázána možnost přijímat informace

¹⁰³ BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. Nebezpečí sekt. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, s. 130-133.

např. televizí, rozhlasem, tiskem, literaturou. Myšlení takto manipulovaných osob se stává černobílé, chybí kritické uvažování, nastává obrana proti jakýmkoliv změnám, vytváří se v podstatě něco, co lze označit jako „**sektářské chování**“. Dochází ke změně vnitřního chování člena sekty. Člen sekty často mění nejen své chování, ale i zdroj obživy, tedy zaměstnání přizpůsobuje zájmům sekty. Výdělek je pak často darem pro sektu. V podstatě lze člena sekty charakterizovat tak, že má nevyřešený vztah k autoritě, kdy tuto často přeceňuje, je pokorný, snadno se podřizuje. Ego člena sekty je nevyvážené, kdy na jedné straně vystupuje nadřazenost jako vyvoleného, na druhé straně se střetává s okolím, které jím opovrhuje. Nejasnosti v něm vyvolávají úzkost, kterou si vysvětluje magickým způsobem. Spojení logické reality a iracionality vede k přesvědčení, které je pro člena sekty nevyvratitelné. Schopnost vnímat realitu je tak zkreslená. Psychika člena sekty je ovládána strachem z hříchu, božího trestu, vlastních možných nezdarů.

Člen sekty postupně podřizuje své chování celku. Řídí se morálkou sekty. Etika sekty je často prolhaná, neboť je založena na nesplnitelných požadavcích. Normy skupiny se tak stávají vlastními normami člena. Ztrácí svůj vlastní názor, ztrácí schopnost rozlišit spravedlivé a nespravedlivé. Chybí vlastní svobodná vůle a vlastní rozhodování. Důležitým prvkem je i přijetí vlastního způsobu vyjadřování sekty - vlastního jazyka sekty.¹⁰⁴

3.5 Problematika vstupu do sekty

Členství mladého člověka v sektě nelze zužovat jen na problém atraktivity a přitažlivosti sekty, na něco tajemného, na pocit nové identity apod., ale je třeba jej chápat jako problém mnohem širší a s hlubšími příčinami. Základem je vždy odpověď na otázku proč ten či onen člověk se uchýlil k jisté sektě či hnutí. Sekta v rámci své činnosti podala hledajícímu „jen pomocnou ruku“. Ve vztahu k mládeži je nutné si stále uvědomovat, že mladý člověk snadněji podléhá progresivním novinkám, je ochoten účastnit se na učení, které není omezeno jen na současnost, ale přesahuje pozemský život, z principu se staví do opozice proti tradicím, protestuje proti radám rodičů apod. Charakteristická je i snaha mladého člověka někam patřit,

¹⁰⁴ BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. Nebezpečí sekt. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, s. 133-137.

identifikovat se se skupinou, s jejím často tzv. charismatickým vůdcem, uniknout ze světa běžné komerce, nebo může jít i o snahu po ozdravení způsobu života, o ekologickou životosprávu. Snadněji vlivu sekty podléhají osoby bez rodinného zázemí, osoby s komplexem méněcennosti, osoby ve vážných životních situacích. Děti a nezletilá mládež, v souvislosti se sektami jsou vážným problémem nejen pro rodiče a pedagogy, ale také pro teology, psychology a kriminology, neboť dané prostředí může být základem nejen pro narušení psychiky ale je zde i reálné nebezpečí ze zneužití k trestné činnosti.¹⁰⁵

Pokud má dojít ke vstupu nového člena do sekty musí zcela evidentně a zásadně existovat taková **informace**, která novému možnému členovi sekty sdělí něco podstatného pro jeho další rozhodování. Nabídne mu něco, co postrádá, ať již se jedná o jakousi jistotu, klid, budoucnost, nalezení smyslu života. Po prvním příznaku zájmu se pak rozehrává v sektě řada postupů, které můžeme označit jako **vábění**. Pozornost možného člena je zaujímána seriózním vystupováním, vhodně zvolenou komunikací, lákavými tématy. Odklon od okolního světa vyžaduje specifické používání novořeči a metajazyka. Posléze působení sekty pokračuje **přesvědčováním**. Po zaujetí je důležité, aby jedinec pochopil základní myšlenky sekty a následně by mělo následovat proměnění myšlení a chování jedince dle potřeb sekty. Při přesvědčování se užívá řada postupů. Mezi nejčastější patří naladění se na stejnou vlnu, komunikace o zajímavých věcech, vyvolání iluze upřímnosti, nevyvolávat pochybnosti, vyslovovat vždy dvě myšlenky tak, aby alespoň na jednu byla kladná odpověď. Zájemce se většinou u těchto témat zachytí, je ochoten omezit svá práva, je ochoten přistoupit na změny ve svém životě. Po dosažení tohoto stupně pak následují **techniky donucovacího přesvědčování**. Tyto techniky spočívají v rychlém a účinném přesvědčení nového člena o tom co je správné a co je špatné. Dochází k nastolení nových pravidel při jídle, spánku, při práci, v otázkách sexu, působí se na člena s cílem izolovat jej od rodiny a okolí, je posilována pozice vůdce sekty. Osoba je zahlcována řadou informací se zkreslenými filosoficko-politicko-metafyzickými závěry. Časté je rozvíjení pocitu viny u těch, které se nepodařilo zcela přesvědčit a jsou dávány jako odstrašující příklad.¹⁰⁶

¹⁰⁵ DACÍK, T. Sekty a jejich nebezpečí. Brno: Cerm, 1999, s. 11-12.

¹⁰⁶ BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. Nebezpečí sekt. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, s. 91-92.

Vstup do sekty pak zejména mladému člověku má zaručit pocit výlučnosti, jistoty a platnosti života, pocit sounáležitosti a pravé lásky v rámci pospolitosti sekty (love bombing - bombardování láskou okolí), má nahradit nechápající rodinu a okolí. Stává se členem společnosti, která je tajemná a on je ten zasvěcený, stává se jiným člověkem, jehož identita je posílena tajnými znaky, symboly.¹⁰⁷

3.6 Psychická manipulace a psychické násilí

Psychická manipulace je chápána podle Chmelíka, J. jako soubor postupů, kterými je ovlivňováno psychické myšlení, cítění, a chování jedince. Někdy je nazývána jako myšlenková převýchova. Dopad na chování jedince může být pozitivní i negativní (např. psychoterapie). V rámci sekt je psychická manipulace zaměřena na likvidaci samostatnosti úsudku a ničení individuality jedince. Zároveň je podněcována silná závislost jedince na skupině a vůdci. Realizátor takovéto manipulace nejprve hledá slabá místa jedince a poté postupuje k destabilizaci osobnosti. Většina nových členů nemá tušení, že je nějak manipulována. Manipulace pak jako celek zahrnuje řízené chování, řízené myšlení, řízené emoce a řízené informace. Osobnost člověka se takto štěpí na původní - silně potlačovanou a novou – naordinovanou.¹⁰⁸

V sektách se nic násilně nepřikazuje a nezakazuje. Je zde pomocí vůdce vždy řečeno jen to, co je a není správné, svoboda člověka je často měněna v tzv. dobrovolnou poslušnost a oddanost sektě a jejímu učení. Psychická manipulace je v sektě většinou prováděna skrytou formou. Projevem, který patří mezi výrazné je **praktické uplatnění učení sekty**. Učení není jen teorií, stává se praxí, člen učení přijímá, i když mu není vše zcela jasné. Realita se skládá z dobra a zla. Sekta se dále snaží u člena vyvolat vysokou **excitaci**, napětí, neklid, nadšení. Toto je postupně nahrazeno tvrdou disciplínou, pod pláštíkem nadšení a dobrovolnosti. Dále je omezován až **zakazován styk s okolím**. Okolí je škodlivé, známé osoby mimo sektu jsou bezvěrci a odpadlíci. To co sektu často výrazně stmeluje, je uměle navozený **pocit nebezpečí**, kterému je možno uprostřed sekty čelit. Jedinec se v rámci kolektivu musí **přizpůsobit. Zájem celku je důležitější než zájmy jedince**. Jako prostředek manipulace a nátlaku na členy

¹⁰⁷ BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. Nebezpečí sekt. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, s. 40-41.

¹⁰⁸ CHMELÍK, J. Extremismus. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997, s. 21-22.

sekty její vůdce často využívá svých „schopností“ **vidět budoucnost**. Většinou se jedná o vidění konce světa s možností spasení vyvolených a poslušných.¹⁰⁹

Pokud se týká **psychického násilí**, má toto v sektách většinou latentní charakter. Sekty psychické násilí užívají na přeformování a ovládnutí členů sekty cestou vůdce. Člen sekty je podmaněn tak, že se stává poslušným vykonavatelem názoru vůdce. Většinou člen sekty přijímá násilí jako formu očistění. Působení sekt je tak orientováno zejména na ty osoby, u kterých je oslabena odolnost proti dlouhodobému psychickému stresu, dále na osoby či skupiny mládeže prahnoucí po něčem novém, protikladném, po něčem co je v opozici proti tradicím. U narkomanů je pak vyvolána orientace na hledání způsobu jak se vymanit z působení drogy apod.

Psychické násilí se tak uplatňuje zejména tak, že:

- cíleně ochromuje schopnost jedince samostatně jednat,
- je narušen, či uzavřen vztah k okolí a k vnějšímu světu,
- totalitní řízení sekty může vést k nebezpečnému a nepředvídatelnému jednání,
- fyzický a psychický potenciál mladých lidí je zneužíván,
- je deformován vývoj dětí,
- u některých sekt může dojít k vyzbrojování členů zbraněmi (tzv. boží armády),
- jedinec je omezen ve svém projevu (zákazy a strach),
- jsou využity moderní techniky pro ovlivňování člověka.¹¹⁰

Ale vraťme se ještě k psychické manipulaci. Jak již bylo řečeno má **psychická manipulace 4 základní složky**, Dacík, T. je charakterizuje následovně:

1. Jedná se o **řízené chování**, které zahrnuje většinou tvrdou formu kasárenského způsobu života. Život ve skupině, odříkání, absolutní organizovanost, trestání neposlušnosti apod. patří mezi znaky tohoto chování.
2. **Řízené myšlení** je pak metodou jak vštípit jediné správné učení, myšlení, vyjadřování a bezmeznou důvěru ve vůdce, který má pravdu ať tvrdí cokoli.
3. **Řízené emoce** jsou pak způsobem jak využít pocitů strachu a viny ke zvyšování úcty a poslušnosti členů sekty. Uvedené zvyšuje oddanost vůči nadřízeným, zvyšuje pokoru k vůdci a upevňuje suverenitu vůdce.

¹⁰⁹ CHMELÍK, J. Extremismus. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997, s. 20-21.

¹¹⁰ CHMELÍK, J. Extremismus. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997, s. 45-47.

4. **Řízené informace** jsou důležitým atributem manipulačních procesů. Jedná se o zkreslené zprávy, mylné informace, kontrolu písemností, telefonních hovorů, apod.

Dojde-li v důsledku psychické manipulace u člověka ke změně tří prvních složek, je osobnost člověka již zlomena a „přepřacována“ v jinou. Psychická manipulace pak prochází sama ve třech stupních. Tyto stupně nazýváme jako **rozmrazení, změnu a zmrazení**. Rozmrazení je postup, kdy dojde k dezorientaci adepta, zde dochází k rozbití jeho dosavadních představ, je rušen systém hodnot, jsou narušeny vztahy s okolím. Adept je přesvědčován, že dosavadní život a svět okolo byl špatný, že je důvodem jeho problémů a neúspěchů. V rámci změny pak adept sekty přijímá novou identitu, která mu pomůže být úspěšný, zaujímá své místo v sektě jako organizaci pomáhající řešit jeho problémy, začíná se cítit vyvoleným členem sekty. Zmrazení je pak chápáno jako trvalé upevnění víry a oddanosti nového člena sektě. Roste vědomí člena, že je členem duchovní elity, že je zasvěcen do něčeho co jiným není dostupné.

Tento proces psychického působení je také někdy nazýván jako **vymývání mozků** (brainwashing) a byl propracován de facto v armádě, kde vlivem omezeného množství potravy, spánku, drilu, navození fyzické vyčerpanosti – za neustálého hlásání určité propagandy - dochází k rozpadu identity člověka a jeho původní identita je nahrazena novou - pevnou a dle potřeb žádoucí. Zejména nové formy manipulace jsou propracovány s vysokou pečlivostí a důkladností (ideodiversní činnost, reklamní působení) čehož si jsou vůdcové a manažeři společností dobře vědomi.¹¹¹

3.7 Problematika odchodu ze sekty

Problematika odchodu ze sekty je spojena s celou řadou závažných aspektů. Zvrátit rozhodnutí člověka o vstupu do sekty je prakticky realizovatelné pouze v první fázi, kdy je adept typován a sekta s ním teprve začíná pracovat. V této době totiž ještě existuje volný kontakt s tímto člověkem. V pozdější době sekta vyvíjí aktivní tlak na přerušování vazeb s rodinou a okolím. Odchod ze sekty však bývá jen zcela výjimečnou záležitostí. Jako hlavní důvody odchodů jsou uváděny strach, nenaplnění představ a smyslu života, spasení, tedy nenaplnění slibů sekty. Zklamání, deprese,

¹¹¹ DACÍK, T. Sekty a jejich nebezpečí. Brno: Cerm, 1999, s. 7-8.

pocity strachu a viny, nemožnost něčeho dosáhnout, lpění na nesmyslných rituálech a požadavcích je často chápáno jako něco obtěžujícího. Přesto je odchod ze sekty velmi závažným rozhodnutím. Člověk musí přiznat vlastní chyby, přehodnotit svůj hodnotový systém, najít nový životní styl. Musí se vzdát role člena sekty a své identity, kterou si v sektě vytvořil.

Odchodem nastává přerod do nové identity a tím i do nové role. A s tím jsou spojeny časté problémy. Člověk si jednak musí otevřeně přiznat, že se dopustil chyby. Obava z nového způsobu života je však podporována učením sekty o zlém a nepřátelském okolí. Je narušena sounáležitost s ostatními lidmi mimo sektu. Jako zásadní problém se však jeví zrušení jeho „sektářského já“. Pocit zklamání a strachu z návratu k vlastní rodině je zvyšován pocitem „chudáka“ ať již v oblasti sociální či materiální. Dále se prohlubuje pocit, že sekta nedokázala vyřešit jeho problémy. Poměrně častým jevem, který vyvolává strach a obavy z odchodu je možnost trestů ze strany sekty. Jedná se o řadu opatření ze strany sekty přes šikanu, nepříjemné telefonáty, výhružky, hrozby. Sekty se v nich odvolávají na etické principy a čest. Odcházející je postaven do role odpadlíka. Člověk opouštějící sektu je v podstatě dvojnásobně postižen. Jednak přísnou doktrínou a životem ve skupině a jednak těžkým vnitřním bojem. Není divu, že řada lidí tento nátlak nevydrží, a v sektě zůstávají, aby si zachovali své „sektářské Já“. Dalším faktorem bránícím opuštění sekty jsou faktory finanční a materiální.

Člověk bez pomoci okolí, rodiny a přátel opouští sektu velmi špatně. Vůdce sekty často využívá odpadlíky, kteří se již nedokázali zařadit do normálního života, jako odstrašující příklady, a vcelku úspěšně se mu daří manipulovat členy sekty od návratových pokusů a zastrašit je natolik, že myšlenku odchodu opouštějí. Člen opouštějící sektu si musí uvědomit, že jeho odchod ze sekty a následné problémy nejsou důsledkem „božího trestu“, ale projevem dlouhodobého pohybu mimo tradiční společnost ve spojení se závislostí na sektě, bez možnosti uplatnění své vlastní vůle a odpovědnosti.¹¹²

V souvislosti s problematikou osob, které opustily sektu se v poslední době hovoří o možnosti tzv. „deprogramování osoby“. Jedná se o násilné odstranění programu sekty z mysli postižené osoby. Použití násilí je však problematické a často může

¹¹² BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. Nebezpečí sekt. Brno: Vydal Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r.s., 2002, s. 141-143.

souviset i s otázkami trestné činnosti. Člověka nelze brát jako počítač, který je možno programovat a mazat dle potřeby. Psychicky a i fyzicky narušený člen sekty by v důsledku stresu v rámci procesu deprogramování mohl utrpět velmi těžkou psychickou újmu.¹¹³

3.8 Rady pro blízké členů sekt

Tato část zahrnuje stručný nástin rad, které je možno využít při pomoci člověku, který se stal členem sekty a toto členství má negativní dopad. Abychom mohli být nápomocni a pomoc byla účinná, **musíme si všímat změn**. Jedná se zejména o změny v chování, myšlení, jednání dotyčného člověka, jedná se o změny režimu dne, trávení volného času, změny osob se kterými se stýká. Zde je důležitá komunikace s danou osobou, zájem o dění v jeho okolí.

Zjištění, že nám blízká osoba se dostala do problémů v souvislosti se sektou, vyvolává jako jednu z prvních reakcí vztek, hádku, násilné přesvědčování, tedy silnou emocionální reakci. Charakteristický je také pocit viny u rodičů. S tím, že věc berou jako osobní prohru s tím, že nedokázali své dítě ochránit, před touto negativní situací. Je potřeba si uvědomit, že proti působení sekty neexistuje žádná imunita a že často se členy sekt stali lidé velmi vzdělaní, lidé z velmi dobrých rodin se silným rodinným zázemím, lidé bohatí se silným pragmatickým přístupem k životu a práci. Každý je sektou oslovitelný a **nepropadnout emocím** znamená další krok pomoci danému člověku.

V souvislosti s otázkou emocí pak vystupuje i snaha **nechovat se nepřátelsky**. Člen sekty často jako nepřátelské bere jakékoliv přemlouvání, citové vydírání, zesměšňování sekty, kritizování, mentorování a poučování.

Jak vyplynulo již z předchozích kapitol, je odcizení a ztráta kontaktů člena sekty s okolím jedním z charakteristických prvků. Pokud tedy chceme být člověku v sektě nápomocni je nutné s ním **udržet kontakt**. Odchod od rodiny nesmí znamenat ztrátu zájmu a pocitu, že je rodinou milován. Dobré je také zkoumat důvody odchodu z domova a pokusit se analyzovat příčiny vstupu do sekty. Kontakt je možno udržovat

¹¹³ BÜCHNEROVÁ, B. Co máme vědět o sektách. Praha: Amulet, 1999, s. 112.

dopisy, telefonicky, důležité pro osobu v sektě je jistota, že se může kdykoliv vrátit domů.

Rozhodnutí vstoupit do sekty může mít různé příčiny. Tyto se nám mohou jevit často bizardně, směšně apod. Přesto je však **respektování rozhodnutí** člena velmi důležité. Člen může znát náš kritický postoj, ale s tím, že jeho rozhodnutí je z naší strany respektováno jako jeho svobodné a zodpovědné za vlastní život.

To, co často ovlivňuje postoj k sektě je **dostatek dobrých informací**. Je vhodné zjistit o dané skupině co se dá a na základě toho posoudit, zda naše obavy jsou oprávněné. Informace lze zjistit také nejlépe od bývalých členů sekty, nebo zajištěním si literatury, kterou sekta vydává v rámci své propagace.

Při této veškeré činnosti bychom samozřejmě neměli zapomínat na svou vlastní vyrovnanost a na svoje **vlastní potřeby**. Také účast na aktivitách sekty není žádoucí.¹¹⁴

3.9 Dílčí závěr

Nebezpečnost sekt je téma, o kterém se hodně a často diskutuje. Prakticky nikdo z dospělých, z rodičů, si nepřeje, aby se jeho dítě dostalo do moci sekty. Dospívající mládež, ale i dospělé osoby však často hledají odpovědi, východiska a řešení v návaznosti na náboženství. Časté je i hledání něčeho nového, nezvyklého, šokujícího. Nová náboženství a sekty dávají možnost uspokojit potřeby mladých lidí, odlišit se od ostatních, najít své postavení (i když diskutabilní) ve světě. Pro většinu osob představují tyto skupiny pouze inspiraci v duchovním životě a v hledání sama sebe, kontakt proběhne, duchovní experiment dá zkušenost, aniž by se mladý člověk stal členem sekty. Pro jiné mladé lidi může být takovýto kontakt velmi nebezpečný, pokud tento člověk ztratí kontakt s okolím, kontrolu nad svým jednáním, podřídí se plně vůdci sekty. Pak může dojít i k velmi výraznému psychickému narušení dospívající osoby.

Velký a nezastupitelný význam při řešení této problematiky má škola a rodina. Školní výchova a učitelé by neměli (samozřejmě ve spolupráci s rodiči) snižovat u mladých lidí možnost výběru světonázorové orientace. Budování hrozby sektářství a mentorování jen posiluje zájem a tendence mladých skupin o takováto společenství a možnost účastnit se praktické zkušenosti života v sektě. Rodič i učitel musí

¹¹⁴ MILITKÁ, C. Rady pro blízké členů sekt. DINGIR. č. 4/1999-2000. Časopis o současné náboženské scéně. Praha: Dingir, s. 30. BÜCHNEROVÁ, B. Co máme vědět o sektách. Praha: Amulet, 1999, s. 105-107.

vystupovat v roli pomocníka a rádce. Zejména je třeba mít na paměti, že obraz sekt na veřejnosti je velmi často zkreslený a neodpovídá skutečnosti. Většinou existuje stereotyp, že netradiční náboženské skupiny mají pouze negativní roli. Masmédia v této negaci hrají často významnou úlohu. Je třeba si uvědomit, že oproti tomuto klišé, mohou některé skupiny představovat vhodné prostředí pro socializaci mladých lidí. Je potřeba vždy individuálně posuzovat – a to jak jedince, tak i danou náboženskou skupinu.¹¹⁵

¹¹⁵ Nová náboženství a sekty. Informativní materiál pro učitele. Praha: MŠMT, 1999, s. 16.

4. EMPIRICKÁ ČÁST

Výzkum v sociální pedagogice popisuje Kraus, B. v publikaci Sociální pedagogika. Uvádí, že je svým způsobem specifický a charakterizují ho některé zvláštnosti a problémy, s nimiž se potýká:

„Velmi obtížně se stanovuje standardní jednotka. Je to možné jen např. při využití demografických dat či ekonomických ukazatelů apod. Stejně tak není prakticky možné standardizovat prostředí. To souvisí s tím, že v sociální realitě nelze šetření opakovat za stejných podmínek a okolností, jelikož ty se neustále mění („nevstoupíš dvakrát do téže řeky“).“¹¹⁶

Velmi často je potřeba zjišťovat vlastnosti výběrového souboru, taková šetření bývají zatížena výběrovou chybou. Nejčastější výběry jsou stratifikované, tj. respektují princip nahodilosti.

Objektivnost výsledků výzkumu může ovlivnit:

- badatel sám svým subjektivním pohledem, neboť při zkoumání sociálních jevů většinou vstupuje do objektivní reality,
- odborný jazyk a odborná terminologie musí být srozumitelný širokým vrstvám, zejména výběrovému souboru,
- zvláštností je preferování určité výzkumné metody a techniky, v sociálních výzkumech dominují explorativní metody - dotazník, anketa.¹¹⁷

4.1 Přípravná fáze dotazníkového šetření

Ve své diplomové práci jsem se rozhodla popsat problém sekt a ovlivňování postojů mladé generace. Součástí přípravy diplomové práce bylo vypracování projektu.

Cíl průzkumu

Cílem diplomové práce je potvrzení dvou hypotéz:

H 1 Všichni oslovení mladí lidé ve věku 15-19 let vědí, co je sekta.

H 2 Většina oslovených mladých lidí ve věku 15-19 let, se již ve svém životě se sektou (někým ze sekty) setkala.

¹¹⁶ KRAUS, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008, s. 32.-33.

¹¹⁷ KRAUS, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008, s. 32.-33.

Tyto dvě hypotézy jsem si stanovila záměrně tak, abych mohla potvrdit nebo vyvrátit, že **všichni (tj. 100%)** z dotázaných mladých lidí vědí, co je sekta. A dále abych mohla potvrdit nebo vyvrátit hypotézu, že **většina (tj. více než 75%)** z dotázaných respondentů se již se sektou (někým ze sekty) setkala.

Metody dotazníkového šetření

Ke svému vlastnímu šetření – empirickému průzkumu - jsem si vybrala explorativní metodu **dotazníku**, která se v pedagogice využívá velmi často. Dotazníkové šetření patří mezi základní sociologické techniky sběru dat. Empirické údaje jsou získávány prostřednictvím předtištěného souboru otázek, na které jsou od respondentů vyžadovány písemné odpovědi. Jedná se o dotazník vyplňovaný respondentem (self report questionnaire).

Výhodou dotazníku je zejména to, že umožňuje podchytit velký počet případů. Problémem pak je věrohodnost odpovědí pokusných osob.

Další metodou při zpracování získaných informací je **analýza**, která je metodou poznávací a jejíž podstatou je členění zkoumaných celků na dílčí části a jejich postupný výzkum. Nezbytné je k zachování všestranného poznání využívat při analýze i **syntézu**, která je opakem analýzy a umožňuje na základě poznanych dílčích částí vysvětlovat postupným slučováním různé stránky zkoumané skutečnosti. Jedná se zejména o **analýzu kvantitativní**, která se využívá při operaci s údaji, které lze kvantifikovat, tj. veličinami, které je možné popsat matematickými symboly a čísly. Využity jsou zejména kvantitativní informace o zkoumaném souboru. Využívá se zejména matematiky a výsledky poskytují kvantitativní podklady pro syntézu a lze je také použít jako doporučení při rozhodování.¹¹⁸

Dotazník

Dotazník jsem vypracovala v písemné podobě s možností zakřížkovat zvolenou odpověď. V úvodu dotazníku jsem stručně představila záměr dotazníkového šetření a vysvětlila, že jsou zjišťovány ne znalosti o sektách, ale názory a postoje (tzv. měkká data). Také jsem dodala ujištění, že se získanými informacemi bude nakládáno zcela anonymně. Pokyny k vyplnění dotazníku a jak postupovat v případě, že je označena mylná odpověď jsou také v úvodní části dotazníku (viz. příloha č. 2).

¹¹⁸ ŘEHOŘ, A. Metodologie I. Brno, IMS, 2004. s.57-74.

Dotazník obsahuje celkem 12 otázek. K dodržení dramaturgické stavby dotazníku jsem první otázky volila jako zcela jednoduché s formou uzavřených odpovědí ano, ne, nevím. Ve střední části dotazníku zvolna narůstala náročnost a také zajímavost problému. Do této části jsem zvolila otázky projektivní a škálové. Jednu otázku jsem zvolila otevřenou, abych ponechala studentům možnost vyjádřit svůj názor a představu o sektě. Poslední otázky byly odpočinkové – dotaz na věk a pohlaví. Polouzavřené otázky jsem nezvolila, z toho důvodu, aby se studenti nemuseli zamýšlet nad variantou, kterou zvolí. Volila jsem otázky jednoduché, srozumitelné tak, aby vyhovovaly věkovému rozmezí studentů. Na konci dotazníku jsem všem poděkovala za jeho vyplnění. Jak jsem již dříve uvedla, vypracovaný dotazník je zařazen v příloze č. 2.

O vhodnosti položených otázek a celkovém akceptování a správném vyplnění (tedy o návratnosti) dotazníku je pojednáno v závěrečné fázi - vyhodnocení dotazníkového šetření.

Výběrový soubor

Ke zjišťování faktů jsem vybrala soubor studentů středních škol ve městě Brně. Věk respondentů jsem stanovila na 15-19 let, tedy adolescenty. Tímto výběrovým souborem rozumíme objekt zkoumání.

„Období adolescence je druhou fází relativně dlouhého časového úseku dospívání. Trvá přibližně od 15 do 20 let s určitou individuální variabilitou (zejména v oblasti psychické a sociální, vzácněji i somatické).“¹¹⁹

Toto věkové rozpětí jsem zvolila záměrně zejména ve vztahu k tématu diplomové práce a také z hlediska vývojové psychologie, neboť v této fázi vývoje člověka dochází k rozvoji individuální identity a vztahu k někomu jinému, k určitému člověku nebo ke skupině, resp. ztotožnění s nimi. Podle Vágnerové, M. (2000) se v tomto období mění vztah k víře. Tento vztah má existenciální motivy jako:

- hledání smyslu života,
- hledání absolutně platných, trvalých hodnot,
- potřeba přesahu vlastního života.

Charakter víry se v průběhu dospívání mění.

Někteří adolescenti, zklamaní svými rodiči, vrstevníky a nakonec i hodnotami společnosti, hledající opravdové ideály a hodnoty. Členství v takové skupině může uspokojovat různé potřeby – potřebu citové jistoty, příslušnosti k nějaké skupině,

¹¹⁹ VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie. Praha: Portál, 2000, s. 253.

potřebu silné autority či potřebu trvalých hodnot a přesahu vlastního života, eventuelně i jiné Akcentované ideály takových skupin, jako je „*jediná a absolutní pravda*“, „*záchrana před špatností a zkažeností světa*“ nebo opačně „*záchrana světa před zkázou*“, jsou atraktivní, protože jsou jednoznačné ve svém vyjádření pozitivního cíle. Jsou výlučné a tím saturují potřebu intimity, nahrazují podobně fungující přátelské či partnerské vztahy.¹²⁰

4.2 Fáze sběru empirického materiálu

Vlastní empirické šetření jsem prováděla v průběhu měsíce února a března 2009 tak, že jsem kontaktovala vybrané střední školy ve městě Brně, kde byl předložen studentům k vyplnění výše popsany dotazník, viz. Příloha č. 2.

Celkově bylo **rozdáno 252 ks prázdných dotazníků.**

Způsob, jakým jsou data shromažďována silně ovlivňuje kvalitu dat a kvalita dat je pak hlavní determinantou důvěryhodnosti výsledků. Při tomto jsem se snažila dodržet některé obecné zásady zvyšující kvalitu dat:

- důkladné plánování sběru dat, etický a profesionální přístup,
- větší angažovanost,
- volba strategie připomíná, že je lepší mít malou množinu kvalitních dat, než velké množství špatných dat.¹²¹
-

Celkem se vrátilo **vyplněných 202 ks dotazníků.** Výpočtem získáme **návratnost** dotazníků, která činí **80 %.**

„Návratnost je relativní část vybraného vzorku, od které získáme vyplněný dotazník. Výzkumník by měl ve svém šetření dosáhnout návratnost alespoň 60 %.“¹²²

¹²⁰ VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie. Praha: Portál, 2000, s. 273.

¹²¹ PUNCH, K. F. Základy kvantitativního šetření. Praha: Portál, 2008, s. 57-58.

¹²² PUNCH, K. F. Základy kvantitativního šetření. Praha: Portál, 2008, s. 59.

4.3 Fáze zpracování empirických údajů a jejich zobecňování

V této fázi jsem se zaměřila na užší třídění materiálů, zjišťování vnitřních souvislostí, analýzu a zobecňování údajů.

V průběhu sběru materiálů byl shromážděný materiál průběžně kontrolován a to zejména z hlediska úplnosti vyplnění. Teprve po kritickém zhodnocení a čištění dat (data cleaning) jsem získaný materiál měla připravený pro další použití. Čištění dat označuje prozkoumání a pročištění dat dříve, než se začne s jejich analýzou. Je zapotřebí překontrolovat vyplněné dotazníky, rozhodnout se, jak řešit nejasné odpovědi, jak řešit otázky s více zaškrtnutými odpověďmi, popřípadě scházející odpovědi.¹²³

Z celkového počtu 202 ks získaných vyplněných dotazníků bylo provedeným čištěním dat vybráno **upotřebitelných 201 ks dotazníků**. Jeden dotazník musel být vyřazen, byla vyplněna jen první strana.

Rozložení věku a pohlaví respondentů

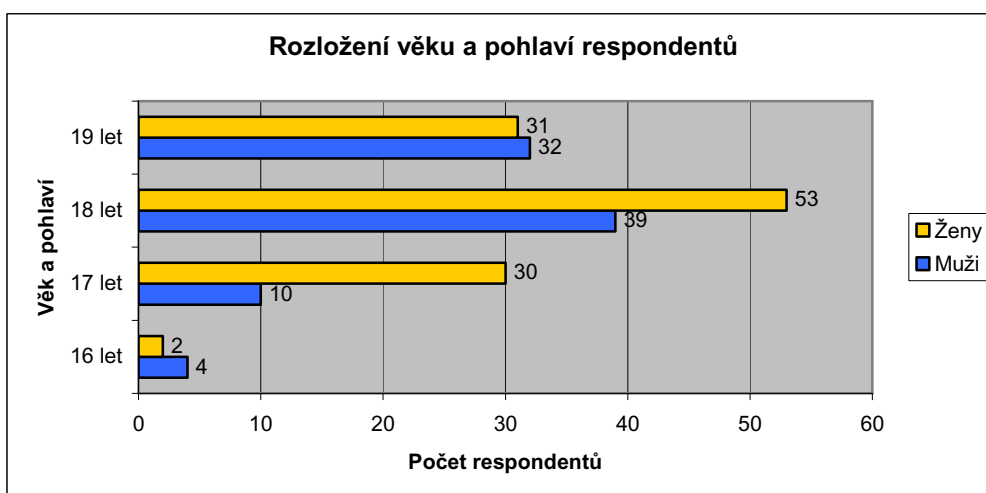
Tato tzv. tvrdá data byla získána z posledních dvou odpovědí z dotazníků, byly to dotazy na věk a pohlaví, viz. dotazník v příloze č. 2. Údaje jsem pro přehlednost zpracovala do tabulky č. 1 a do grafu č. 1.

Tabulka č. 1

	16 let	17 let	18 let	19 let	Celkem	
Muži	4	10	39	32	85	42,3 %
Ženy	2	30	53	31	116	57,7 %
Celkem	6	40	92	63	201	

¹²³ PUNCH, K. F. Základy kvantitativního šetření. Praha: Portál, 2008, s. 62.

Graf č. 1



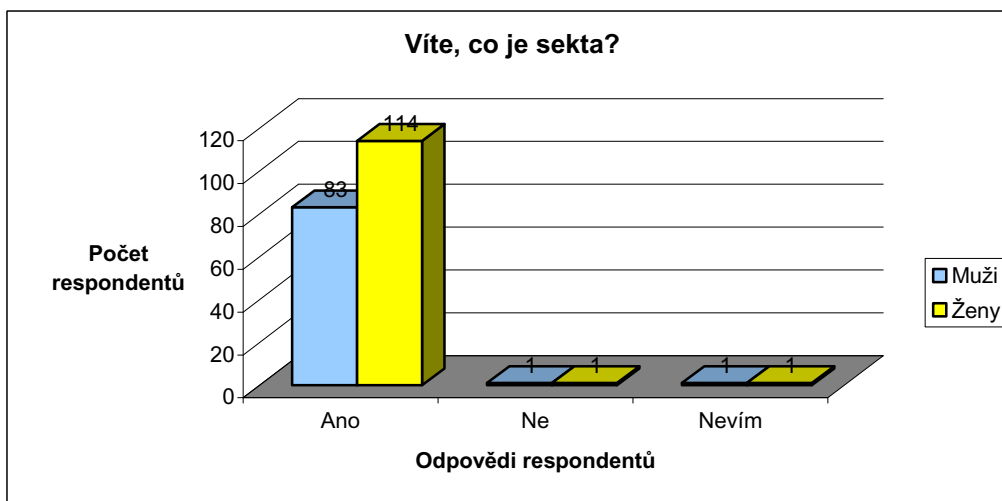
Rozbor jednotlivých otázek z dotazníku a odpovědi respondentů:

1. Víte, co je sekta?

Tabulka č. 2

	Muži	Ženy	Celkem	
Ano	83	114	197	98 %
Ne	1	1	2	1 %
Nevím	1	1	2	1 %
Celkem	85	116	201	

Graf č. 2

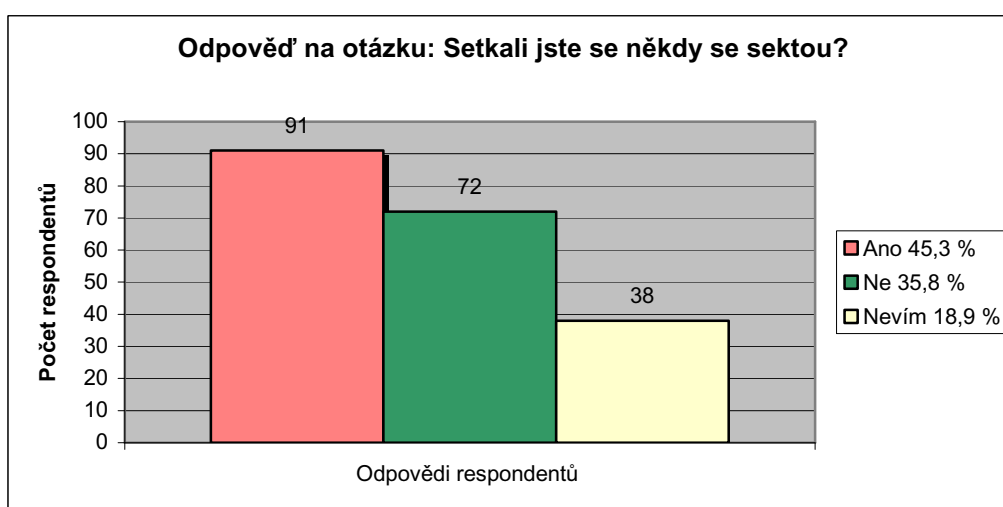


2. Setkal/a jste se někdy se sektou nebo se členem nějaké sekty?

Tabulka č. 3

	Muži	Ženy	Celkem	
Ano	46	45	91	45,3 %
Ne	25	47	72	35,8 %
Nevím	14	24	38	18,9 %
Celkem	85	116	201	

Graf č. 3



3. Myslíte si, že sekty ovlivňují život člověka?

Tabulka č. 4

	Muži	Ženy	Celkem	
Ano	75	112	187	93 %
Ne	7	2	9	4,5 %
Nevím	3	2	5	2,5 %
Celkem	85	116	201	

Graf č. 4

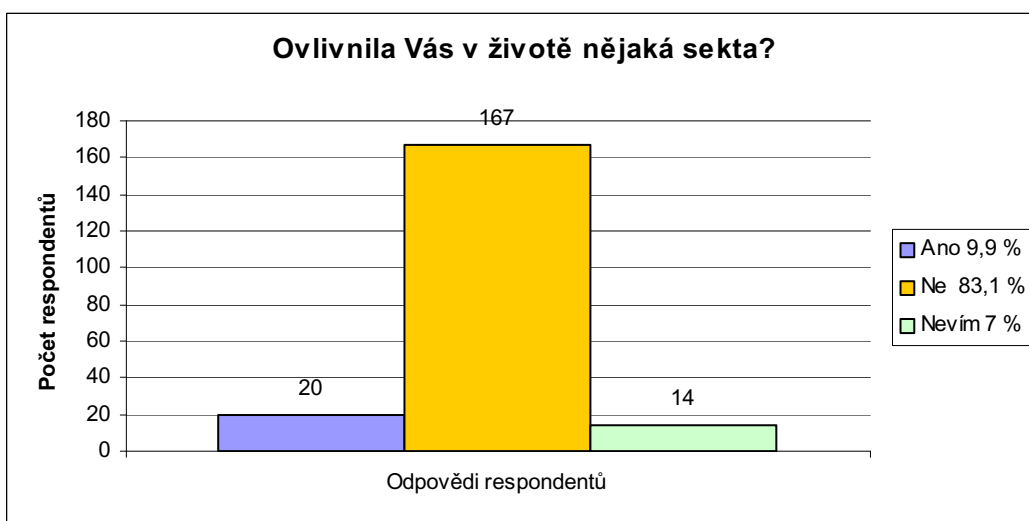


4. Ovlivnila Vás ve Vašem životě nějaká sekta? Setkání se sektou, zpráva nebo informace o sektě a jejích členech, učení sekty?

Tabulka č. 5

	Muži	Ženy	Celkem	
Ano	8	12	20	9,9 %
Ne	72	95	167	83,1 %
Nevím	5	9	14	7 %
Celkem	85	116	201	

Graf č. 5

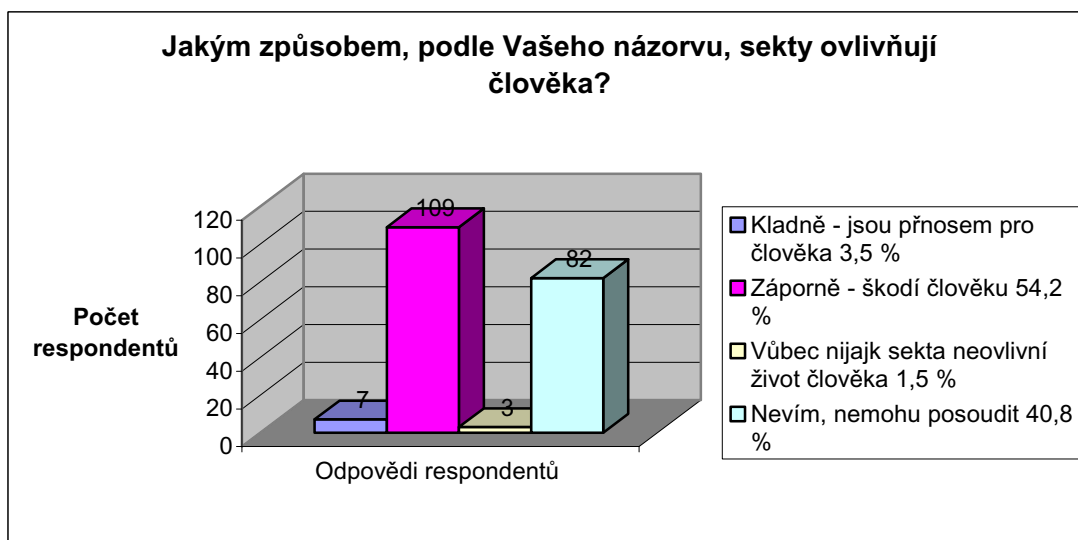


5. Jakým způsobem, podle Vašeho názoru, sekty ovlivňují život člověka?

Tabulka č. 6

	Muži	Ženy	Celkem	
Kladně – jsou přínosem pro člověka	3	4	7	3,5 %
Záporně – škodí člověku	46	63	109	54,2 %
Vůbec nijak sekta neovlivní život člověka	1	2	3	1,5 %
Nevím, nemohu posoudit	35	47	82	40,8 %
Celkem	85	116	201	

Graf č. 6

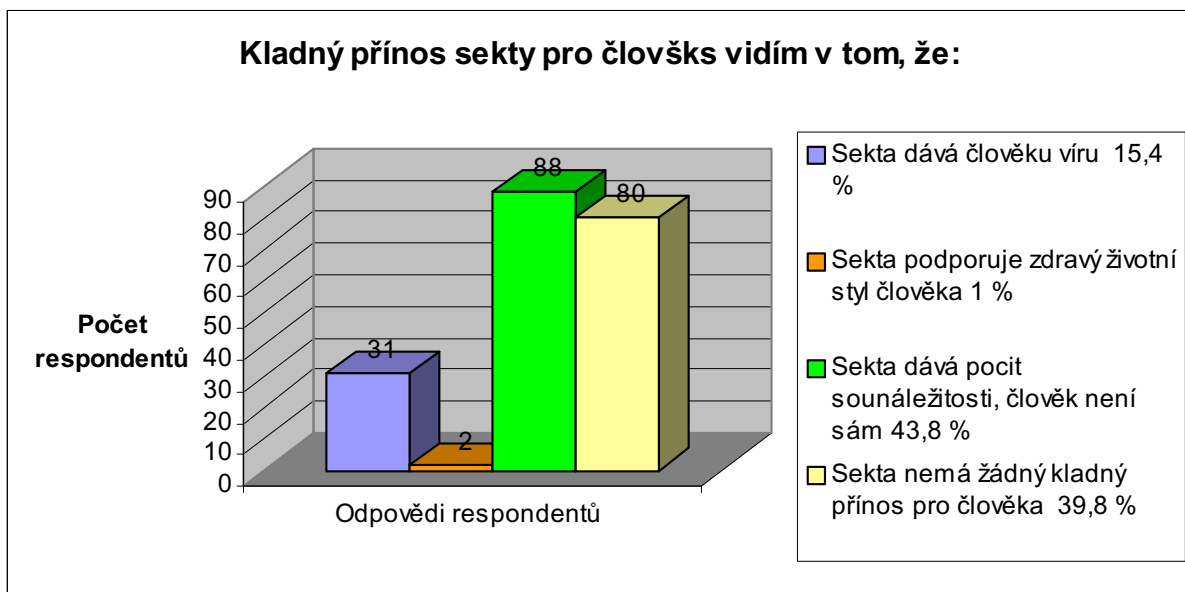


6. Kladný přínos sekty pro člověka vidím v tom, že

Tabulka č. 7

	Muži	Ženy	Celkem	
Sekta dává člověka víru	13	18	31	15,4 %
Sekta podporuje zdravý životní styl člověka	1	1	2	1 %
Sekta dává pocit sounáležitosti, člověk není sám	34	54	88	43,8 %
Sekta nemá žádný kladný přínos pro člověka	37	43	80	39,8 %
Celkem	85	116	201	

Graf č. 7

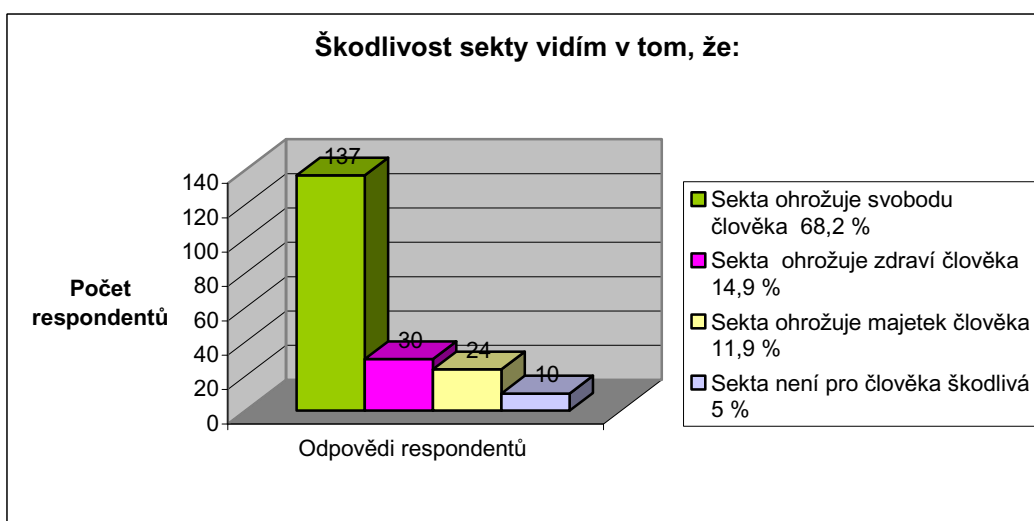


7. Škodlivost sekty pro člověka vidím v tom, že:

Tabulka č. 8

	Muži	Ženy	Celkem	
Sekta ohrožuje svobodu člověka	52	85	137	68,2 %
Sekta ohrožuje zdraví člověka	14	16	30	14,9 %
Sekta ohrožuje majetek člověka	13	11	24	11,9 %
Sekta není pro člověka škodlivá	6	4	10	5 %
Celkem	85	116	201	

Graf č. 8



8. O sektách jsem se dozvěděl/a?

Na tuto otázku měli respondenti možnost volit z těchto odpovědí:

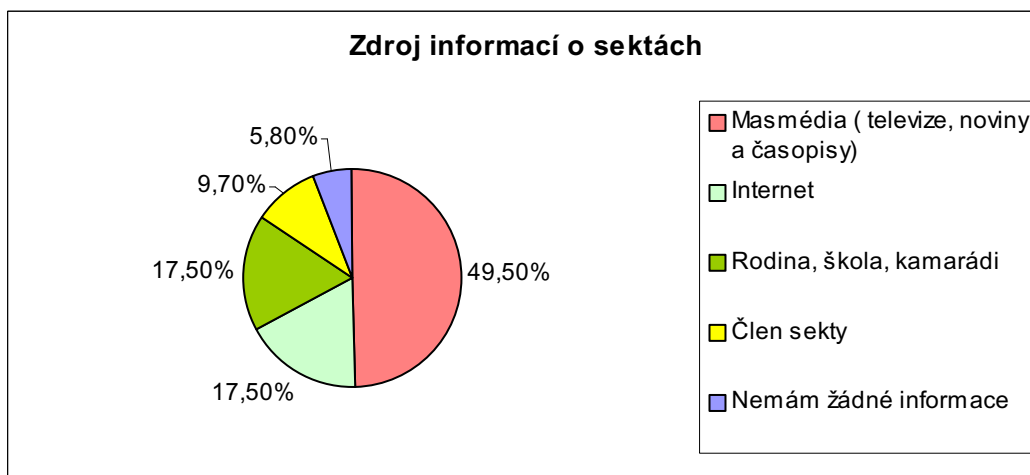
z novin a časopisů	doma od rodičů, příbuzných
z televize	od kamarádů
ze školy	od člena sekty
z internetu	nemám žádné informace o sektách

V pokynech pro vyplňování dotazníku bylo stanoveno, aby respondenti vyplnili pouze jednu odpověď, která by nejvíce vystihovala jejich názoru. Vzhledem k tomu, že v některých dotaznících bylo zaškrtnuto více odpovědí, byla provedena celková analýza těchto vícečetných odpovědí. Aby bylo možno i takto vyplněnou otázku v dotazníku vyhodnotit, vznikly následující soubory odpovědí:

Tabulka č. 9

Zdroj	
Masmédia (televize, noviny a časopisy)	49,5 %
Internet	17,5 %
Rodina, škola, kamarádi	17,5 %
Člen sekty	9,7 %
Nemám žádné informace	5,8 %

Graf č. 9

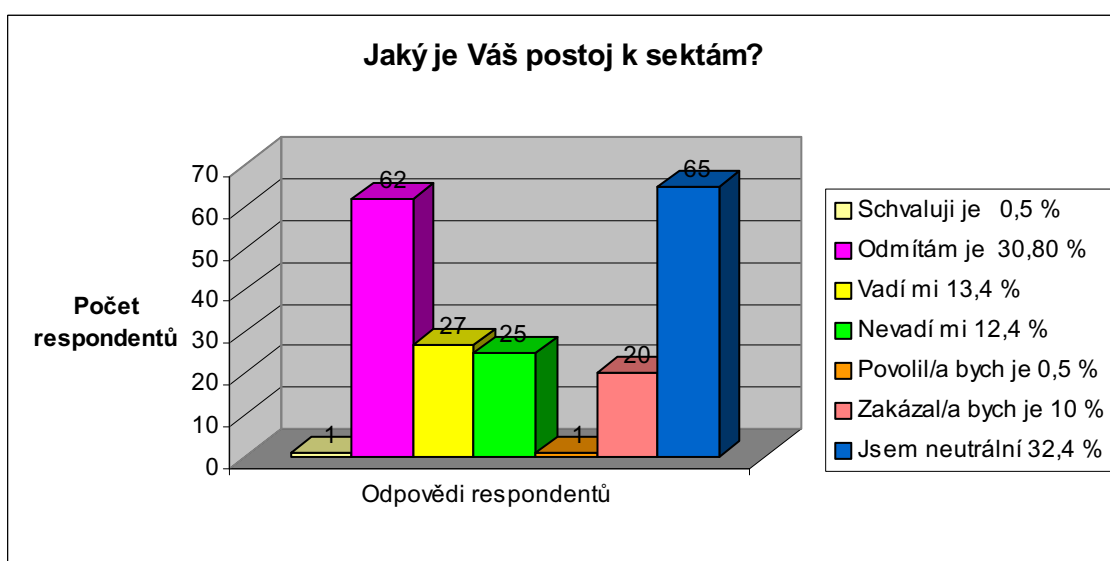


9. Jaký je Váš postoj k sektám?

Tabuka č. 10

	Muži	Ženy	Celkem	
Schvaluji je	0	1	1	0,5 %
Odmítám je	22	40	62	30,8 %
Vadí mi	12	15	27	13,4 %
Nevadí mi	14	11	25	12,4 %
Povolil/a bych je	0	1	1	0,5 %
Zakázal/a bych je	11	9	20	10 %
Jsem neutrální	26	39	65	32,4 %
Celkem	85	116	201	

Graf č. 10



10. Pod pojmem sekta si představím: napište....

Tato otázka v dotazníku byla jako jediná otevřená, dávala možnost respondentům vyjádřit svůj názor. Vyhodnocení bylo provedeno velmi pečlivě. Výčet představ studentů o sektě byl velmi pestrý. Některé názory v sobě zahrnovaly více méně stejné pojmy.

Na základě jednotlivých vyjádření respondentů byla provedena analýza jejich názorů. Poté byla provedena syntéza, kdy byly vytvořeny 4 skupiny respondentů, pro které byly charakteristické společné znaky:

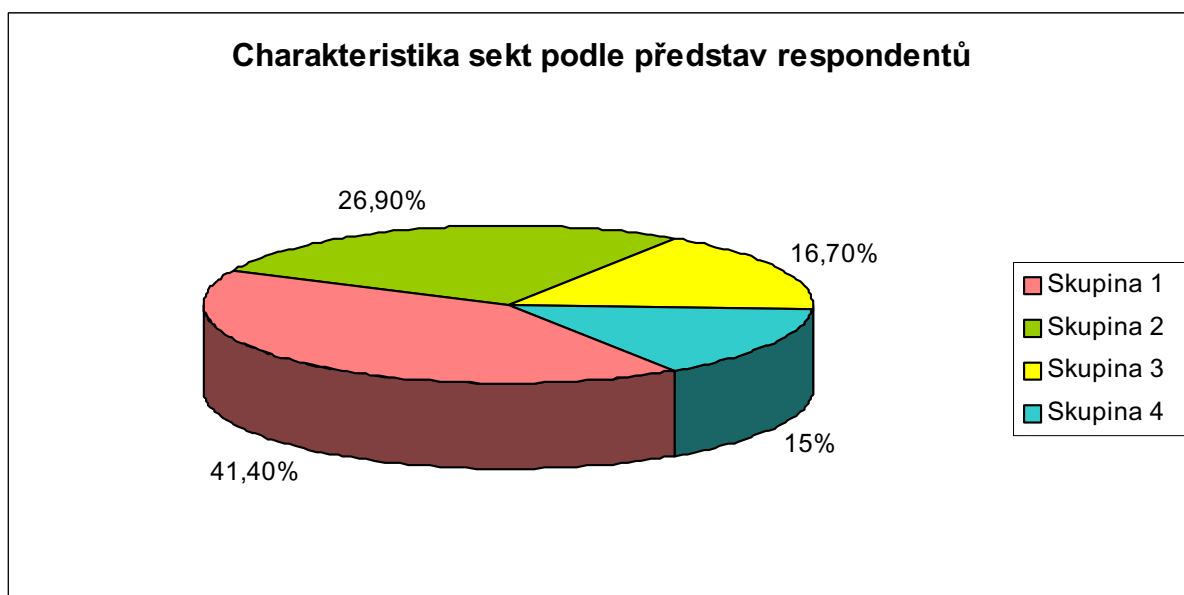
Skupina 1. – Zahrnuje nejvíce respondentů a to **41,4 %** ze vzorku. Tato část respondentů charakterizovala sektu jako skupinu podivných lidí, která se vyznačuje podivnými názory, které se výrazně odlišují od tradičních názorů. Skupina je ovládána vůdcem, který manipuluje se členy skupiny, přičemž celá skupina pak manipuluje se zájemci o členství v této skupině či s nováčky ve skupině. Oddanost vůdci a myšlenkám sekty pak může postoupit do fáze fanatismu. V sektě spatřuje nebezpečí.

Skupina 2. – Zahrnuje **26,9 %** respondentů ze vzorku. Tato část respondentů charakterizuje sektu jako skupinu lidí, které spojuje stejná víra a přesvědčení, přibližně stejné zájmy a ideály. Skupina má ustálená pravidla, rituály, zaměření. Sekta může mít kladné i záporné působení.

Skupina 3. – Zahrnuje **16,7 %** respondentů ze vzorku. Tato část respondentů charakterizuje sektu spíše jako společenskou skupinu lidí se stejnými zájmy, zaměřením, s ustálenými pravidly života. Sekta není považována za nebezpečí.

Skupina 4. – Zahrnuje **15,0 %** respondentů ze vzorku. Tato část respondentů nemá ustálený názor na charakteristiku sekty. Nedokáže sektu blíže specifikovat.

Graf č. 11



V rámci odpovědí na otázku č. 10 byly vedle obecného názoru, který je rozepsán výše, uvedeny i konkrétní názvy sekt a společenství. Celkem 5x byli uvedeni Svědkové Jehovovi, dále 5x Satanisté, 5x Vesmírní lidé, 1x Hnutí Grálu a 1x Mormoni.

4.4 Závěrečná fáze zpracování dotazníkového šetření

Při prezentaci výsledků šetření nelze vždy postupovat přímočaře, je nutné se vypořádat s více volbami. Abychom se v záplavě podrobností neztratili, měla jsem na paměti následující dva body:

- zjednodušení a shrnutí komplexních původních dat, aby bylo možné dospět k určitým poznatkům a závěrům. Tabulky a grafy jsou shrnutím a prezentováním výsledků analýzy.
- jaká je odpověď na každou z položených otázek? Hlavní rámec konečné zprávy určují právě výzkumné otázky.¹²⁴

Vyhodnocení

Cílem diplomové práce s názvem Sekty a ovlivňování postojů mladé generace bylo ověřit platnost dvou hypotéz:

H 1 Všichni oslovení mladí lidé ve věku 15-19 let vědí, co je sekta.

Hypotézou, že všichni oslovení mladí lidé ve věku 15-19 let vědí, co je sekta, bylo míněno, že všech 100 % odpovědí respondentů na první otázku v dotazníku (zda vědí, co je sekta), bude kladných – tedy ano.

Provedeným výzkumným šetřením se NEPOTVRDILA první hypotéza, neboť respondenti odpověděli **pouze z 98 % souhlasně – ano** (podrobně viz. tabulka č. 2, graf č. 2).

H 2 Většina oslovených mladých lidí ve věku 15-19 let, se již ve svém životě se sektou (někým ze sekty) setkala.

Na druhou hypotézu byla také hledána odpověď v dotazníkové otázce. Většinou oslovených bylo míněno to, že více než 75 % respondentů uvede do dotazníku na otázku: Setkal/a jste se se sektou nebo se členem nějaké sekty?, souhlasnou odpověď ano.

Ani druhá hypotéza se provedeným dotazníkovým šetřením NEPOTVRDILA. Ani polovina tj. 50 % z dotázaných respondentů neodpověděla na tuto otázku souhlasně. Odpověď ano uvedlo pouze 45,3 % respondentů, 35,8 % sdělilo,

¹²⁴ PUNCH, K. F. Základy kvantitativního šetření. Praha: Portál, 2008, s. 91-92.

že se nesešlo se sektou a 18,9 % si nebylo jistých takovými setkáním a uvedlo, že neví (viz. tabulka č. 2, graf č. 2).

K výsledku dotazníkového šetření k hypotéze H1 bych ještě dodala, že se sice nepotvrdilo, že celých 100 % oslovených respondentů ví, co je sekta, ale výsledek, že celých 98 % respondentů to vědělo, je velmi dobrý. Proč 4 z respondentů odpověděli na tuto otázku ne nebo nevím by mohlo být předmětem diskuse. Jednalo se o první otázku v dotazníku, takže si plně nemuseli uvědomovat o jaký pojem jde a postupným vyplňováním dalších otázek jim už to bylo jasné, ale nevrátili se k první otázce, aby ji přehodnotili. Druhou verzí proč odpověděli ne nebo nevím, může být právě snaha vyčnívat a lišit se od ostatních, jak už to u adolescentů bývá.

Co se týká výsledků dotazníkového šetření k hypotéze H2, mohu konstatovat, že dotazníkové šetření dopadlo také velmi dobře, neboť se nepotvrdilo, že 75 % z oslovených se již se sektou setkala. Je to dobrá zpráva zejména proto, že není nutné, a myslím ani žádoucí, aby se zejména v tomto věku takové množství mladých lidí setkávalo se sektou. Na druhé straně výsledky, že 45,3 % se již se sektou setkala a 35,8 % se nesešlo, hovoří o tom, že si tito mladí plně uvědomují, co je a co není sekta. Tedy celých 81,1 % z oslovených studentů rozlišuje, kdy jde o sektu a kdy nikoliv. Tento výsledek je pro mne velmi pozitivní a svědčí o tom, že mladí jsou dobře informováni.

Vyhodnocením dotazníků vyšly najevo také názory respondentů na to, zda se cítili být sektou nebo informacemi ze sekty ovlivňováni a další zajímavé skutečnosti, které zde podrobně vyhodnotím:

Celých **93 %** dotazovaných studentů středních škol uvedlo, že se domnívá, že **sekty ovlivňují člověka** (viz. tabulka č. 4, graf č. 4). Ale pouze **9,9 % respondentů se samo cítilo sektou ovlivněno** (viz. tabulka č. 5, graf č. 5). 83,1 % respondentů uvedlo, že je sekta neovlivnila a 7 % si nebylo jistých. K ovlivňování člověka sektou vesměs zaujala tato mladá generace negativní postoj a uvedla v 54,2 %, že sekty záporně ovlivňují člověka. Ovšem celých 40,8 % si nebylo jistých a uvedlo neví, 3,5 % si myslelo, že ovlivní kladně a 1,5 % respondentů si myslí, že nemá sekta na člověka vůbec žádný vliv. Podrobněji viz. tabulka č. 6, graf č. 6.

Co se týká kladů a škodlivosti sekt, respondenti nejčastěji uváděli, že sekta má **kladný přínos** v pocitu **sounáležitosti člověka**, že není sám, uvedlo to celých **43,8 % dotázaných**. Avšak 39,8 % z dotázaných si nemyslí, že sekta má kladný přínos pro člověka. 15,4 % vidělo přínos sekt ve víře a 1 % ve zdravém životním stylu, viz. tabulka č. 7, graf č. 7.

Škodlivost sekt vidí studenti zejména v **ohrožování svobody člověka**, kdy tento bod uvedlo **68,2 % respondentů**, 14,9 % se domnívalo, že sekta škodí zdraví (někteří při vyhodnocování dopisovali vedle tohoto bodu „zejména psychickému“), 11,9 % sdělilo, že se domnívá, že sekta ohrožuje majetek a 5 % si myslí, že sekta není škodlivá., viz. tabulka č. 8, graf č. 8.

Postoj k sektám zaujímá oslovená mládež většinou **neutrální (32,4 %)**, ale hned 30,8 % sekty odmítá. Skoro vyrovnané je skóre u vadí – nevadí. Sekta vadí 13,4 % respondentů, nevadí 12,4 % respondentů. 10 % mladých lidí by sektu zakázalo. Výjimku tvoří 0,5 % respondentů, kteří by sektu povolili a stejné 0,5 % sektu schvaluje. Podrobněji viz. tabulka č. 10, graf č. 10.

Co se týká **zdrojů informací o sektách**, nejvíce se o sektách respondenti dozvídají ze sdělovacích prostředků – masmédia (televize, noviny a časopisy) **49,5 %**, internet 17,5 %. Jako další v pořadí je zdrojem informací o sektách rodina, škola a kamarádi – 17,5 %, člen sekty poskytuje informace o sektách 9,7 % respondentů a 5,8 % respondentů sdělilo, že nemá žádné relevantní informace o sektách (viz. tabulka č. 9, graf č. 9).

Otevřená otázka byla vyhodnocena tak, že byly jednotlivé názory respondentů rozděleny do 4 skupin a stanoveno procentuální zastoupení jednotlivých názorů, viz. odpověď na otázku č. 10 v podkapitole 4.3. Celkově lze říci, že studenti vyjadřovali své představy o sektě velmi kvalifikovaně. Nejvíce respondentů (41,4 %) uvádělo, že se jedná o skupinu s podivnými názory, odlišující se od tradičních názorů, že je ovládána vůdcem a skupina využívá manipulace a je až fanatická, spatřovali v sektě nebezpečí. Na druhém místě nejčastěji uváděli studenti (26,9 %), že se jedná o skupinu, kterou spojuje víra a přesvědčení, zájmy a ideály, skupina s ustálenými pravidly a rituály, může mít kladné i záporné působení. Dalších 16,7 % oslovených respondentů charakterizovalo sektu spíše jako společenskou skupinu lidí a nepovažovali ji za nebezpečnou. Jen 15 % oslovených nevyjádřilo svůj názor, buď na otázku neodpověděli vůbec, napsali nevím nebo že si nepředstavují nic. Znázornění zastoupení jednotlivých skupin ukazuje graf č. 11.

4.5 Využití diplomové práce v praxi

Při provádění dotazníkového šetření bylo s oslovenými středními školami a jejich vedením dohodnuto, že celkové výsledky budou školám poskytnuty pro jejich potřebu řešení preventivně – výchovné činnosti v oblasti sociálně patologických jevů. V dotazníku bylo za tímto účelem položeno několik otázek, které budou nápomocny při kompletaci preventivních činností školních metodiků prevence.

Vzhledem k tomu, že se jednalo o přísně anonymní šetření, a dále na základě požadavků odpovědných osob z jednotlivých středních škol, nejsou v textu uváděny názvy školních zařízení, na kterých bylo dotazníkové šetření prováděno.

Co se týká dalšího využití diplomové práce v praxi, myslím, že by byla užitečnou pomůckou při výuce mladých policistů v rámci jejich odborné přípravy na Středních policejních školách Ministerstva vnitra ČR.

Diplomová práce bude v upravené verzi využita při provádění přednáškové činnosti na Základních školách ve městě Brně, v rámci preventivních aktivit strážníků Městské policie Brno, Odbor prevence.

ZÁVĚR

Všichni jsme součástí společenského, ekonomického, politického a také náboženského systému. Víra a náboženství provází každodenním životem snad každého z nás. Všechny tyto systémy a společenství, skupiny nás determinují. Jedná se o sociální determinaci, která nás provází celým životem. V souvislosti s tím, že jsme ovlivňováni působením různých sociálních prvků, vyvstávají na povrch sociálně patologické jevy, které jsou jedním z negativních determinantů společnosti. Mezi tyto jevy patří, mimo jiné, také sekty.

Mnoho teorie bylo řečeno v této diplomové práci o sektách a jejich definicích, znacích a charakteristikách. Sekty jsou významnou součástí náboženské kultury každého státu. Někde jsou uznávány, jinde pronásledovány. V současném světě vzniká mnoho nových náboženských společností a směrů. Mnohdy jen reprezentují nové názory na již staré tradiční učení, jindy jsou skupinou s terapeutickým posláním, novým životním stylem, novou vírou.

Je těžké rozeznat, co je a co není sekta. Záleží na názoru každého jednotlivce. V diplomové práci jsem se pokusila rozdíly poukazující na nebezpečnou, manipulující skupinu, označovanou jako sekta uchopit a popsat tak, aby bylo zřejmé, na co si při výběru společnosti, do které bychom chtěli patřit, měli dávat pozor.

Ovlivňování postojů mladé generace, v tom kladném smyslu, je jednou ze složek pedagogického působení na vývoj mladého člověka. Je třeba mít stále na mysli, že mladý člověk je více ovlivnitelný a více zranitelný zejména proto, že si ve světě teprve své „místo“ hledá. Rozvíjí se u něho osobní identita, víra a pocit sounáležitosti, ale zároveň také vlastní individualita. Kam až by to mohlo zajít, kdyby byl v této fázi „manipulován“ sektou? Myslím, že příkladů a nebezpečí sekt jsem ve své práci uvedla dost. Nemyslím si, že uvádění případů, jak by to mohlo dopadnout, by bylo pro mladého člověka dostatečně odstrašující. Mnohem působivější bude, zaměřit se na předcházení a prevenci tohoto sociálně patologického jevu, kterým sekta je.

Ve své závěrečné práci jsem došla k závěru, že všichni mladí lidé nevědí, co je sekta. Dotazníkový průzkum však prokázal, že to ví většina z oslovených respondentů mladé generace (98 %). Další závěr mohu učinit o tom, že mladí lidé se již ve svém životě se sektou setkali. Provedeným dotazníkovým šetřením se však nepotvrdilo, že by to byla většina oslovených tj. více než 75 %. Bylo však zjištěno, že celých 81,1 % oslovených rozlišilo, zda se se sektou setkali (45,3 %) nebo nesetkali

(35,8 %). Celkový výsledek průzkumu pozitivně dává najevo skutečnost, že mladá generace ví, co je sekta, včetně jistého uvědomění si toho, jak sekta může zasáhnout do jejich života.

Nebylo by však na škodu zvýšit informovanost studentů a mladých lidí o tom, co přesně sekta je, jak se rozpozná a jak se chová, aby bylo možné ještě minimalizovat procento těch, kteří si nebyli jisti setkáním se sektou (18,9 % z dotázaných). Kvalitní a nestranné informace o sektách jsou dobrým zdrojem prevence pro mládež.

Na závěr své práci jsem uvedla, že výsledky provedeného šetření budou předány metodikům prevence na středních školách, kde byl průzkum prováděn, zejména proto, aby jich využili pro preventivní program. Zároveň bych chtěla uvést, že diplomová práce může být přínosem nejen pro pedagogy – metodiky prevence středních škol, ale i pro školy základní, pro vychovatele v dětských domovech a diagnostických ústavech, jako studijní materiál pro začínající policisty připravující se na své povolání na Středních policejních školách, ale také pro rodiče.

Resumé

Diplomovou práci jsem zpracovala na téma Sekty a ovlivňování postojů mladé generace. Práce je zaměřena na sekty, jejich nebezpečnost a působení na mladého člověka.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První tři kapitoly jsou teoretické, poslední kapitola je zaměřena empiricky, je vyhodnocen dotazníkový průzkum provedený mezi studenty středních škol ve městě Brně.

První kapitola nese název Co je sekta a vysvětluje pojem sekta, definici, znaky sekt, kategorie sekt a je zde v teoretické rovině pojednáno o problematice označování nových náboženských skupin a směrů sektami.

Druhou kapitolu Česká republika a sekty charakterizuje legislativa a informace o právních předpisech v oblasti sekt, náboženských společností a církví. V této kapitole jsou také zmíněny instituce v ČR, které se zabývají studiem sekt a nových náboženských směrů. V závěru kapitoly je provedena charakteristika nejznámějších sekt.

Třetí kapitola se věnuje nebezpečí sekt. Popsána jsou zde rizika a nebezpečí jednotlivých sekt, tragické události související se sektami. Charakterizován zde je vůdce sekty a člen sekty. A část této kapitoly je věnována také vstupu do sekty, setrvání v ní, a problematice odchodu. Psychická manipulace a psychické násilí jsou popsána v samostatné podkapitole. Na závěr této kapitoly o nebezpečnosti sekt je pojednáno o radách pro blízké členů sekt.

Čtvrtá kapitola je empirická. Celá je věnována přípravě, provádění a vyhodnocování dotazníkového průzkumu, který byl k této diplomové práci proveden. Dotazníkový průzkum byl zaměřen na studenty středních škol ve věku 15-19 let. Cílem průzkumu bylo zjistit, zda mladí lidé (15 - 19 let) vědí, co je sekta, zjistit, zda se většina mladých lidí (15 - 19 let), již ve svém životě se sektou (někým ze sekty) setkala a zda byli sektou ovlivňováni, názorně jsou zjištěné skutečnosti zpracovány do tabulek a grafů. Čtvrtá kapitola končí úvahou o možném použití práce v praxi.

V závěru diplomové práce je provedeno shrnutí skutečností zjištěných při teoretickém studiu problematiky sekt a je konstatováno, že provedeným dotazníkovým průzkumem se nepotvrdilo ani jedno ze dvou tvrzení uváděných v úvodu. Obě tvrzení byla názory respondentů vyvrácena.

Anotace

Martina Jindrová, Sekty a ovlivňování postojů mladé generace (Diplomová práce), Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Institut mezioborových studií Brno, 2009, 87 str. Vedoucí práce PhDr. Alena Plšková.

Práce je zaměřena na sekty a problematiku ovlivňování postojů mladé generace. Vychází z teoretických poznatků o sektách a podává ucelený přehled o definici, znacích, charakteristikách a nebezpečnosti sekt. Poskytuje přehled o právních předpisech České republiky v této oblasti. V empirické části práce je proveden dotazníkový průzkum mezi studenty středních škol se zaměřením na postoje k sektám, setkání se sektami a ovlivňování sektami.

Klíčová slova

Církev, náboženství, náboženské hnutí, náboženská společnost, sekta

Annotation

Martina Jindrová, Sects and Influence on Attitude of Young Generation (Diploma thesis), Brno Institute of Interdisciplinary Studies, Tomas Bata University in Zlín, 2009, 87 pgs. Supervised by PhDr. Alena Plšková.

The work is focused on sects and the problematics of influence on the attitude of young generation. It is based on theoretical knowledge about sects and gives a comprehensive overview of their definition, signs, characteristics and threats. Next chapter presents related passages of Czech Republic legislation. In the empiric part of the work, questionnaire research among high school students is done, focused on respondent's attitude toward sects, encountering sects and influence of sects on respondents.

Keywords

Church, religion, religious movement, religious society, sect

Seznam použité literatury

1. *Úplné znění Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod*. 4. vyd. Praha: Armex Publishing, 2008. 123 s. ISBN 978-80-86795-61-4.
2. zákon č. 3/2003 Sb., v platném znění.
3. ABGRALL, J. *Mechanismus sekt*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999. 253 s. ISBN 80-7184-774-7.
4. BEDRNOVÁ, E. NOVÝ, I. a kol. *Psychologie a sociologie řízení*. 3. vyd. Praha, Management Press, 2007. 798 s. ISBN 978-80-7261-169-0.
5. BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. *Nebezpečí sekt*. 1. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002. 239 s. ISBN 80-86568-07-5.
6. BLEY, S., OPATRŇÝ, A. *Malý slovník sekt: Sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. 143 s. ISBN 80-7192-246-3.
7. BÜCHNEROVÁ, B. *Co máme vědět o sektách*. 1. vyd. Praha: Amulet, 1999. 127 s. ISBN 80-86299-02-3.
8. DACÍK, T. *Sekty a jejich nebezpečí*. Brno: Cerm, 1999. 18 s. ISBN 80-7204-125-8.
9. ENROTH, R. a další. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. 2. vyd. Praha: Návrat domů, 1995. 180 s. ISBN 80-85495-29-5.
10. CHMELÍK, J. *Extremismus*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997. 116 s.
11. JILČÍK, T., ZAPLETAL, L. *Sociologie I. Vybrané kapitoly ze základů sociologie a demografie*. Brno: IMS, 2003. 68 s.
12. KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1.vyd. Praha: Portál, 2008. 216s. ISBN 978-80-7367-383-3.
13. *Nová náboženství a sekty*. Informativní materiál pro učitele. Praha: MŠMT, 1999. 30 s.
14. NĚMEC, B. *Ottův slovník naučný nové doby: Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu pátého svazek druhý Rón – Sl*. Praha: Argo/Paseka, 2002. 723-1441 s. ISBN 80-7185-500-6, ISBN 80-7185-057-8, ISBN 80-7203-427-8, ISBN 80-7203-007-8,
15. *Ottova encyklopedie A-Ž*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004. 1144 s. ISBN 80-7360-014-5.

16. OSHO. *Oranžová kniha, meditační techniky*. Praha: Pragma, 1991. 229 s.
ISBN 80-85213-13-3.
17. PUNCH, K. F. *Základy kvantitativního šetření*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 152 s.
ISBN 978-80-7367-381-9.
18. ŘEHOŘ, A. *Metodologie I*. Brno: IMS, 2004. 76 s.
19. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 528 s.
ISBN 80-7178-303-0.
20. VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice*.
1. vyd. Praha: Portál, 2004. 462 s. ISBN 80-7178-798-1.

21. *DINGIR*. Časopis o současné náboženské scéně. Čtvrtletník. Praha: Dingir s.r.o,
Praha. ISSN 1212-1371. (Použita čísla č.3/1998, č.1/1999, č. 2/1999, č. 4/2000,
č..3/2001, č. 2/2002, č. 4/2002, 2/2003, č.4/1999-2000.)
22. Časopis *POLICISTA*. č.. 8/1998. Měsíčník. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor
prevence kriminality, 1998. ISSN 1211 7943.

23. <http://www.dingir.cz>
24. <http://www.icm.uh.cz/str/socialnepatologickejevy/socialne-patologicke-jevy/sekty>
25. <http://www.immanuel.eu/foto2.html>
26. <http://www.mkcr.cz>
27. <http://www.novinky.cz>
28. <http://www.sekty.cz/>
29. <http://vit.p.sweb.cz/streva/skta.html>
30. <http://cs.wikipedia.org/>

Seznam Příloh

Příloha č. 1 – seznam registrovaných církví a náboženských společností

Příloha č. 2 – dotazník

Příloha č. 3 – Jan Dietrich Dvorský - Imanuel Parsifal, Imanuelité

Příloha č. 4 – titulní strany časopisů Strážná věž a Probud'te se! Svědkové Jehovovi

Příloha č. 5 – propagační leták Církve Satanovy a fotografie velekněz Jiří Valter

Příloha č. 6 – První zjevení, Mormoni

Příloha č. 1

Rejstříky registrovaných církví a náboženských společností a dalších právnických osob založených registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi a registrovaných nebo evidovaných podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech.

Rejstřík církví a náboženských společností



1Počet nalezených záznamů:30	
<u>IČ</u>	<u>název ?</u>
00489778	Apoštolská církev
00445231	Bratrská jednota baptistů
73634174	Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü
73631647	Česká hinduistická náboženská společnost
00445223	Českobratrská církev evangelická
00445193	Církev adventistů sedmého dne
00445215	Církev bratrská
00445185	Církev československá husitská
49371517	Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů v České republice
26522942	Církev Křesťanská společenství
73632465	Církev řeckokatolická
73632848	Církev římskokatolická
73634387	Církev živého Boha
62936611	Evangelická církev augsburského vyznání v České republice
00445240	Evangelická církev metodistická
00438341	Federace židovských obcí v České republice
47475111	Jednota bratrská
00460541	Křesťanské sbory
63025159	Luterská evangelická církev a. v. v České republice
73631639	Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna
00460524	Náboženská společnost českých unitářů
60163291	Náboženská společnost Svědkové Jehovovi
00460532	Novoapoštolská církev v ČR
73631094	Obec křesťanů v České republice
00445177	Pravoslavná církev v českých zemích
73634166	Ruská pravoslavná církev, podvorje patriarchy moskevského a celé Rusi v České republice
00445312	Slezská církev evangelická augsburského vyznání
00445304	Starokatolická církev v ČR
73633259	Ústředí muslimských obcí
73634255	Višva Nirjala Dharma

Rejstřík evidovaných právnických osob



1Počet nalezených záznamů:30	
<u>IČ</u>	<u>název ?</u>
00489778	Apoštolská církev
00445231	Bratrská jednota baptistů
73634174	Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü (neviduje své církevní instituce)
00445193	Církev adventistů sedmého dne
00445215	Církev bratrská
00445185	Církev československá husitská
49371517	Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů v České republice (neviduje své církevní instituce)
26522942	Církev Křesťanská společenství
73632465	Církev řeckokatolická
73632848	Církev římskokatolická
73634387	Církev živého Boha
73631647	Česká hinduistická náboženská společnost (neviduje své církevní instituce)
00445223	Českobratrská církev evangelická
62936611	Evangelická církev augsburského vyznání v České republice
00445240	Evangelická církev metodistická
00438341	Federace židovských obcí v České republice
47475111	Jednota bratrská
00460541	Křesťanské sbory
63025159	Luterská evangelická církev a. v. v České republice
73631639	Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna
00460524	Náboženská společnost českých unitářů
60163291	Náboženská společnost Svědkové Jehovovi
00460532	Novoapoštolská církev v ČR (neviduje své církevní instituce)
73631094	Obec křesťanů v České republice (neviduje své církevní instituce)
00445177	Pravoslavná církev v českých zemích
73634166	Ruská pravoslavná církev, podvorje patriarchy moskevského a celé Rusi v České republice (neviduje své církevní instituce)
00445312	Slezská církev evangelická augsburského vyznání
00445304	Starokatolická církev v ČR
73633259	Ústředí muslimských obcí
73634255	Višva Nirmala Dharma

X - výmaz z evidence

Rejstřík svazů církví a náboženských společností



1Počet nalezených záznamů:2	
<u>IČ</u>	<u>název ?</u>
00127370	Ekumenická rada církví v České republice
73633381	Vojenská duchovní služba

Zdroj: http://www3.mkcr.cz/cns_internet/- staženo dne 10.3.2009

Příloha č. 2

Dotazník

Vážení studenti,

dovolte mi, abych se na Vás obrátila s dotazníkem zjišťujícím Vaše názory a zkušenosti se sektami. Mohu Vás ujistit, že v tomto dotazníku neexistují žádné správné či nesprávné odpovědi. Zajímají mne pouze Vaše názory a zkušenosti, které chci využít pro svou diplomovou práci. Se všemi odpověďmi bude nakládáno zcela anonymně!

POKYNY K VYPLŇOVÁNÍ DOTAZNÍKU:

Na každou otázku vyberte pouze jednu odpověď, která nejlépe vystihuje Váš postoj. Vybranou odpověď označte křížkem. Pokud jste se zmýlili, celou nabízenou možnost přeškrtněte a označte křížkem Vaši novou odpověď a pokračujte dále v označování zvolených odpovědí křížkem.

Děkuji za spolupráci.

1. Víte, co je sekta?

Ano Ne Nevím

2. Setkal/a jste se někdy se sektou nebo se členem nějaké sekty?

Ano Ne Nevím

3. Myslíte si, že sekty ovlivňují život člověka?

Ano Ne Nevím

4. Ovlivnila Vás ve Vašem životě nějaká sekta? Setkání se sektou, zpráva nebo informace o sektě a jejích členech, učení sekty?

Ano Ne Nevím

5. Jakým způsobem, podle Vašeho názoru, sekty ovlivňují život člověka?

Kladně - jsou přínosem pro člověka

Záporně - škodí člověku

Vůbec nijak sekta neovlivní život člověka

Nevím, nemohu posoudit

6. Kladný přínos sekty pro člověka vidím v tom, že :

sekta dává člověku víru

sekta podporuje zdravý životní styl člověka

sekta dává pocit sounáležitosti, člověk není sám

sekta nemá žádný kladný přínos pro člověka

7. Škodlivost sekty pro člověka vidím v tom, že:

- sekta ohrožuje svobodu člověka
- sekta ohrožuje zdraví člověka
- sekta ohrožuje majetek člověka
- sekta není pro člověka škodlivá

8. O sektách jsem se dozvěděl/a?

- z novin a časopisů
- z televize
- ze školy
- z internetu

- doma od rodičů, příbuzných
- od kamarádů
- od člena sekty
- nemám žádné informace o sektách

9. Jaký je Váš postoj k sektám?

- | | | |
|--------------|-----------|-------------------|
| schvaluji je | vadí mi | povolil/a bych je |
| odmítám je | nevadí mi | zakázal/a bych je |
| | | jsem neutrální |

10. Pod pojmem sekta si představím: napište

.....
.....

Věk 15 let 16 let 17 let 18 let 19 let a více

Pohlaví Muž Žena

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku!!!

Příloha č. 3

Jan Dietrich Dvorský – Imanuel Parsifal, vůdce sekty Imanuelitů.



Zdroj: <http://www.imaanuel.eu/foto2.html>

Příloha č. 4

Titulní strany časopisů Strážná věž a Probuďte se!

1. BŘEZNA 2009

STRÁŽNÁ VĚŽ

HLÁSAJÍCÍ JEHOVOVO KRÁLOVSTVÍ

Rozhoduje o vašem životě osud?

The cover features a central figure of a man in a dark suit, seen from behind, standing on a glowing blue path that leads towards a collage of various family photographs. The photos include a young child, a man on a bicycle, a man in a hospital bed, a couple in formal attire, and a family with a baby. The background is a dark purple gradient with light blue geometric shapes.

Zdroj: časopis získán od příslušníka Svědků Jehovových.

Probud'te se!

BŘEZEN 2009



Peníze — Jste jejich pánem, nebo otrokem?

MĚLI BY KŘEŠTANÉ ODMÍTAT
KREMACI? STRANA 10

Zdroj: časopis získán od příslušníka Svědků Jehovových.

Příloha č. 5

Propagační leták Církve Satanovy a fotografie velekněze Jiřího Valtera

Propagační leták Církve Satanovy:

Informace o satanismu a Církvi Satanově

Protože v naší společnosti je hloupost podporována a oslavována, jsou lži a zkreslené informace předkládané sdělovacími prostředky všeobecně přijímány jako pravdivé skutečnosti. Přesto existují ti, kteří nechtějí zůstat pohlceni otupělou masou a kladou si otázky o skutečném stavu věcí. Těm, kteří se nebojí slova s velkým "S" a zajímá je, co reprezentuje, je určeno toto vyhlášení, které shrnuje odpovědi na nejčastější otázky:

Satanismus:

- je učení, které obsahuje složku filozofickou i rituální a přiznává potřebnost obou těchto složek pro přirozený život člověka
- nikoho k ničemu nenutí
- je založen na pochopení lidských instinktů
- klade si za cíl posílit a zdokonalovat vlastní já
- představuje opozici vůči všem náboženstvím, které odsuzují člověka za jeho přirozené touhy a oslabují jeho ego
- nepodporuje násilí ani používání drog
- chápe Satana jako hybný faktor v přírodě, ducha pokroku, inspirátora všech velkých počinů, které přispívají k rozvoji civilizace, ducha revolty, která vede ke svobodě
- podporuje nekonformní myšlení a jednání
- tvrdí, že nikoliv slepé přesvědčování ale pochybování je to, co přináší duševní svobodu
- tvrdí, že jak láska tak i nenávisť jsou přirozené a že je nesmyslné jeden z těchto citů vyvyšovat na úkor druhého
- uznává jakékoliv formy sexuálních prožitků, pokud nikoho nezraňují, ale ani v této oblasti nikoho k ničemu nenutí
- podporuje své učedníky ve vzrušení v jejich přirozených touhách (vzrušení místo odříkání)
- učí využívat a rozvíjet sílu okouzlení, tzv. Malé Magie
- uznává sílu dávných rituálů, tzv. Velké Magie a předkládá vlastní přístup k jejich efektivnímu používání
- vychází z podstaty prvotních náboženských mýtů, opírá se o platnost zákonů přírody. Do podoby satanismu ho shrnul Anton Szandor LaVey, autor knihy Satanská Bible, Satanské Rituály, zakladatel First Church of Satan.

Církev Satanova:

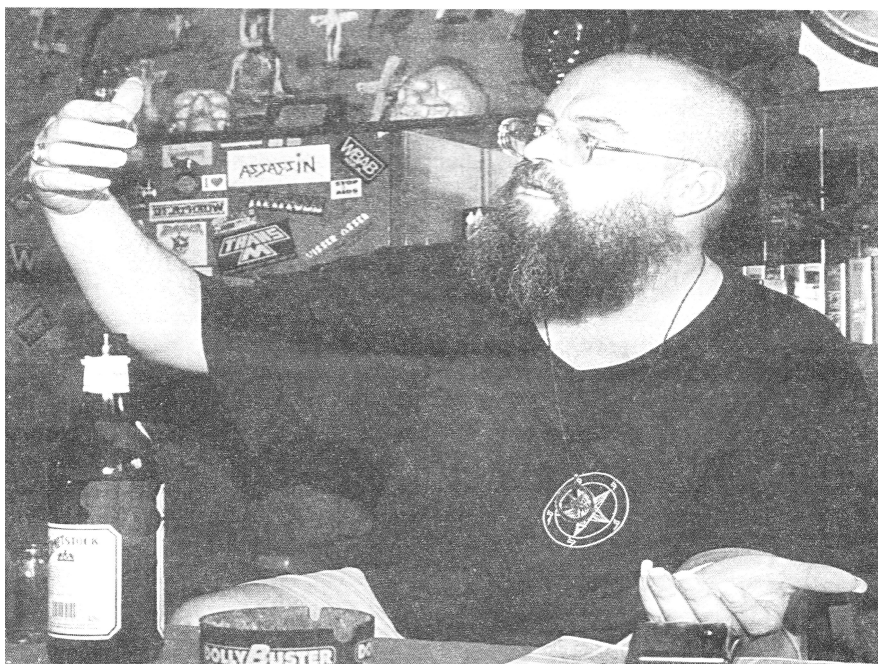
- vznik První Církve Satanovy v Československu byl vyhlášen 1. X. 1991 Jiřím Valterem, členem First Church of Satan
- navazuje na činnost First Church of Satan, která byla založena roku 1966 v San Franciscu
- je spolek dynamicky se rozvíjejících osobností, ne fanklub, dopisovací nebo dobročinný spolek
- její členové nepodléhají žádným závazkům
- případní zájemci mají možnost žádat o členství nebo další informace na výše uvedenou adresu
- podmínkami pro přijetí jsou: zdůvodnění žádosti, řádně vyplněná přihláška a zaplacení jednorázového poplatku 500,-Kč.

TATO LISTINA ANI NAŠE ADRESA NEJSOU TAJNÉ, JAK SE DOMNÍVAJÍ NĚKTERÍ JEDINCI, ZA SVÉ NÁZORY SE NESTYDÍME A NEPOTŘEBUJEME SE SKRÝVAT.



Církev Satanova
H. O. Box 28
pošta 16
Brno 616 00

tema



„Satanismus je filozofický směr a životní postoj, žádné náboženství nebo církev,“ říká velekněz Valter posilněn „dechem mrtvé milenky“.

Zdroj: časopis DINGIR č. 3/1998, str. 13 a str. 18.

Příloha č. 6

První zjevení Mormonů



První zjevení.

Joseph Smith, zakladatel mormonského náboženství, vypráví o tom, jak se jako patnáctiletý chlapec vydal jednoho krásného jitra roku 1820 do lesa nedaleko svého domova, aby se tam modlil. Chtěl se zeptat nebeského Otce, k jaké církvi se má připojit. Při modlitbě se mu zjevil Bůh Otec a Syn Ježíš a Joseph jim položil svou otázku. Ježíš mu odpověděl, že se nemá připojovat k žádné církvi, neboť všechny jsou špatné. Ujistil ho, že svou pravou církev zřídí znovu Josephovým prostřednictvím.

Ilustrace: výukový materiál Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů.

Zdroj: časopis DINGIR č. 3/2001, zadní strana obálky.